IFJUSÁGI KÖNYVTÁR
Szerkeszti
Báró Eötvös József
UTASITÁSA SZERINT
VACHOTT SÁNDORNÉ

MESÉK, KALANDOK S TÖRTÉNETEK

ANDERSEN UTÁN

Nyolcz szinnyomatú képpel

PEST
KIADJÁK ÉS NYOMTATJÁK LÉGRÁDY TESTVÉREK
1871.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-237-6 (online)
MEK-17548

TARTALOM

A kis tengeri leány.
Az utitárs.
A repülő bőrönd.
A homok-ember.
A boldog család.
A len.
Az ugrók.
A hókirályné.

A kis tengeri leány.

Künn, a távol tengeren, a viz oly kék, mint a legszebb buzavirág levelei, s oly tiszta, mint az arany; de nagyon mély, oly mély, hogy semmiféle horgony nem érhet fenekéig, s igen sok templomtornyot kellene egymás fölé állitni, hogy mélyéről a viz felszinéig érnének. Ott alant laknak a tengeri emberek.

Azt korántsem kell képzelni, hogy ott semmi egyéb nincs, mint fehér homok. Épen nem. Ott a legcsodálatosabb fák s növények diszlenek, oly hajlékony ágakkal s levelekkel, hogy a viz minden hullámzásánál megmozdulnak, mintha élnének.

Az ágak között nagy és kis halak csúsznak át, mint itt fenn a légben a madarak. A legmélyebb helyen a tengerkirály vára áll; e vár falai korallból vannak, s a magas, hegyes ivü ablakok a legtisztább borostyánkőből, de a tetőt kagylók képezik, melyek a szerint, a mint a viz foly, megnyilnak vagy bezárulnak. S ez nagyon pompás, mert minden kagylóban gyöngyök tündökölnek, mik közül minden egyes királyi koronát diszithetne.

A tengeri király ott alant már számos év óta volt özvegy; gazdaságát öreg anyja vezette. Ez igen eszes asszony volt, de nagyon büszke nemességére; ez oknál fogva viselt tizenkét osztrigát farkán, a többi nagyok csak hatot viselhettek. Különben a legtiszteletreméltóbb hölgy vala, különösen mivel unokáit, a kis tengeri herczegnőket, igen szerette. Hatan voltak, mindnyájan csodaszép gyermekek; de a legfiatalabb mégis a legszebb volt közöttük; bőre oly átlátszón, oly tisztán fénylett, mint egy rózsalevél, szemei oly kékek voltak, mint a legmélyebb tó, de mint a többinek, ugy neki sem voltak lábai; teste halfarkban végződött.

Egész nap folytán játszottak a gyermekek a vár nagy termeiben, hol a falakból élő virágok nőttek ki. A nagy borostyánkő ablakok kinyittattak, s a kis herczegnőkhöz beusztak a halak, kezeikből ettek s megengedék, hogy megsimogassák őket.

A vár előtt nagy kert terült el, teli tüzvörös és sötétkék fákkal, a gyümölcsök aranyként sugároztak s a virágok, mint az égő tüz ragyogtak, mig e fák szárai és levelei szakadatlanul mozogtak. Maga a föld a legfinomabb homok vala, de kék, mint a kénláng. Az egész földön csodaszerü kék fény ömlék el, szinte azt lehetett volna hinni, hogy nem is a tenger fenekén vagyunk, hanem magasan fenn, a légben, s magunk fölött és alatt semmi egyebet nem látunk, mint eget. Szélmentes időben a napot is lehetett látni, bibor virához hasonlitott az, melynek kelyhéből világosság ömlik.

Mindenik kis herczegnőnek külön virágágya volt a kertben, hol áshattak s ültethettek tetszésük szerint. Az egyik czethal alakot adott virágágyának, a másik saját alakjára kis tengerleány alakot idomitott belőle; a legkisebb azonban egészen gömbölyüre alakitá virágágyát, minő a nap, s csak olyan virággal ültette teli, mely pirosan égett, mint a nap. Ez különös gyermek volt, csöndes és gondolkozó; mig nővérei mindazon csodálatos dolgokat, melyek hajótörések alkalmával jutottak kezökbe, mint diszitményeket álliták föl, azalatt ő a rózsapiros virágokon kivül, melyek a naphoz hasonlitának, csak egy kis márvány képszoborban találá örömét, mely szép fehér kőből faragott fiut ábrázolt, s mely a tenger mélyre hajótörés alkalmával merült. E márvány kép mellé rózsapiros szomorufüzet ültetett, mely gyönyörüen felnőtt, s friss ágai a kép felett egész a tenger fenekéig hajoltak le, mintha a csúcsok is egymással játszva, csókolózni akartak volna.

A kis herczegnőnek semmi nem okozott nagyobb örömöt, mintha ama külső embervilág felől hallhatott; az öreg nagyanyának mindent el kelle mesélnie, mit csak tudott a hajókról és városokról, az emberek és állatok felől, s különösen az tetszett szépnek előtte, hogy odafenn, a földön, illatoznak a virágok; ezt a tenger mélyén nem teszik; s hogy az erdők zöldek, mig az

ágak között látható halak oly szépen s hangosan énekelnek, hogy valóságos élvezet hallgatni; a kis madarakat érté, melyeket nagyanyja halaknak nevezett, mert különben a gyermekek, kik madarat még soha nem láttak, nem értették volna meg őt.

Ha tizenöt évesek lesztek - mondá a nagyanya - szabad lesz mindeniteknek fölmerülni a tengerből, hogy a holdvilágnál a csúcsokra ülve, nézhessétek a vitorlázó, hatalmas hajókat; erdőket s városokat is láthattok majd! - A következő évben a nővérek legidősbike betölté tizenötödik évét; de a többiek nem, mert a többiek egy-egy évre következtek egymás után; s igy a legifjabbnak még teljes öt évig kelle várakoznia, mig a tengermélyről szabad lesz fölmerülnie, s láthatja, mint áll fenn a világ. Mindenik megigéré azonban a másiknak, hogy mit az első napon látni fog, s mit legszebbnek talál, elmeséli, mert nagyanyjuk nem beszélt eleget, még igen sokra nézve szerettek volna fölvilágositást.

Egyiknek sem volt fölfelé jutni oly nagy vágya, mint a legkisebbnek, épen annak, kinek legtovább kelle várnia, s ki mindig oly csöndes és gondolkozó vala. Nem egy éjjel állt a nyitott ablak előtt s fölnézett a sötétkék tengeren át, melyben a halak, usznyáik s farkaikkal verve a vizet, vidáman sürögtek. A holdat és csillagokat is láthatta: ezek, az igaz, halványaknak látszottak, de a vizben nagyobbaknak tetszének, mint minőnek előttünk tünnek föl; s ha egyszermásszor sötét felhő boritá el őket szemei elől, jól tudta, hogy vagy czethal uszik feje fölött, vagy talán valami nagy emberekkel telt hajó. Ezeknek bizonyosan eszökbe sem jutott, hogy egy takaros kis tengeri leány áll alattok, s fehér kezeit a hajógerincz felé terjeszti.

A legidősb herczegkisasszony végre tizenöt éves lőn, s szabad vala a tenger felszinére szállnia.

Midőn visszatért, százféle tárgyról is tudott mesélni, de mindenek fölött szépnek mégis csak az tetszék előtte, a mint a zátonyon feküdt a csöndes tenger fölött, s a közel parton levő nagy várost csodálta, hol a lámpák csillagokként ragyogtak, honnét zenehangok, emberi lárma s a kocsizörej hallatszottak, honnan a sokhegyü templomtornyokat szemlélte s hallá a harangok zugását; épen mert oda föl nem juthatott, vágyott mindezek után leginkább.

Ó mily áhitattal hallgatá e beszédeket a legifjabb nővér; s midőn este nyilt ablaka előtt állt, s a sötétkék vizen át fölnézett, ama nagy város jutott eszébe, lármája s tolongásaival, sőt a templomtorony harangját is hallani vélte ott alant.

Egy évvel később a második nővér nyert engedelmet fölmenni s uszni, hova tetszése kivánta. Ez épen akkor merült föl, midőn a nap alászállt, s e pillanat tetszék előtte legszebbnek. Mint mondá, olyan volt az egész ég, mintha aranyból lett volna, s a felhők - ó azok szépségét alig győzé leirni! Piros és violaszin felhők lebegtek, de gyorsabban még, mint a felhő, a vad hattyusereg szállt hosszu fátyol gyanánt, a viz fölött a nap felé. A kis tengeri-leány utánok uszék, de a nap lealkonyult, s a rózsafény eltünt a tenger felszinéről s a felhőkről.

A következő évben a harmadik nővér szállt föl; ő a legbátrabb volt valamennyi között, s igy a nagy széles folyamban uszék, mely a tengerbe ömlött. Szép zöld hegyek tüntek előtte föl, szőllővel körülvéve; pompás erdők között puszták és házak kandikáltak; hallá a madarak dalát, s a nap oly melegen sütött, hogy időről időre alá kellett merülnie a vizbe, hogy égő arczát kissé meghűtse. Egy kis tengeröbölben egész sereg emberi gyermeket talált; ezek egészen öltözetlenül ugrándoztak s locsoltak a vizben; a kis tengeri leány játszani akart velök, de a gyermekek ijedten futottak el tőle, s jött egy kis fekete állat - (kutya volt; de ő még soha nem látott kutyát) - s oly borzasztóan ugatott reá, hogy egészen megrémült, s visszauszék a nyilt tengerre. De soha nem feledheté a pompás erdőket, a zöld hegyeket s a takaros gyermekeket, kik a vizben usztak, bár nem volt halfarkuk.

A negyedik nővér nem volt ily bátor; ő a vad tenger közepén maradt, s azt állitá, hogy épen ott legszebb minden; sok mértföldnyire lehet látni köröskörül s az ég, mint nagy üvegharang

áll a tenger fölött. Hajókat is látott, de csak a messze távolban; csüllőkhöz hasonlitának; a virgoncz delfinek bukfenczeket hánytak, mig a nagy czethalak vizet szöktettek orrlyukaikból, ugy, hogy a kis tengeri-leány száz szökőkut között képzelé magát.

Most a sor az ötödik nővérre került; ennek születésnapja épen télen esett, s azért látta azt, mit a többiek első alkalommal nem láthattak. Az egész tenger zöld volt, s köröskörül nagy jéghegyek usztak, mely közül mind gyöngyként tündökölt, s mégis sokkal magasabbak voltak, mint az emberek legmagasabb tornyai. A legcsodálatosb alakzatokban tüntek föl, s csillogtak, mint a gyémánt. A kis tengeri leány e jéghegyek egyik legmagasabbikára ült, s türé, hogy hosszu hajával a szél játszék, mig az arra vitorlázó hajók e hely körül rémülve keringéltek; de este felé az égen felhők tornyosultak, villámlott és mennydörgött, miközben a fekete tó a hatalmas jéghegyeket magasan fellökte, a villámok vörös fényében égtek. Minden hajón aggalom és borzadás uralkodott; a vitorlákat behuzták; de a kis tengeri leány nyugodtan ült a tündöklő jéghegyen, s nézé, a mint a kéken czikázó villámok a tajtékzó tengerbe szálltak alá.

Midőn először emelkedett valamelyik a nővérek közül a tenger szinére, el vala ragadtatva ujdon szépsége által annak, mit ott látott; de miután mint felnőtt leányok oly gyakran szállhattak föl, mint tetszésök kiváná, közönbösek lőnek, s visszavágytak otthonuk után; alig egy hónap lefolytával már igy beszélt mindenik: oda lenn, náluk, mégis csak legszebb minden, s oly kedélyes helyet sehol nem találhatni, mint hon.

Olykor esténkint az öt nővér karöltve szállt a viz fölé; hangjok igen szép volt, sokkal szebb, mint az embereké, s ha vihar támadt, mely sok hajót vészszel fenyegetett, a hajók elé usztak, s a legkedvesebben elzengették, mi szép a tenger mélye, s kérék a hajósokat, ne féljenek tőle; de ezek nem érthették szavaikat, a vihar zugásának gondolták azt; a tengerfenék szépségeiből természetesen nem is élvezhettek volna semmit, miután, ha a hajó elsülyed, megfulladnak az emberek, s csak halva jutnak a tengerkirály palotájához.

Ha esténkint a nővérek igy karöltve felszálltak a tengerre, a legifjabb csak maga maradt otthon; utánuk nézett s ugy érzé magát, mintha sirnia kellene; de a tengeri hölgyeknek nincsenek könnyeik, s igy még többet kelle szenvednie.

Ó bár volnék már tizenöt éves! - mondá - tudom, hogy ama felső világot s embereket nagyon fogom szeretni.

Végre csakugyan tizenöt éves lőn.

Ime most már téged is szárnyra bocsáthatunk, - mondá a nagyanya, az öreg özvegy királyné. - Jer csak, feldiszitlek téged is ugy, mint nővéreidet - s hajára fehér-liliom koszorut tüzött, de minden levelét a virágoknak fél gyöngyszem képezé; s az öreg, hogy a herczegné magas állását tanusitsa, nyolcz osztrigát akasztott farkára.

Nagyon fáj! - mondá a kis tengeri leány.

Ó, oly szivesen dobta volna magától az egész pompát s a nehéz koszorut, hiszen kertje piros virágai sokkal inkább illettek neki; de nem volt szabad piperéjén változtatni. Nagyanyjának „Isten hozzádat” mondva, könnyedén szállt föl a vizből.

A nap épen azon perczben alkonyult le, midőn fejét a viz fölött kiemelte, de minden felhő arany- és rózsafényben ragyogott még; a lég szelid s enyhitő volt, s a tenger csöndes, tükörsima. A kikötőnél három árboczu nagy hajó állott; csak egyetlen vitorlája volt felhuzva, mert a legkisebb szellőcske sem mozdult. A matrózok munka nélkül ültek a köteleken s rudakon. Zene és ének hangzott, s midőn az est sötétebb lőn, több száz tarka lámpát gyujtottak meg; ez csaknem ugy tünt föl, mintha a légben minden nemzetek hajó-lobogója lengene. A kis tengeri leány odauszott a hajószoba ablakához, s a viz valahányszor fölemelte őt, mindannyiszor beláthatott a tükörfényes ablakon a szobába, hol sok gazdagon öltözött ember volt

összegyülve; de valamennyi között a legszebb mégis csak egy ifju herczeg volt, nagy fekete szemeivel. Tizenhat évesnél bizonyosan nem volt idősb, s épen ma ünneplé születése napját a hajón. A matrózok tánczoltak a tetőn, s midőn az ifju herczeg kilépett, számlálhatlan rakéta szállt az ég felé; oly világos lőn, mint fényes nappal, ugy, hogy a kis tengeri leány egészen megrémülve merült a viz alá; de nemsokára ismét földugta kis fejecskéjét, s ekkor ugy tetszék, mintha az égnek minden csillaga leszállna hozzá. Efféle tűzjátékokat még soha nem látott. A nagy habok mormogtak köröskörül, pompás tűzhalak röpültek magasan a légben, s mindez visszatükröződék a csöndes, tiszta tengerben. Maga a hajó oly világos volt, hogy minden kis kötelet meg lehetett rajta látni, s annyival inkább az embereket. Ó, mi szép is volt az a fiatal herczeg; s kezet szoritá az emberekkel, s enyelgett s kaczagott, miközben a zene édes hangjai messze elhangzának a csöndes éjben.

Már késő vala, de a kis tengeri leány le nem vehette szemeit a hajóról s a szép ifju herczegről. A tarka lámpák kialudtak, a rakéták nem szálltak többé ég felé, s nem hallatszott ágyudörgés; de lenn a mélyben zugott és morgott. A kis tengeri leány e közben a vizen ült, s átengedé magát a hullámok ringatásának, hogy néha-néha betekinthessen a hajószobába. A hajó azonban gyorsabban kezdett mozogni; egy vitorla kiterjeszkedék a másik után, a hullámok sebesebben haladtak, nagy felhők vonultak föl s távolról mennydörgött. Ó ebből irtóztató idő lehetett! Ezért huzták be a vitorlákat a matrózok. Repülve himbálódott a nagy hajó a vad tengeren, a viz, mint magas fekete hegység emelkedék föl, s csaknem összecsapott az árboczfa felett, de a hajó hattyuként merült alá a hatalmas habok között, s felszállt ismét a toronymagas hullámtetőre. Ez mulatságos hajókázásnak tetszék a kis tengeri leány előtt, a hajósnép előtt azonban épen nem; a hajó csikorgott és reszketett, a falak vastag palánkjai meghajlottak a tenger erős csapkodásai alatt, az árbócz összegörnyedt, mint a nád, s a hajó félre dőlt, miközben a viz a nyilason betolult. Most már látta a kis tengeri leány, hogy az emberek vészben forognak, sőt neki magának is vigyáznia kelle, nehogy a viz által hajtott hajógerendák és deszkák megsebezzék. Pillanatonként oly szuroksötét lőn, hogy szemei előtt saját kezét nem láthatta, de ha villámlék, oly világos lett ismét, hogy mindent megismerhetett a hajón. Ott sietett minden, amint csak képes volt. Mindenek előtt a fiatal herczeget keresték a kis tengeri leány szemei, s midőn a hajó szétrepedt, látta őt a mély tengerbe sülyedni. Ennek első perczben megörült, mert hiszen akkor hozzá fog jönni; - de azután eszébe jutott, hogy az emberek nem élhetnek a vizben, s igy ő csak halva juthat apja palotájához. Meghalni! - nem, neki nem szabad meghalnia; és feledve, hogy őt is szétzúzhatnák a gerendák és palánkok, melyeket a tenger hajtott, egyenesen közéjök uszott; mélyen a viz alá merült, s azután ismét magasan felszállt, s végre csakugyan eljutott az ifju herczeghez, ki a háborgó tengerben többé nem juthatott tovább; karjai s lábai fáradni kezdének, szép szemei bezárultak, meg kellett volna halnia, ha a kis tengeri leány nem sietett volna segélyére. Fejét föltartá a vizből, s nem bánta, bár mit tőnek is kettőjükkel együtt a hullámok.

Reggelre a rosz idő elmult, a hajónak még csak nyoma sem látszék, a nap pirosan s tisztán emelkedett föl a vizből, ugy látszott, mintha a herczeg arcza élénkülni kezdene, de szemei még zárva maradtak. A kis tengeri leány megcsókolta magas homlokát s elsimitá róla nedves haját; ugy tetszett neki, mintha kis kertje márvány képéhez hasonlitana, s ismét megcsókolta őt, s óhajtá, hogy bárcsak életben maradna.

A kis tengeri leány most száraz földet vőn maga előtt észre, kék hegyeket, melyeknek csúcsain fehér hó tündökölt, olyan formán, mintha hattyuk pihennének az ormokon; lenn a partnál szép erdőségek zöldeltek, s ezek előtt egy templom vagy kolostor állott, hogy mi volt, ő nem tudta, csak azt látá, hogy épület. A kertben czitrom- és narancsfák diszlettek. Itt a tenger kis öbölt képezett, hol a viztükör sima, de nagyon mély vala: ide, a sziklára, hova a tenger a finom homokot felhalmozta, uszott az ifju herczeggel, lefektette őt a homokra, s arról különösen gondoskodott, hogy feje magasabban feküdjék a meleg napfényen.

A nagy fehér épületben megkondultak a harangok, s a kertbe sok fiatal leányka jött. Erre a kis tengeri leány visszauszék a tengerbe, s magas kövek mögé rejtőzött, melyek kinyultak a vizből, befedte fejét és keblét a tenger tajtékával, ugy hogy senki nem láthatta arczocskáját, s figyelt, hogy vajjon ki jő a szegény herczeghez.

Nem sokára szép fiatal leány közelite, nagyon meg látszék ijedni, midőn a herczeget meglátta, de csak egy pillanatra, mert azonnal több embert hivott oda, s a kis tengeri leány látta, hogy a herczeg magához jött, s mindenkire, ki őt környezte, nyájasan mosolygott; reá azonban nem mosolygott; hiszen még csak nem is sejté, hogy ő mentette meg életét. A kis tengeri leány oly bánatos lett, hogy miután a herczeget ama nagy épületbe vitték, szomoruan alámerült s visszatért atyja palotájába.

Mindig csöndes és gondolkozó volt, most azonban még inkább az lőn. Nővérei megkérdék, mit látott odafönn először, de ő nem mesélt semmit.

Estve és reggelenként elég gyakran fölmerült azon a helyen, hol a herczeget elhagyta. Látta, mint értek s szedettek le a tenger gyümölcsei, látta, mint olvadt föl a hó a magas hegyeken, de a herczeget nem látta többé, s azért tért napról napra szomorubban vissza. Egyetlen vigasztalása az volt, hogy kis kertjében ülhetett, s átölelé karjaival a szép márvány-képet, mely a herczeghez ugy hasonlitott; de virágait nem ápolta; ezek vadon nőttek túl a korlátokon, s hosszu száraikat s leveleiket a fák ágaira fonták, ugy, hogy ott egészen sötét lőn.

Végre nem türhette tovább s elmondott mindent egyik nővérének; és akkor mindjárt megtudta a többi is, és még nehány más kis tengeri leány, kik nem beszélték a dolgot tovább, legfölebb közel barátnéikkal közölték. Ezek egyike tudta, ki volt a herczeg, sőt az ünnepélyt is látta és hallá a hajón, s tudta, honnan való s hol van birodalma.

Jer, kis nővérem - mondák a többi herczegnők, s karjokat egymáséba öltve, hosszu sorban emelkedtek föl a herczeg palotája előtt.

Ez világos sárga, tündöklő kövekből épült, nagy márvány lépcsőzettel, melynek legalsó foka egész a tengerig vezetett. A tető fölött pompásan aranyozott kupolyák emelkedtek s az épületet környező oszlopok között márványképek álltak, melyek élni látszottak. Az ablakok tiszta üvegén át be lehetett látni a legpompásabb termekbe, melyeket nagybecsü selyemfüggönyök és szőnyegek diszitének, s melyek falait a gyönyörü festmények oly szépen ékesiték, hogy öröm volt látni. A legnagyobb terem közepén nagy szökőkut csevegett, melynek sugara egészen a magas tető üveg kupjáig szökött fel, melyen át a nap világa behatott a vizbe, s a gyönyörü növényekre, melyek mellette virultak.

Most már tudta a kis tengeri leány, hol lakik a herczeg, s oda uszott estve és éjenkint; sokkal közelébb mert uszni a száraz földhöz, mint bármelyik bátorkodott a többi közül, sőt merénylete ama keskeny csatornáig elvezette őt, a pompás márvány erkély alá, mely hosszu árnyékot vetett a vizre. Itt ült a kis tengeri leány s a fiatal herczeget szemlélé, ki a tiszta holdvilág mellett egészen magányosan szokott sétálni.

Látta őt sok estve, pompás hajóján, zene mellett, lobogó hajózászlókkal vitorlázva; kikandikált a zöld nádas közül, s ha ilyenkor a szél megragadá hosszu, ezüst fátyolát, mindenki, a ki látta, szárnyaival csapkodó hattyunak vélte őt.

Éjjelenként, midőn a halászok égő fáklyák mellett feküdtek a tenger-parton, gyakran hallott tőlök sok jót az ifju herczeg felől, és örvende, hogy életét megmenté, midőn félholtan vitték a hullámok s arra gondolt, midőn feje keblén pihent, s szivéből csókolá meg magas homlokát; - s ő minderről mit sem tudott, még csak nem is álmodhata a kis tengeri leány felől.

Napról napra inkább vonzódott az emberekhez, s mindinkább óhajta közéjök feljutni. Az emberek világa sokkal nagyobbnak tetszék előtte, mint saját világuk - hiszen ők hajókon,

tengeren is tova tudnak szállni, s felmásznak magas hegyeiken egész a felhőkig, mig birodalmaik, erdőségek- s szántóföldekkel lepve, tovább terjednek, mint meddig a szem tekintete ér. Oly sok volt, mit tudni szeretett volna, de nővérei nem válaszolhattak mindenre; megkérdé tehát nagyanyját; ez a felső világgal, melyet igen helyesen szárazföldnek nevezett, nagyon ismerős vala.

Ha az emberek nem fulladnak a tengerbe - kérdé a kis tengeri leány - akkor örökké élnek, s nem halnak meg soha, mint mi itt a tengerben?

De igen - viszonzá az öreg - ők is meghalnak, s életidejük még rövidebb, mint a miénk. Mi három századig élünk, s ha akkor élni megszününk, tengerhab válik belőlünk a viz fölött, s még sirunk sincs itt alant kedveseinknél. Mi nem birunk halhatatlan lélekkel, reánk nem vár uj élet a siron túl, mi zöld nádhoz vagyunk hasonlók, mely, ha levágták, többé nem zöldelhet! Az embereknek ellenben van lelkök, mely örökké él, még akkor is, midőn testök földdé vált; s ez fölszáll a tiszta légen át a tündöklő csillagokig, s mint mi fölmerülünk a tengerből s látjuk az emberek birodalmait, ugy ők is fölmerülnek szép, ismeretlen helyekre, miket a mi szemeink soha sem fognak látni.

Miért nem nyertünk mi is halhatatlan lelket? - kérdé búsan a kis tengeri leány - szivesen elengedném évszázadaimat, hogy csak egy napig ember lehetnék, hogy azután a mennyei világban részesülhessek!

Ily gondolatoktól őrizkedjél! - mondá az öreg, - nekünk itt sokkal jobb dolgunk van, mi sokkal boldogabbak vagyunk, mint az emberek oda fenn.

Tehát meg kell halnom, s mint tajték, szétfolynom a tengeren, hogy ne halljam többé a hullámok zenéjét, ne lássam a szép virágokat s a piros napot! Nem lehetne semmit tenni, mi által halhatatlan lelket lehetne nyerni?

Nem - viszonzá az öreg - csak ha egy ember annyira megszeretne, hogy többnek tartana apja és anyjánál, ha egész lelkével rajtad függene, s az örök hűség esküjével tétetné pap által jobbját a tiédbe, akkor lelkét megosztaná veled, s te az emberi üdvösségnek részese lehetnél. Lelket adna számodra, s mégis megtartaná a magáét! De ez soha nem történhetnék meg. Mi itt a tengerben épen a legszebb: halfarkadat a földön rutnak találnák; nem értenek hozzá; ott két furkós támaszszal kell birni, mit lábszáraknak neveznek, hogy szépségre igényt lehessen tartani.

Erre felsóhajtott a kis tengeri leány s szomoruan nézett halfarkára.

Legyünk vidámak - mondá az öreg - szökdécseljünk s ugrándozzunk azon három század alatt, mig életünk tart. Ez valóban elég idő, hiszen azután annál nyugodtabban alhatunk sirunkban. Ma estére udvari bálunk lesz!

Az volt ám fényes, minőt a földön nem lehet látni. Födélzete és falai a nagy tánczteremnek vastag tiszta üvegből alakultak. Sok száz rózsapiros és fűszin zöld óriási kagylóban égett két oldalt kékesen lángoló tüz, mely az egész termet megvilágitá, s átragyogott falain ugy, hogy kivül a tenger is meg vala világitva; s a számlálhatlan nagy és kis hal mind látható lőn, mert mind az üvegfalhoz úszott; néhányon bibor-vörös pikkely ragyogott, másokon ugyanaz arany- és ezüstként csillámlék. - A terem közepét széles folyam képezé, s itt tánczoltak a tengeri férfiak s hölgyek, saját szép énekök mellett. Ily szép hangokat nem lehet a földön az embereknél hallani. De a kis tengeri leány mindnyájuk között legszebben énekelt, s ugyancsak tapsoltak is neki valamennyien; ez pillanatra megörvendezteté szivét, mivel most már tudta, hogy neki van legszebb hangja a földön s a tengerben! De nem sokára ismét csak a felső világra kelle gondolnia; a szép herczeget nem felejtheté, s nem azon fájdalmat, hogy ő nem birhat az övéhez hasonló halhatatlan lélekkel. És ezért lopózék ki apja házából, s mig lenn

mindenki énekelt és örvendett, ő busan ült kis kertjében. Ekkor, erdei kürtrivalgást hallott, és azt gondolá, hogy bizonyosan ő vitorláz odafenn, ki kedvesebb előtte, mint apja és anyja, ő, kit gondolatai folytonosan követnek, s kinek kezébe élte boldogságát oly örömmel tenné le.

Mindenre kész vagyok szerelméért s azért, hogy halhatatlan lelket nyerhessek. Mig nővéreim atyám palotájában tánczolnak, fölkeresem a tengeri boszorkányt, ő, kitől oly igen félek különben, talán fog majd segiteni vagy tanácsolni.

És a kis tengeri leány megindult a zúgó folyamár felé, mely mögött a boszorkány lakott. Még soha nem járt arra; ott nem nőttek virágok, sem fű, csak a csupasz, szürke homok nyult a folyamárig, hol a viz, mint a malom zúgó kerekei, ugy forgott, s mindent, mit megragadhatott, lesodrott a mélységbe; e szétzúzó forgás között kelle haladnia, ha a boszorkány birodalmába kivánt jutni; az ut darabja habzó iszapon vezetett keresztül, melyet a nagy boszorkány ingovány lápjának szokott nevezni. E mögött állt háza, különös erdőségben. Minden fa és bokor félig állat, félig növény volt: habarczok valának, s ezek mindenike, mint megannyi százfejü kigyó, nyult föl a földből; hosszu nyálkás karjaik képezék az ágakat, ujjaik hajlékony férgekhez voltak hasonlók, s töveiktől fogva a csúcsokig minden izök mozgásban vala. Mindent, mit a tengerben megragadhattak, szorosan átkötöztek, és soha többé el nem bocsátották. A kis tengeri leány ez erdő előtt ijedten állott meg; szive szorongva dobogott, csaknem visszafordult, de a herczeg eszébe jutván s a halhatatlan emberi lélek, bátorsága fölelevenült. Hosszu, lengő haját szorosan feje köré csavarta, hogy annál fogva meg ne ragadhassák őt a habarczok: most, két kezét keblén összetéve, mint a hal, nyilként szállt át a vizen a habarczok között, melyek hajlékony karjaikat s ujjaikat felé terjesztgeték. Látta, hogy a borzasztó habarczok mindent fogva tartanak, mit egyszer megragadtak, áldozataikat száz erős karral fonva körül, mint vas bilincsekkel - hajótörést szenvedett embereket, kik lesülyedtek, hajórudakat s ládákat, szárazföldi állatok vázait, s mi mindennél iszonyubb, egy kis tengeri leányt is megfogtak s megfojtottak.

Végre nagy, nyálkával lepett térre jutott, hol nagy s kövér vizicsigák hánykolódtak hátukon, undok sárgás fehér hasukat mutatva. E tér közepén fehér ház állott hajótörést szenvedett emberek csontjaiból, s itt ült a boszorkány, s mint az emberek a kis kanári madarat szokták czukorral etetni, ugy ő szájából egy békát etetett. A förtelmes, kövér vizicsigákat kis báránykáinak nevezte, s nagy, szivacsos mellén fetrengteté őket.

Tudom jól, mit akarsz - mondá a tengeri boszorkány - az valóban bolondság tőled! De történjék kivánságod szerint, bár szerencsétlenségedre lesz, szép kis herczegné! Te halfarkadtól óhajtanál szabadulni, s a helyett két támaszt kivánnál, melyen járni lehessen, mint az emberek, hogy a fiatal herczeg beléd szeressen, s te vele együtt halhatatlan lelket nyerhess! - Szavai közben oly fertelmesen kaczagott a boszorkány, hogy a béka és csigák a földre hullottak, s ott hánykolódtak. - Épen legjobbkor jösz - folytatta a boszorkány - holnap, napkelte után, már nem segithettem volna egy év eltelte előtt. Készitek számodra egy italt, s midőn a nap kel, úszszál a szárazra föl, ott ülj a partra, s idd ki, akkor halfarkad összetöpörödik ama dolgokká, miket az emberek lábszáraknak neveznek; de fájni fog, mintha éles fegyver járna keresztül. Minden, ki látni fog, azt fogja mondani, te vagy a legszebb gyermek, kit valaha látott! Lengő járásod megmarad, semmi tánczosné nem utánozandhat, de minden lépésednél ugy fogod magadat érzeni, mintha éles késre lépnél s vérzenék lábad. Ha mindezt kész vagy elszenvedni, akkor segitségedre leszek!

Kész vagyok! - mondá a kis tengeri leány remegő hangon, s a halhatatlan lélekre gondolt.

De fontold meg - szólt a boszorkány - ha egyszer emberi alakot vettél föl, soha többé nem lehetsz kis tengeri leány. Soha nem szállhatsz le a vizbe nővéreidhez, atyád palotájába, s ha a herczeg nem szeret meg annyira, hogy érted apját, anyját feledné, s egész lelkével rajtad függve, oltár előtt tenné kezét kezedbe, hogy férj és nő váljék belőletek: akkor nem nyerhetsz

halhatatlan lelket. Az első reggelen, miután mással megesküdött, meg kell szivednek szakadni, s hab lesz belőled a tengeren.

Megkisértem! - mondá a kis tengeri leány, és oly sápadt lőn, mint a halál.

De engem meg kell fizetned! - szólt a boszorkány - s az, mit kivánok, nem csekélység. Az egész tengermélyben neked van legszebb hangod, azzal reményled őt meghóditani, de abból semmi nem lesz, hangodat nekem kell adnod. A legbecsesebbet, mivel birsz, kell pompás italomért adni! Hiszen benne saját véremből is iszol, hogy éles legyen ez ital, mint a kétélü fegyver.

Vajjon mi marad számomra, ha elveszed hangomat? - mondá a kis tengeri leány.

Szép alakod - viszonzá a boszorkány - lengő járásod, beszédes szemeid; mind ezzel könnyen elbódithatsz egy emberi szivet. Nos, hát elvesztéd bátorságodat? öltsd kis nyelvedet ki, hadd vágjam el, akkor megkapod erős italomat.

Legyen! - mondá a kis tengeri leány, s a boszorkány tüzre tette üstjét, hogy megfőzze a varázsitalt. - Semmi nem szükségesb, mint a tisztaság - kezdé ismét a boszorkány, s kisúrolta az üstöt nehány csomóba kötött csigával, azután megsérté saját mellét, s fekete vérét belé csöpögtette; a gőz a legkülönösebb alakzatokban szállt föl, melyek látása szomoru aggodalmakat keltett a szivben. Minden perczben új dolgokat vetett a boszorkány az üstbe, melynek tartalma, midőn legjobb forrásban volt, oly hangot adott, mint a gyík sirása. Végre készen volt az ital - hasonló volt a legtisztább vizhez.

Ime, vedd! - mondá a boszorkány, s levágta a kis tengeri leány nyelvét. Most már néma lőn, és nem tudott sem énekelni, sem beszélni.

Ha a habarczok visszatértedkor meg akarnának ragadni erdőmben - mondá a boszorkány - szöktess reájuk ez italból csak nehány csöppet, s karjaik s ujjaik ezer darabra pattognak!

De erre nem volt szükség; a habarczok iszonynyal hátráltak a kis tengeri leány előtt, midőn kezében a borzasztó italt, mint sugárzó csillagot, megpillanták. S igy csakhamar elhagyta az erdőt, az iszapot s a zúgó folyamárt.

Apja palotáját jól látta, a nagy tánczteremben a fáklyák már ki valának oltva; bizonyosan aludtak már mindnyájan, és még sem merte kedveseit viszontlátni, miután most már néma volt, s őket örökre el akarta hagyni. Ugy érzé magát, mintha szive szét akarna pattanni.

A kertbe lopózott, s minden nővére virágágyából leszakitott egy virágot, ezer csókot vetett a palota felé, s fölszállt a sötétkék tenger felszinére.

Még a nap nem kelt föl, midőn a herczeg palotáját megpillantá, s a pompás márvány lépcsőzeten fölment. A hold csodálatos tisztán ragyogott. A kis tengeri leány megitta az éles, égető italt, s ugy érzé magát, mintha kétélü fegyver járná át minden izét, elájult s halottként feküdt helyén. Midőn a nap a tengeren átpillanta, fölébredt, s égető fájdalmat érze; de előtte a szép fiatal herczeg állt, s éjszemeit reá függeszté ugy, hogy neki le kellett sütni az övéit. Ekkor vette észre, hogy halfarka eltünt, s oly takaros kis fehér lábai voltak, mint bár mi más leánykának; de ruhája nem volt, s igy hosszu fekete hajába burkolózék. A herczeg megkérdé, mint jutott ide, s ez oly szeliden és szomoruan nézett reá sötétkék szemeivel, - hiszen nem tudott beszélni! Ekkor megfogta kezét a herczeg, s palotájába vezette. Minden lépésinél ugy érzé lábait, amint a boszorkány előre mondta, mintha hegyes tűkön, vagy éles késeken járna, de ezt szivesen türte; a herczeg karján könnyen lépdelt föl a tengerből, a lépcsőkön és ő, és valamennyien bámulák lengő, s kellemteli járását.

Gyönyörü muszlin- és selyemruhákba öltöztették föl; az egész palotában ő volt a legszebb, de néma volt; nem tudott sem beszélni, sem énekelni. Aranyba és selyembe öltözött szép rabnők

énekeltek a herczegnek s királyi szüleinek; egy közülök szebben énekelt, mint valamennyi, s a herczeg tapsolt kezeivel, s felé mosolygott: erre a kis tengeri leány nagyon bús lett, hiszen ő sokkal szebben tudott énekelni. Ó ha tudná - gondolta - hogy örökre odaadtam hangomat azért, hogy nála lehessek!

Most tánczolni kezdének a rabnők, takaros lengő sorokban a dicső zene mellett; ekkor fölemelé a kis tengeri leány szép fehér karjait, s lábujjhegyen lebegett át a földön, és tánczolni kezdett, mint soha még ember nem tánczolt; szépsége minden mozdulatánál jobban feltünt, s szemei mélyebben hatottak a szivre, mint a rabnők éneke.

Mindnyájan el voltak ragadtatva, különösen a herczeg, ki őt kis lelenczének nevezte, s ő tánczolt, és tánczolt, bár a padozat minden érintése szúró fájdalmat okozott lábának. A herczeg kérte őt, maradjon mindig nála, s engedelmet adott reá, hogy bársony párnákon ajtaja előtt alhassék.

Férfiruhát készittetett számára, hogy lovon is kisérhesse őt. S ők együtt lovaglának az illatos erdőkben, hol az ágak vállaikat érinték, s a fris levelek mögött a kis madarak daloltak. Fölmászott a herczeggel a magas hegyekre, s bár finom lábai vérzettek, nevetett rajta és követte őt, mignem a felhők alattok úsztak, mint valami madársereg, mely idegen hazájába készül költözni.

Hon a herczeg palotájában, ha éjjel mindenki aludt, kiment a széles márvány lépcsőzetre, hogy lehütse égő lábait a tengervizben, s ekkor azokra gondolt, ott lenn a mélyben.

Egykor éjjel feljöttek egymás karjaiba füződve nővérei, s oly búsan éneklének uszás közben; ő intett nekik, s nővérei fölismerek őt, s elbeszélték, távozása mennyi bánatot okozott mindnyájuknak. Ez időtől fogva minden éjjel meglátogaták őt, s egykor messze távolban nagyanyját is látta, ki már sok év óta nem volt fenn a tengerből, s látta apját is, a tengeri királyt, koronával fején, mindketten kezöket nyujták felé, de oly közel nem bátorkodtak a száraz földhöz jönni, mint a leányok.

Napról-napra kedvesebb lőn a kis tengeri leány a herczeg előtt, ugy szerette őt, mint csak egy kedves, jó gyermeket szeretni lehet; de hogy őt királynévá tegye - az eszébe sem jutott, s neki mégis nejévé kelle lennie, mert különben nem nyerhet halhatatlan lelket, hanem habbá válik a menyegző reggelén.

Nem tartasz felőlem többet mint másokról? - szemei ezt látszának kérdeni, midőn a herczeg karjai közé zárta őt, s megcsókolá szép homlokát.

Nagyon kedves vagy nekem - mondá a herczeg - a te szived jobb, mint bárki másé, s oly bensőleg ragaszkodol hozzám, és hasonlitasz egy fiatal leányhoz, kit csak egyszer láttam, és bizonyosan soha többé nem fogok látni. Hajótörést szenvedtem, s a hullámok partra vetének egy templom közelében, melyben több fiatal leány végzé a szolgálatokat; a legifjabb közülök feltalált a parton, s éltemet menté meg. Csak kétszer láttam őt; ő az egyetlen e világon, kit szeretni tudnék, de te nagyon hasonlitasz hozzá, s csaknem háttérbe szoritod képét lelkemben; ő a szent templomé, s azért küldött téged számomra jó szerencsém, hogy soha ne váljunk meg egymástól.

Ó, ő nem tudja, hogy én mentém meg életét! - gondolá a kis tengerileány - hogy én vittem őt a tengeren át amaz erdőig, melyben a templom áll; ott ültem a hab mögött s körülnéztem, hogy nem jő-e valaki. Láttam ama szép leányt is, kit inkább szeret, mint engem! s a kis tengeri leány mélyen sóhajtott, sirni nem tudott. - Ama leány a szent templomé, mint mondá, s igy soha nem jöhet a világba, és soha nem találkozhatnak; mig nála vagyok, látom őt naponkint, ápolni s szeretni én fogom őt, s egészen feláldozom neki életemet!

A herczeg házasodni fog - susogák mindenfelé - és pedig a szomszéd király leányát veszi el! Ez okoknál fogva készitik ama pompás hajót. Az igaz, állitólag csak utazást tesz a herczeg, hogy a szomszéd király országát megnézze, de azért mégis a szomszéd király leányát megnézni; nagy kiséret fogja őt követni; - de a kis tengeri leány csak fejét rázta s nevetett, ő jobban ismeré a herczeg gondolatait, mint a többiek. - Utaznom kell, - mondá a herczeg - hogy megnézzem a szép herczegnőt, mert szülőim kivánják; de kényszeriteni nem akarnak, hogy menyasszonyul válaszszam! Én nem szerethetem őt, mert nem hasonlithat ama szép templomi leányhoz ugy, mint te hasonlitasz hozzá; ha valaha feleséget kell választanom, sokkal inkább választanálak téged, kis néma lelenczem, beszédes szemeiddel! - és megcsókolá piros ajkait, játszék hosszu hajával, s fejét keblére hajtotta; s a kis tengeri leány emberi boldogságról s halhatatlan lélekről álmodott!

Nem félsz a tengertől néma gyermekem? - kérdé a herczeg, midőn a pompás hajón álltak, mely őt a szomszéd király birodalmába vala szállitandó, s mesélt a leánykának viharról és tengercsendről, a csodálatos halakról, lenn a mélyen, s mindenről, mit a buvár ott látott, s ő mosolygott e meséket hallgatva, hiszen sokkal jobban ismerte, mint bárki más a tenger fenekét.

A holdvilágos éjen, midőn a kormányos kivételével mindnyájan aludtak, a kis tengeri leány ott ült a hajó oldalán, s meredten nézett le a tiszta vizbe, s ugy tetszett neki, mintha látná apja palotáját, melynek csúcsánál öreg nagyanyja áll, ezüst koronájával, s fölnéz a habzó hullámokon át, a hajógerinczre. Nővérei viz fölé szállva, bánatosan néztek reá, s tördelék kezeiket, ő intett nekik, mosolygott feléjök, s szerette volna elbeszélni, hogy minden jól és szerencsésen megy; de a hajóslegény közelite hozzá, s nővérei azonnal alámerültek ugy, hogy a fiu azt hitte, a fejérség, mit látott, csak a tenger habja volt.

Következő reggelen kikötött a hajó a szomszéd király pompás városában. Minden templomharang megkondult, a magas tornyokban kürtök harsogtak, s a katonák lengő lobogókkal s csillámló szuronyokkal álltak sorban. Minden nap ünnepély tartaték. Bálok s társaságok követték egymást, de a herczegnő még nem volt itt, őt messze távolban nevelték, szent kolostor falai között, ott tanulá meg a királyi erényeket. Végre megérkezett.

A kis tengeri leány kiváncsi volt szépségét látni, s el kelle ismernie, hogy kedvesebb szépséget soha nem látott. Bőre oly finom s átlátszó volt, s a hosszu, sötét pillák mögött, a leghűbb fekete szemek mosolygtak.

Ő az! - mondá a herczeg - ő az, ki éltemet megmenté, midőn halottként feküdtem a tengerparton! - s piruló menyasszonyát karjai közé zárta. - Túl boldog vagyok - mondá a kis tengeri leányhoz. - Mit soha reményleni sem mertem, beteljesült. Te bizonyosan örvendeni fogsz szerencsémnek, mert te szeretsz engem legjobban!

S a kis tengeri leány megcsókolta a herczeg kezét, s ugy tetszett neki, mintha szive meg akarna szakadni. Hiszen menyegzője reggele halálát fogja okozni, s tengerhabbá változtatja.

Minden templomharang zúgott, hirnökök lovagoltak az utczákon, s jelenték az eljegyzést. Minden oltáron illatos olaj égett gyönyörü lámpákban. A papok himbálták a szent füstölőt, s a vőlegény és menyasszony kezet adtak egymásnak, s a püspök áldását fogadták. A kis tengeri leány selyembe s aranyba öltözve, a menyasszony mögött állt, s uszályát tartá, de fülei nem hallák az ünnepélyes zenét, szemei nem látták a szent szertartást, halála éjjelére gondolt, s mindenre, mit e földön veszitett.

Még ugyanazon estve hajóra szállt a vőlegény és menyasszony, az ágyuk dörögtek, s a hajó közepén pompás arany és bibor sátor volt felütve, s benn a legszebb párnák. Itt kelle az uj párnak aludnia a csöndes, hűvös éjben.

A vitorlák dagadoztak a szélben, s a hajó könnyen csuszott tova a sima tengeren.

Midőn sötétedett, tarka lámpák gyujtattak s a matrózok vidám tánczokat jártak a födélzeten. A kis tengeri leánynak azon napra kelle gondolnia, melyen először merült fel a tengerből, s ugyan e pompát s vidámságot látta, s körülkeringélt a tánczban tova szállva, mint az üzött fecske, mindenki elragadtatva csodálta őt - még soha ily gyönyörüen nem tánczolt; pedig ő oly kinokat szenvedett, mintha éles kések metszették volna lábait; de nem érzé, hiszen szivében még élesebb fájdalom dúlt. Tudta ő, hogy ez az utolsó est, a melyen őt, kiért családját s hazáját elhagyta, látja, kiért szép hangját oda adta, s mondhatlan fájdalmakat szenvedett a nélkül, hogy a herczeg csak sejtené is. Utolsó este volt, melyen vele ugyanegy levegőt szivhatott, s a mély tengert, s a csillagos eget láthatta; örök éj várt reá; hiszen lelke nem volt, s azt nem nyerheti többé. S a hajón egész éjfélig mulattak s vigadtak; s a kis tengeri leány nevetett és tánczolt halálos gondolataival szivében. A herczeg megcsókolá szép menyasszonyát, s az hajával játszék ifju férjének, s karöltve vonultak nyugalomra a pompás sátorba.

Ekkor csend állott be a hajón; csak a kormányos állt a kormány-keréknél; a kis tengeri leány a fedélzet széléhez támaszkodék fehér karjával, s kelet felé tekintett; hiszen az első napsugár meg fogja őt ölni. Erre nővéreit látá fölmerülni a tengerből; mindnyájan igen halványak voltak s szép, hosszu hajuk nem lengett többé a szélben, mert le volt vágva.

Kértük a boszorkányt, lenne segitségünkre, hogy ne kelljen az éjjel meghalnod. Egy kést adott nekünk, im itt van! Látod mily éles? Mielőtt a nap kél, szurd a herczeg szivébe, s ha meleg vére lábaidra szökik, ismét összenőnek azok halfarkakká, s te ujólag kis tengeri leány leszesz, visszajöhetsz közénk a vizbe, s élhetsz három századig, mielőtt holt, sós tenger-habbá változnál. Siess! egynek meg kell halni, mielőtt a nap kel, neki vagy neked. Öreg nagyanyánknak mind elhullott fehér haja bánatában, ugy, mint a miénk a boszorkány ollója alatt. Öld meg a herczeget, s jer vissza! Siess, látod ama vörös csikokat az égen? nehány percz alatt felszáll a nap, s neked halnod kell. - S ők mélyen sóhajtva sülyedtek le a hullámok közé.

A kis tengeri leány félre vonta a sátor bibor szőnyegzetét, s látta a szép alvó menyasszony fejét a herczeg keblén pihenni, és meghajolt, megcsókolá a herczeg magas homlokát, s fölnézett az égre, melyen a hajnalpir mind tisztábban világita, azután az éles késre pillantott, s tekintetét ismét a herczegre szögezé, ki álmában menyasszonya nevét susogá - tehát egyedül csak vele van elfoglalva, s a kés remegett kezében; de egyszerre elveté magától a hullámok közé, s a viz magasan felszökött, s csepjei vérként piroslottak. Még egyszer nézett megtörő szemekkel a herczegre, s a tengerbe rohant, s testét habként érzé szétfolyni.

A nap fölszállt a tengerből, sugarai melegen s szeliden hullának a halálhideg tengerhabra, s a kis tengeri leány nem érzé a halált, látta a tiszta napot, mely előtt százankint lebegtek valamely átlátszó, dicső teremtmények, rajtok keresztül jól látta a hajó fehér vitorláját s az ég piros fellegeit; s ezen lények hangja dallam volt, de oly szellemi, hogy emberi fülek nem hallhatták volna, valamint őket magukat sem láthatták volna emberi szemek; szárnyak nélkül lebegtek, saját könnyüségük által emelve, a légen át. A kis tengeri leány észrevette, hogy neki is azokéhoz hasonló teste van, mely mindinkább kiemelkedék a habból.

Hova jutottam? - kérdé, és szava, mint e többi lényé, oly szellemileg hangzott, hogy semmi földi hangszer nem utánozhatná.

A lég leányai közé! - viszonzák a többiek. - A kis tengeri leánynak nincs halhatatlan lelke, s arra soha sem tehet szert, csak egy ember szerelme által! Örök léte idegen hatalomtól függ. A lég leányainak sincs halhatatlan lelkök, de jótétemények által nyerhetnek azt. Mi elszállunk a forró éghajlatok alá, hol az emberek égető dögvészes légben epednek el s mi hüvöst lengetünk számukra. Elterjesztjük a légben a virágok illatát, s gyógyulást és enyhülést nyujtunk. Ha három századon át törekedtünk annyi jót tenni, mennyit csak képesek valánk, akkor halhatat-

lan lelket nyerünk. S részesülünk mi is az emberek örök üdvösségében. Te szegény kis tengeri leány, egész szivedből törekedtél ugyanazon czél után, mint mi, sokat szenvedtél s türtél, és fölemelkedél a lég szellemei közé; ime most már három század alatt magad vihatsz ki örök üdvösséget magadnak.

S a kis tengeri leány fölemelé átlátszó karjait Isten napjához, először érze könyeket szemeiben. - A hajón ismét zaj és élet látszott, látta a herczeget szép menyasszonyával együtt, midőn őt mindenütt keresték; végre fájdalommal néztek mindketten a habzó tajtékra, mintha tudnák, hogy ő a hullámok közé rohant. Láthatlanul csókolta meg a menyasszony homlokát, azután az ifju férjre mosolygott, s a lég többi gyermekeivel együtt felszállt a rózsapiros felhőkhöz, melyek a légben vitorláztak.

Három század mulva Isten országában lebegünk igy!

Talán előbb is oda jutunk - viszonzá susogva egyik. - Láthatlanul szállunk az emberek házaiba, hol gyermekek vannak, s minden napért, melyen egy jó gyermeket találunk, ki szülőinek örömöt okoz, megröviditi Isten próbaidőnket. A gyermekek nem tudják, mikor szobáikban lengünk, s ha jámborságuk felett örömünkben mosolyognunk kell, akkor egy év elengedtetik számunkra a három évszázadból; ha ellenben pajkos és rosz gyermeket látunk, bánatunkban könyeket hullatunk, s minden könyü egy nappal szaporitja próbaidőnket! -

Az utitárs.

Szegény János mélyen bánkódék, mert atyja igen beteg volt, s többé nem volt remény meggyógyitásához. Kettőjökön kivül épen senki nem volt a szobában; a lámpa az asztalon kialváshoz közeledett. Már késő est volt.

Te jó fiú voltál, János! - mondá a beteg atya; - a jó Isten bizonyosan meg fog segitni - s reá nézett komoly, szelid szemeivel, még egyszer felsóhajtott s meghalt, de úgy látszott, mintha csak szendergett volna. János siratta őt; hiszen senkie nem volt többé a világon, sem apja, sem anyja, sem testvérei. Szegény János! ott térdelt az ágy előtt, s holt apja kezeit csókolta, sok keserü könyet hullatott, de végre bezárta szemeit, s elszunyadt, fejét az ágy kemény oldalfájára támasztva.

Ekkor igen különöst álmodott: a nap és a hold meghajlának előtte, s apját ismét vidáman, s egészségben látta, s nevetni hallá: igy nevetett mindég, ha nagyon jó kedve volt. Bájló leány, szép hosszú haja fölött arany koronával, kezét nyujtá neki, s apja igy szólt: - látod, mily szép menyasszonyt nyertél? Ő az egész világon a legszebb! - Erre felébredt, s mind az a sok szép, mit álmában látott, eltünt, apja holtan s hidegen feküdt az ágyban, s ő egészen egyedül volt: szegény János!

Pár nap mulva eltemették a halottat. János szorosan a koporsó mellett haladt. A jó atyát, ki őt oly igen szerette, soha nem fogja többé látni. Hallotta, amint a föld a koporsóra hullott, még látta egyik sarkát - még egy halom földet dobtak reá, és az is eltünt. Körülte halottas énekeket zengettek, s az oly ünnepélyesen hangzott, hogy könyek tolultak szemeibe; sirt, s ez jól esett szomoruságában. A nap gyönyörüen sütött a zöld lombozatú fákra, mintha azt akarná mondani: Ne busulj János! nem látod mily szép kék az ég, ott van atyád, s kéri a jó Istent, hogy mindig jó dolgod legyen.

Egész életemben jó leszek, - gondolá János - hogy egykor én is atyámhoz jussak az égbe; ó mi öröm lesz egymást viszontlátni! Mi sokat fogok neki beszélhetni, s ő mi sokfélét fog nekem mutogatni, mint már itt a földön is tette. Ó mi öröm lesz az!

János oly élénken gondolt ez örömökre, hogy mosolyognia kelle, mig arczaira könyek peregtek. A kis madarak a gesztenye fákon ülve igy csiripeltek: - kvivit, kvivit! - és oly vidámak voltak, bár ők is jelen valának a temetésen; de jól tudták, hogy a holt ember most már az égben van, s szárnyai vannak, sokkal nagyobb és szebbek, mint az övék s hogy boldog, mert itt a földön jó és jámbor volt; és az okozta vidámságukat. János látta, amint a zöld fákról a messze világba repültek, s neki is kedve jött tova szállni. De először nagy fakeresztet faragott apja sirjára, s midőn estve oda vitte, a sir homokkal és virágokkal szépen föl volt diszitve. Ezt idegen emberek tették; mert valamennyien tisztelték a jó atyát, ki most már halva volt.

Másnap korán reggel összecsatolá kis táskáját János, s egész örökségét zsebébe dugta; ötven tallér s nehány fillérből állt az egész; ezzel akart a világba indulni. Előbb azonban a temetőbe ment, apja sirjához, s egy miatyánkat elimádkozva, igy szólt: Isten veled kedves atyám! jó ember kivánok maradni, hogy imádkozhassál értem Istenhez, hogy megsegitsen.

Künn a mezőn a virágok szépen s frissen diszlettek, s midőn János oda ért, integettek a szélben, mintha azt akarnák mondani: Légy üdvözölve a zöldben! Nem pompás-e itt? - De János még egyszer visszafordult a régi templom felé, melyben őt, mint kis gyermeket keresztelték, s hol minden vasárnap együtt énekelt s imádkozott apjával. Fenn a toronyban, a kis templomkoboldot pillantá meg, hegyes piros sapkájában, meggörbitett kézzel árnyékolva arczát, mivel a nap épen szemébe sütött. János bucsut intett neki, s a kis kobold piros sapkáját lebegteté,

kezét szivére nyomta, s csókokat hányt neki, hogy megmutassa, mily jóakarója, s mily szerencsés utat kiván neki.

János végig gondolta, mi sok szépet fog látni abban a pompás nagy világban, és tovább és mind tovább ment, oly messze, mint még soha sem volt. Végre nem is ismerte többé a városokat, melyeken áthaladt, s az embereket sem, kikkel találkozék, mert egészen idegenek közé jutott.

Az első éjszakát a mezőn kelle töltenie, egy szénakazlon hált meg, más ágy ott nem volt. De épen úgy volt legjobban; a királynak sem lehete puhább fekhelye. Az egész nagy mezőség, a patakkal s szénakazallal együtt, s fölötte a kék ég odafent, valóban pompás alvó-termet képezett. A zöld fű, apró piros és fehér virágokkal elhintve volt: lábszőnyege, az orgona- és vadrózsabokrok nagy virágbokrai, fürdő kádját egész patak képezte friss vizével, melyből a nádos jó estvét, s jó reggelt integetett neki. A hold, mint éji lámpa, magasan függött a kék boltozaton; ez oly éji lámpa volt, mely az ágy mennyezetét semmiesetre nem fogja lángba-boritani; János tehát nyugodtan alhaték; s azt tette is, s csak akkor ébredt föl, midőn a nap magasan ragyogott, s a kis madárkák köröskörül igy daloltak: Jó reggelt! még nem keltél föl?

A harangok megkondultak; vasárnap volt; az emberek a templomba mentek, és János is velök ment, meghallgatá Isten szavát, s egy zsoltárt énekelt. Ugy tetszék neki, mintha hon ülne, kis templomában, melyben kereszteltették, s hol atyjával oly sok zsoltárt énekelt.

A temetőben számos sir volt, s néhányan magasra nőtt a fű. János apja sirjára gondolt, mely nem sokára szint igy el fog vadulni, miután ő nem tisztogathatá s ékesitheté. Leült tehát, s levágta a füvet, föligazgatá a ledőlt fakereszteket, s a széltől tova ragadt koszorúkat helyökre függeszté, azt gondolván: Talán valaki majd atyám sirjával is igy tesz, miután én többé nem tehetem.

A temető-ajtóban, mankójára támaszkodva, öreg koldus állott. János neki adta eddig megtakaritott filléreit, s vidáman s elégülten ment tovább a messze világba.

Este felé borzasztó zivatar támadt. János sietett, hogy födél alá juthasson, de csakhamar beállt a sötét éj. Ekkor végre egy kis templomhoz ért, mely magánosan állt egy dombon. Szerencsére az ajtó nem volt bezárva, bement tehát, hogy mig a zivatar elvonul, ott maradhasson.

Itt meghúzódom valamely szögletben, s kissé kipihenek, egészen kifáradtam, gondolá. - S leült, összekulcsolá kezeit, s elmondá esteli imáját, de úgy szólván még el sem végzé, már édesen elszunnyadt és álmodék, mig künn mennydörgött s villámlott.

Éjfél körül volt az idő, midőn fölébredt; a zivatar elvonúlt, s a hold tisztán sütött be hozzá az ablakon. A templom közepén nyilt koporsó állott, s benne halott feküdt. János legkisebbé sem ijedt meg, hiszen neki jó lelkiismerete volt, s jól tudta, hogy a holtak nem bántanak senkit; az élő rosz emberek azok, kik ártani szoktak. Ily gonosz élő emberek álltak a holt ember mellett a templomban, nem akarták koporsójában hagyni, hanem kivetni a templom ajtaján a szegény holt embert!

Miért háborgatjátok? - kérdé János - hiszen az bün; engedjétek őt Jézus nevében pihenni!

Bolond beszéd! - mondák az undok emberek; - rászedett bennünket! Adósunk volt pénzzel, s nem tudott kifizetni; s most a mellett még meg is halt, s mi egy fillért sem kapunk. Ezért megboszuljuk magunkat, kidobjuk őt a templom ajtaja elé, mint a kutyát.

Nekem ötven talléromnál nincs több, - mondá János - ennyiből áll egész örökségem; de ezt megkaphatjátok azon igéret mellett, hogy a szegény halott embert békén hagyjátok nyugodni. Én majd csak el leszek pénz nélkül is, hiszen tagjaim erősek, s a jó Isten segitségemre lesz.

Legyen - mondák a fertelmes emberek, - ha te megfizetsz helyette, akkor nem bántjuk őt. - S elvitték a pénzt s nagyot nevetve az ily jó indulat felett, tovább mentek. János a tetemet vissza fekteté a koporsóba, összekulcsolta kezeit s elégülten indult tovább a nagy erdőbe.

Köröskörül a holdvilág mellett, mely hosszu csikokban nyult az ágak közé, szép kis tündérkék játszottak vidáman. János legkisebbé sem zavarta őket, mert jól tudták, hogy mi ártatlan jó fiú, s csak a gonoszok előtt nem igen szeretik magukat mutogatni. Nehány közülök alig volt egy ujnál nagyobb, s hosszú, sárga hajukat arany fésű tüzte föl; párosan himbálóztak a harmatcsöppeken, melyek a leveleken s hosszú füszálakon függöttek; néha egy csepp leesett, s ekkor a magas füre hullottak a tündérkék, s a többi apróság ugyancsak kaczagott és zajongott ilyenkor. Mulatság volt nézni őket! Daloltak is, s János világosan megismeré ama szép verseket, miket mint kis fiu tanult. Nagy tarka ezüstkoronás fejű pókok tövisről tövisre, hosszan lefüggő hidakat s nagy palotákat épitettek, melyek, ha harmat esett rájok, a tiszta holdvilágnál úgy ragyogtak, mint az üveg. S ez igy tartott világos reggelig, mig a nap fölkelt. Ekkor hirtelen elbujtak a tündérkék a virág-bimbókba, s a szél elragadá hidaik- s váraikat, s mint nagy pókhálókat röpité a légbe.

János épen kilépett az erdőből, midőn erős férfihang igy szóllitá meg: Megállj pajtás, merre vezet utad?

A nagy világba! - viszonzá János. - Nincs sem apám, sem anyám, szegény fiu vagyok, de a nagy Isten majd csak megsegit.

Én is a világba indultam - viszonzá az idegen férfiu - s igy talán jó lesz együtt utaznunk.

Nem bánom - mondá János, s igy együtt utaztak, s csakhamar megszerették egymást, mert mind a ketten jó emberek voltak. De János észrevette, hogy az idegen sokkal eszélyesb volt nálánál; az csak nem az egész világot bejárta már, s igen sok mindenről tudott beszélni.

A nap már magasan szállt föl, midőn nagy fa alá ülve, reggelijöket elkölték. E pillanatban egy öreg asszony jött arra. Ó, mi nagyon vén volt! Egészen görnyedve járt, mankójára támaszkodva, hátán egy csomag ág-bogat vitt, melyet az erdőben gyüjtött. Köténye fel volt kötve, s abból János három vesszőt látott előkandikálni fűzfaágakból és harasztból. Midőn egészen közelükbe ért, egyik lába megcsúszott, s a szegény öreg asszony hangosan felsikoltva, leroskadt, mert egyik lába eltörött!

János azonnal haza akarta őt vinni; de az idegen fölnyitá bőröndét, kivett egy szelenczét, s mondá, hogy van abban bizonyos kenőcse, melylyel hamarjában meggyógyitja ő a jó öreg lábát, úgy, hogy saját erejéből mehet haza, mintha soha nem lett volna eltörve. De jutalmul a három vesszőt kivánja, mely kötényében van.

Azzal jól meg volna fizetve fáradságod! - viszonzá az öreg, és sajátságosan intett fejével; a vesszőktől épen nem örömest vált meg; de törött lábbal ott feküdni szintén nem volt kedve: oda adta tehát a vesszőket, s alig kente meg az idegen a vén anyó lábát, midőn az fölugrott, s még könnyebben járt, mit előbb. Oly erős volt a kenőcs, de nem is készült ám az gyógyszertárban.

Mi szándékod a vesszőkkel? - kérdé János utitársától.

Ezek reám nézve fölérnek három szép bokrétával! - mondá - nagyon tetszenek nekem, minthogy én különös ember vagyok.

Igy haladtak még egy jó darabon.

Ej mi sötétség emelkedik föl amott? - mondá János, ujjával a láthatár felé mutatva - borzasztó sötét felhők!

Csalódol! - viszonzá az utitárs - azok nem felhők, hanem hegyek. Ama szép hegyek, melyeken a felhők fölé emelkedhetünk a légben. Ott, hidd el, pompás lenni! Holnap bizonyosan eljutunk odáig.

A hegyek nem voltak oly közel, mint látszottak, még egy napig kelle utazniok, mielőtt odaértek, hol a sötét erdők az égig emelkedtek, s oly nagy sziklák hevertek, mint egy-egy ház. Nem volt könnyü oda felkapaszkodni, s János és utitársa a fogadót keresték föl, hogy ott a következő napi uthoz erőt gyüjtsenek.

Lenn a fogadó nagy köztermében sok ember gyült össze; mert kis báb-szinházat állitott föl egy ember. A nézők körben ültek, s a látvány felett mulattak. Legelöl egy vastag, vén mészáros foglalt helyet, s nagy szelindeke ott feküdt mellette.

Elkezdődött a szinjáték. Szép előadás volt, egy királyról, királynéról, kik pompás trónon ültek, fejükön arany korona volt, s ruhájok hosszu uszályban végződött, mivel uszályok dolgában nem vala takarékosságra szükségök. A legtakarosabb üveg szemü, nagy bajuszu fabábok álltak az ajtóknál, s nyitogatták az ajtót ki és be, hogy tiszta léget bocsássanak a terembe. Ez szép játék volt s épen nem szomoru; de midőn fölállt a királyné s átlépdelt a szobán - Isten tudja mi jutott a nagy szelindeknek eszébe; egy ugrással a szinpadon termett, nagy fogaival megragadta a királynét karcsu derekánál fogva, úgy, hogy az krik-krakkot mondott!

A szegény ember, ki a kis szinház tulajdonosa s vezetője volt, megijedt és nagyon elszomorodott királynéja miatt, mert az volt a legszebb bábja, és im, a fertelmes vén szelindek leharapta fejét! Midőn azonban eltávoztak az emberek, azt mondá az idegen, (az t. i., ki Jánossal jött) hogy ő majd meggyógyitja; s elővette táskáját, s megkente a bábot ugyanazon kenőccsel, mely a szegény öreg asszonynak annyira használt, midőn lábát eltörte. Alig kente meg, midőn ismét egész lőn, sőt tagjait magától is tudta mozgatni, a nélkül, hogy a zsinórt meg kellett volna huzni; a báb csak olyan volt tehát, mint egy élő ember, de persze, beszélni nem tudott. A báb-játékos ugyan csak örvendett is; most nem is volt szükség a bábot tartania, minthogy magától is tudott tánczolni. A többi ezt egy sem tudta.

Később, midőn az éj beállt, s az emberek a csapszékben mindnyájan ágyban voltak, valaki borzasztó mélyen sóhajtozott, és oly gyakran, hogy végre mindenki fölkelt, megnézni, hogy ki lehet az? Azon ember, ki a komédiát készité, odament kis szinházához, mert onnan jöttek a sóhajtások. Itt, a bábok össze-vissza feküdtek, a király minden poroszlójával együtt, és épen ezek sóhajtoztak oly keservesen, s üvegszemeiket a báb-játékosra mereszték; ők is szerettek volna kissé megkenetni, mint a királyné, hogy mint a királyné, magoktól mozoghassanak. A királyné térdre borult, leemelte fejéről szép arany-koronáját, s igy szólt:

Vedd e koronát, de kend meg férjemet s udvarnokaimat! - Erre a szegény ember, a királyné és a többi báb tulajdonosa, nem tarthatta vissza könnyeit. A játékos megsajnálta a báb-királynét, az egész másnap esti jövedelmét az utitársnak ajánlá, hacsak négy-öt legszebb bábját megkeni; de az utitárs igy szólt: semmi egyebet nem akar a báb-játékostól, csak nagy kardját; s midőn azt megkapta, megkente a bábokat, ezek azonnal tánczolni kezdtek, még pedig oly szépen, hogy minden leány, az élő leányok t. i., hasonlóan tánczolni kezdtek, amint őket ugrálni látták. A kocsis s a szakácsnő tánczoltak, az inas, a szobaleány hasonlóan, minden jelenlevő idegennel együtt, sőt a csipővas és tüzlapát is, csakhogy e kettő mindjárt az első ugrásnál elesett. Ez mulatságos éj volt!

Másnap reggel elindult János utitársával, s föl a magas hegyekre, a fekete fenyveseknek vette útját. Oly magasságra jutottak, hogy végre ugy tüntek föl alattok a templom-tornyok, mint piros eperszemek, nagy zöld szőnyegen; elláttak a távolba. Ennyit még soha nem látott János a szép világból, s a nap oly melegen sütött a friss kék légen át, s a vadászok oly szépen fujták

kürtjeiket, hogy örömében könnyek tolultak szemeibe, s önkénytelenül így szólt: Édes jó Istenem, mi jó vagy irányunkban, hogy mind e sok pompát s dicsőséget nekünk adtad!

Az utitárs szintén összekulcsolt kezekkel állott, s a völgyben elterülő falvakra nézett, melyeket megaranyozott a fényes napsugár. E pillanatban csodálatos szép hang zendült meg fejök fölött; felnéztek: nagy fehér hattyú lebegett a légben; oly szép volt s oly szépen dalolt, mint még soha nem hallottak madarat dalolni; de az ének mind gyöngébb lőn; a hattyú meghajtá fejét s lezuhant a földre, ott feküdt halva lábaiknál, a szép madár.

Két ily gyönyörü szárny, - mondá az utitárs - ily fehér és nagy, mint e madáré, pénzt ér; ezeket magammal viszem! Látod mi jó, hogy a kardot megkaptam! - s egy csapással levágta a holt madár két szárnyát.

És még sok, igen sok mértföldet utaztak e hegyeken át, míg végre egy nagy városhoz jutottak, melynek sok száz tornya a napfényben ezüstként ragyogott; a város közepén pompás márvány palota állott, piros aranynyal födözve. Ebben a király lakott.

János és társa nem akartak mindjárt a városba menni, hanem a fogadóban maradtak a kapu előtt, hogy előbb átöltözzenek, mert nagyon csinosan kivántak bevonulni. A fogadós beszélte nekik, hogy a király igen jószivü ember, ki a világon senkinek sem árt, de leánya, attól Isten őrizzen! az ugyancsak gonosz herczegasszony! Szép, az igaz, kecsesebb leányt képzelni sem lehet; de mit ér, miután oly rosz boszorkány, s annyi szép királyfiunak került már életébe. Mindenkinek szabad őt feleségül kérni, legyen bár királyfi, nemes, vagy koldus, az egészen mindegy; csak három kérdésére kelle felelnie; ha képes erre, akkor feleségül megy hozzá, s apja halála után király lesz annak egész birodalmában, ha azonban a három kérdésre nem tudott felelni, akkor fölakasztatá, vagy lefejezteté őt. Ily gonosz és istentelen volt a szép királyleány. Apja, az öreg király, nagyon szivére vette a dolgot, s mert gonoszságát nem tilthatta meg; egyszer t. i. kijelenté: hogy szerelmes kalandjairól mit sem akar tudni, tegyen e részben saját tetszése szerint. Bár elég királyfi jött ezután is, hogy kérdéseit megoldhassa, egynek sem sikerült, s így mindnyáját lefejezték, vagy fölakaszták kegyelem nélkül. Mindegyiket idején figyelmeztették, hogy álljon el kérői szerepétől. Az öreg király mind e sok nyomor felett annyira elbusult, hogy minden évben egy egész napig könyörgött térdein valamennyi katonájával együtt, leánya megtéréseért; de a szép herczegnő nem akart megtérni. A vén pálinka ivó asszonyok feketére festék italukat, mielőtt fölhajták, annyira szomorkodtak; s ennél többet valóban kívánni sem lehetett volna tőlük.

A fertelmes királyleány! - mondá János - egy kis vesszőzés nem ártana neki, csak volnék én apja helyén, tudom, kiverném belőle a lefejeztetést és akasztásokat!

Még beszéltek, midőn künn „éljen” kiáltást hallának. A királyleány lovagolt arra, s oly csodaszép volt, hogy az emberek elfeledék gonoszságát, s éljennel üdvözölték őt. Tizenkét aranytulipánnal diszeskedő fehér selyem ruhás, hajadon lovagolt körülte, szénfekete paripákon; maga a királyleány hófehér lovon ült, egészen aranyos ruhában, gyémánt és rubinkövekkel diszitve; a vessző olyan volt kezében, mint egy napsugár; fejének aranykoronája az ég apró csillagaihoz hasonlita, s köpenye ezer és ezer gyönyörü lepkeszárnyból volt készitve s ő mégis sokkal szebb vala, mint minden ruhája.

Midőn János megpillantá őt, arcza vérvörös lőn, s nem volt képes egy szót sem kimondani; a királyleány épen olyan volt, mint az a szép arany koronás leány, ki felől azon éjjel, melyen apja meghalt, álmodott. Oly mérték felett szépnek találta őt, hogy akarta vagy nem, bele kellett szeretnie. Nem is lehet az igaz, hogy oly gonosz boszorkány volna, gondolá, ki az embereket fejezteti s akasztatja, ha ki nem találják, mit gondol. Azt mondják, szabad őt a legszegényebb koldusnak is megkérni - fölmegyek tehát én is a királyi palotába és megkérem!

Mindenki azt tanácslá neki, ne tegye, mivel ő is ugy fog járni, mint a többiek. Az utitárs szintén azt javaslá, de János remélve, hogy végre is jól üt ki a dolog, kikefélte csizmáit és kabátját, megmosta arczát és kezeit, s megfésülte szép szőke haját, s egészen magánosan a városba indult, a királyi palota felé.

Szabad! - mondá a király, midőn János kopogtatott. - János belépett, s az öreg király reggeli kabátban, és himzett papucsokkal lábán, sietett elébe; fején arany-korona volt, s az egyik kezében királyi pálcza, a másikban az ország almája. - Várj kissé! - mondá, az ország almáját hóna alá véve, hogy Jánossal kezet szorithasson. De alig értesült, hogy János mint kérő jő, oly keservesen kezdett sirni, hogy kezeiből a királyi pálcza és alma a földre hullott, és szemeit kabátjával kelle törölgetnie, a szegény öreg királynak.

Hagyj azzal föl! - mondá - pórul fogsz járni, épen mint a többi. Jer csak, és nézd ezt! - És e szavakkal Jánost kivezeté a királyleány mulató kertjébe. Az borzasztó volt! minden fán három-négy királyfi függött, kik kérői voltak a herczegnőnek, de kérdéseit nem tudták kitalálni.

Minden széllebbenésre csörögtek a csontok, úgy, hogy a kis madarak rémülve szálltak el e kertből.

A virágok embercsontokhoz voltak kötözve, s a virágcserepekben halott-koponyák vigyorogtak! Ez aztán már méltó kert volt egy királyleány számára.

Látod mindezt! - mondá az öreg - te is igy jársz majd, mint a többi. Hagyj föl hát szándékoddal; különben engem teszesz szerencsétlenebbé, mivel a siralmas dolgot én felettébb szivemre veszem.

János megcsókolá a jó öreg király kezét, s mondá, hogy sokkal többet tart a szép herczegnőről, minthogy jó végét ne reményelné a dolognak.

E pillanatban maga a királyleány lovagolt várkertjébe hölgyeivel, elébe siettek tehát őt üdvözölni. Nagyon kedves volt, Jánosnak kezet adott, s azért az ifju még többet tartott felőle, mint előbb; bizonyosan nem lesz oly gonosz boszorkány, mint az emberek mondják. Most a terembe mentek, s a kis leánykák csemegével is meg kinálák őket; de az öreg király oly bús volt, hogy épen semmit nem tudott enni, s azonkivül a borsoska nagyon kemény is volt fogainak.

Határozattá lőn, hogy János a következő reggelen ismét eljő a várba; akkor a birák s a tanács össze fognak gyülni, hogy hallják, mint sikerülend a talány megfejtése. Ha jól megy a dolog, még kétszer kell neki új tárgyat kitalálni; de ez ideig még senki nem akadt, ki egyet is kitalált volna, s azért adóztak éltökkel.

János nem aggódott; ő vidám volt s jó reménynyel gondolt a szép királyleányra, s meg volt győződve, hogy a jó Isten segitségére leend; de miként? azt nem tudta maga sem, s nem okoskodék fölötte. Örömében végig tánczolt az országuton, midőn visszatért a fogadóba, hol reá utitársa várt.

János nem fáradt ki annak ismétlésében, mi kedves volt a királyleány s mi gyönyörű; valódi óhajtással várta a következő napot, melyen ismét a király palotájába mehet, hogy szerencséjét megkisértse.

De utitársa aggalmasan rázta fejét, s nagyon szomoru volt. - Olyan igazán ragaszkodom hozzád - mondá - mi hosszu ideig együtt lehettünk volna, s ily hamar elveszitselek! Te kedves, szegény János, szeretnélek megsiratni, de ma nem rontom örömödet, hiszen talán utolsó estve vagyunk együtt. Legyünk hát vidámak, mulassunk szivünkből; holnap lesz elég időm sirni.

A városban azonnal megtudta minden ember, hogy a királyleánynak uj kérője van; azért átalános gyász lőn. A szinházat bezárták, a süteményárusnék betakarták czukor-babáikat fekete fátyollal, a király és a papok térdre borultak a templomban. Mindenki gyászban volt s könnyeket hullatott, mert hiszen szegény János is ugy fog járni, mint a többiek.

Este felé az utitárs nagy edény puncsot hozatott, s igy szólt Jánoshoz: legyünk vigan, s igyunk a királyleány egészségére. Alig ivott azonban János két pohárral, midőn egészen álmos és elfáradt lőn, ugy, hogy szemei bezárultak s mély álomba merült. Utitársa szépen felfogta őt, s az ágyba fektette; s midőn sötét éj állt be, elővette a két nagy szárnyat, melyet a hattyuról vágott le, s szorosan saját vállaihoz kötötte, a legnagyobb vesszőt pedig, melyet azon vén asszonytól kapott, kinek lábát meggyógyitá, a zsebébe dugta, s igy felkészülve, megnyitá az ablakot s kiszállt; a városon végig, a királyi palotához repült, hol azon ablak szögletében, mely a királyleány alvószobájába vezetett, elrejtőzék.

A városban minden csöndes volt; az óra három negyedet ütött tizenkettőre, az ablak megnyilt, s a királyleány nagy fehér köpenyben, s hosszu fekete szárnyakkal kiszállt, s a városon át egy nagy hegy felé repült. De az utitárs láthatlanná tette magát, s utána szállva, annyira verte a vesszővel, hogy ugyancsak vérzett, a hova ütött. Ez volt ám csak ut a légen át! A szél megragadta a királyleány köpenyét, ugy, hogy az, mint nagy hajóvitorla, terjedt mindenfelé.

Mily jégeső! mily jégeső! - szólt a királyleány, valahányszor egy ütést kapott, mi bizonyosan nagyon gyógyitó volt rá nézve. Végre elérte a hegyet, s kopogott. Midőn a hegy megnyilt, menydörgés hallatszott; a királyleány bement, s az utitárs mögötte, mert senki nem vette észre, miután láthatlanná tette magát. Magas uton haladtak át, melynek falai sok ezer póktól fénylettek, melyek fel s alá futkosva, tüzként világitának. Végre egy nagy arany s ezüstből épült terembe jutottak, melynek falazatán napvirág nagyságu piros és kék virágok diszlettek; de leszakitani nem lehetett e virágokat, mert ágai mérges kigyók voltak, s a virágok tüzek, melyek szájukban égtek. Az egész födélzet ragyogó fénybogárkákkal s égszin denevérekkel volt lepve, melyek csapkodtak vékony szárnyaikkal; különös látvány volt. A terem közepén négy lóvázon trón állott, melyeken a hámot vörös tüzpókok tartották, a trón tejfejér üvegből volt s a párnákat apró fekete egerek képezték, melyek egymás farkába kapaszkodtak. A trón felett rózsaszin pókháló fedélzet függött, melyet apró kék legyek leptek, s mint drágakövek, ugy csillogtak. A trónon vén varázsló ült, s fertelmes fején korona, s kezében királyi pálcza diszlék. A királylánynak megcsókolta homlokát, leültette maga mellé a pompás trónra, s most kezdődék a zene. Nagy fekete tücskök doromboltak, s egy bagoly saját hasát verte, mivel nem volt dob, melyet üthetett volna Ez ugyan nevetséges hangverseny volt! Fejükön bolygó-tüzzel, apró lidérczek tánczoltak körül a teremben. Az utitársat senki nem vette észre, ki a trón mögé rejtőzött, hogy mindent jól láthasson és halljon. Az udvaronczok, kik szintén bebocsáttattak, nagyon udvariasan s előkelőn viselték magukat, de kinek jó szemei voltak, egyszerre láthatta, mint áll velök a dolog. Valamennyi udvaroncz kétfejü seprőnyél volt, kikben a varázsló életet, s reájuk aranyos ruhákat varázsolt. De az mit sem jelente, hiszen az udvaronczok csak látványos alkalmaknál használtatnak.

Miután a táncz elkezdődött, a királyleány elbeszélte a varázslónak, hogy uj kérője van, s megkérdé, mire gondoljon másnap reggel, ha a kérő apja palotájába jő, gondolatait kitalálni.

Halljad - mondá a varázsló - azt tanácslom, gondolj valami igen könnyüre, akkor bizonyosan soha ki nem fogja találni, gondolj például czipődre. Azután fejeztesd őt le, de ne feledd, holnap, ha jösz, szemeit magaddal hozni: azokat meg akarom enni.

A királyleány mélyen meghajolt, s mondá, hogy nem fogja a szemeket otthon felejteni. Most a varázsló ismét megnyitá a hegyet, s a királyleány haza repült, de az utitárs is utána repült, s annyira verte őt vesszőjével, hogy a borzasztó jégeső miatt felsóhajtott s amint csak képes

volt, ugy sietett szobája ablakához. Az utitárs visszaszállt a fogadóba, hol János még mindig mély álomban feküdt, leoldá szárnyait, s lefeküdt, mert fáradt volt.

János korán reggel felébredvén, az utitárs elbeszélte, minő különös álma volt az éjjel a királyleányról és czipőjéről, s kérte Jánost, kérdezné meg tőle, nem czipőjére gondolt-e? Hiszen épen ez volt, mit a hegyben a varázslótól hallott, csakhogy Jánosnak nem akart a dologról semmit mondani, csak arra inté, kérdezze meg, a szép királyleány nem czipőjére gondolt-e?

Mindenesetre megkérdem - viszonzá János - talán egészen való, a mit álmodtál, mert én mindig azt hiszem, a jó Isten segitségemre lesz. De mindamellett is elbucsuzom tőled, mert ha rosszul találok, akkor többé nem látjuk egymást.

És megcsókolták egymást, s János a városba s a királyi palotába ment. Az egész terem teli volt emberekkel, a birák karszékeiken ültek, s fejöket a lágy párnákra támaszták; mert hiszen oly sokat kelle fejökbe verniök. Az öreg király fölállt, s szemeit fehér zsebkendővel törölgeté. Végre belépett a királyleány. Most még sokkal szebb volt, mint tegnap; nyájasan köszönt mindenfelé, de Jánosnak kezét nyujtá, s igy szólt: Jó reggelt kedvesem!

Most Jánosnak ki kelle találnia a király-kisasszony gondolatát. Ó, mily nyájasan nézett reá a szép herczegné, de alig hallá e szót: czipő, midőn oly fehér lett, mint a hó, s egész testében remegett; ez azonban mit sem használt, János mégis csak jól talált.

A patvarba! ugyancsak örvendett ám az öreg király, s minden ember tapsolt Jánosnak, ki először oly jól talált.

Az utitárs is örvende, midőn megtudta, hogy a dolog oly jól ütött ki, s János összekulcsolá kezeit, s hálát adott a jó Istennek, ki bizonyosan ezentúl is megsegiti őt. A következő napon ismét találnia kelle.

Az estve ugy mult el, mint a tegnapi. János elaludt, s az utitárs a királyleánynyal ismét a hegyhez szállt, s még jobban megverte, mint először, mivel ez uttal két vesszőt hozott magával. Őt senki nem látta, de ő látott és hallott mindent. A királyleány keztyüjére akart gondolni, s az utitárs ezt ismét ugy beszélte el Jánosnak, mintha álmodta volna. S igy János ismét jól találhatott, s ez nagy örömöt okozott a királyi palotában. Az egész udvar tánczolt örömében, mint előbb a királytól látták, de a királyleány pamlagán feküdt, s egy szót sem volt képes szólni. Most már az volt a kérdés, vajjon János jól fog-e harmadszor is találni. Ha igen, akkor a szép királyleányt feleségül nyeri s az öreg király halála után az országot is örökölni fogja: ha rosszul talál, akkor életével adózik, s szép kék szemeit a varázsló emészti föl.

Előtte való estve János korán lefeküdt, elmondá buzgón esti imáját, s nyugodtan aludt el. Az utitárs azonban ismét felköté szárnyait, a kardot oldalára csatolta, s mind a három vesszőt magához véve, kirepült az ablakon.

Szuroksötét éj volt; oly nagy szélvész volt, hogy a téglákat lehordta a fedélzetekről s a királyleány kertjében a fák, melyeken csontvázak függöttek, mint a nádas, ugy hajlongtak. Minden perczben villámlott, s szakadatlanul dörgött az ég; igy ment egész éjjel. Egyszerre az ablak fölnyilt, s a királyleány kirepült. Sápadt volt, mint a halál, de a zivatar fölött kaczagott, mely neki még nem volt elég erős; nagy fehér köpenye lebegett a szélben, mint nagy hajóvitorla, de az utitárs három vesszejével annyira verte őt, hogy vére a földre csepegett, s végre alig birt helyéből mozdulni. Nagy nehezen mégis elérte a hegyet.

Szélvész és jégeső van - mondá - soha életemben nem voltam künn ily időben.

Néha jut a jóból is tulságos sok - mondá a varázsló. A királyleány elbeszélte, hogy János másodszor is kitalálta gondolatát. Ha harmadszor is sikerülend neki, akkor ő nyertes, s a királyleány nem jöhet többé a hegyhez, s föl kell hagynia minden varázsmesterségeivel; ez búsitá el őt oly igen.

Nem fogja kitalálni! - mondá a varázsló. - Majd gondolok én ki valamit, mit soha ki nem talál, ha csak nálam nem nagyobb varázsló. De most legyünk vigan! Erre megfogta a királyleány kezét, s körültánczolt vele, s valamennyi apró kobold és bolygó tüz szintén tánczoltak, még a kis vörös pókok is fel s alá ugráltak a falon - s ezek ugy csillogtak, villogtak, mintha csupa tüzvirágok lettek volna. A bagoly dobolt, a házitücsök csiripelt, s a nagy mezei tücskök doromboltak. Ez volt aztán a vig tánczmulatság!

Táncz után a királyleánynak haza kellett mennie, mert különben nem találták volna a királyi palotában. A varázsló elkiséré őt, hogy társaságát annál tovább élvezhesse.

S a borzasztó időben kirepültek, s az utitárs három vesszejét eltörte hátukon; a varázsló még soha életében nem tapasztalt ily jégesőt. A királyi palota előtt jó éjt kivánt a királyleánynak, s egyszersmind ezt sugta: gondolj az én fejemre! Az utitárs meghallotta, s azon perczben, melyben a herczegnő besurrant az ablakon, s a varázsló vissza akart fordulni, megragadá hosszu fekete szakálát, s levágta kardjával fejét; testét a halak számára a tengerbe dobta, fejét azonban vizbe mártva, selyem kendőjébe kötötte, s magával haza vivén, lefeküdt aludni.

Következő reggel zsebkendőjét Jánosnak adta azon meghagyással, hogy addig ki ne oldozza, mig a királyleány azt nem kérdi, mire gondolt.

Oly sok ember gyült össze, a királyi palota nagy termében, hogy mint az összekötözött hónapos retkek, oly szorosan álltak egymás mellett. A tanácsosok lágy párnás székeiken ültek, s az öreg király uj ruhákba öltözött, s arany koronáját s pálczáját kifényesitteté, de a királyleány egészen sápadt volt, s tiszta fekete ruhában jelent meg, mintha temetésre készülne.

Mire gondolok most? - kérdé, s János azonnal kioldá a zsebkendőt, s maga is nem kevéssé borzadt meg az undok boszorkányfej megpillantásakor. Mindnyájan összerázkódtak, mert ez iszonyu látvány volt! A királyleány szoborként ült helyén, s egyetlen szót sem tudott ejteni; végre fölemelkedék, s kezét Jánosnak nyujtá; mert természetesen most is jól talált. Nem nézett sem egyikre, sem másikra, hanem felsóhajtván, igy szólott: - Most már férjem vagy! Ma estve megüljük a menyegzőt!

Ugy van! - mondá az öreg király - ez tetszik nekem! - S minden ember éljent kiáltott, az őrizet zeneszóval járt az utczákon, a harangok zúgtak, s a süteményárusnék levették czukorbabáikról a fekete fátyolt, mert most átalános volt az öröm. Három sült ökör, kacsákkal és csirkékkel töltve, állittatott ki a vásártérre, s mindenkinek szabad volt belőle egy darabot lemetszeni. A szökőkutakból a legédesebb bor habzott fel s ha a péknél valaki két krajczáros zsemlyét akart venni, ráadásul hat nagy kalácsot is kapott, még pedig mazsolás kalácsot.

Estve az egész várost kivilágiták, a katonák ágyuikat elsütötték, a fiuk durranó golyócskákkal lövöldöztek, s a királyi palotában ettek-ittak, ugrándoztak. A legelőkelőbb urak s kisasszonyok tánczoltak egymással, s vidám énekük a messze távolba hangzott.

De a királyleány még mindig boszorkány volt, és Jánost egyátalában nem szerette. Ezt az utitárs észrevette, azért Jánosnak három tollat adott a hattyu szárnyából s egy kis üveget, valami csöppekkel, s azt tanácslá neki, állittasson a menyasszony ágya mellé egy nagy kád vizet; s midőn a királyleány az ágyba akar lépni, taszitsa meg kissé, ugy, hogy a vizbe essék; miután a csöppeket a vizbe önté, s a tollakat is belé dobta, meritse alá háromszor a szép asszonyt, s akkor megszabadul a boszorkányságtól, s nagyon fogja őt szeretni.

János egészen ugy tőn, a mint az utitárs javasolta. A királyleány hangosan felsikoltott, midőn őt viz alá merité, és ugy vergődött kezei közt, mint egy szikrázó fekete hattyu; midőn másodszori alámerülése után feljött, a hattyu egészen fehér volt, csak nyaka körül látszott még egy fekete gyürü. János buzgón imádkozott Istenhez, s harmadszor is viz alá meritette a hattyut, mely pillanatban csodaszép királyleánynyá változék át. Még sokkal szebb volt, mint azelőtt, s szép szemeiben könnyekkel mondott hálát Jánosnak, hogy őt a varázslat alól felszabaditotta.

Következő reggel eljött az öreg király egész udvarával, s az egész hosszu nap folytán végehossza nem volt a jó kivánatoknak; végre az utitárs is megjelent, kezében botjával, s hátán táskájával. János ismét, és ismét összecsókolá őt, s kérte, ne utazzék el, hanem maradjon nála, mert hiszen egész szerencséjét neki köszöni. De az utitárs fejét rázta, s szeliden és nyájasan igy szólt: Nem lehet, az én időmnek vége. Tartozásomat lefizettem. Emlékszel ama halottra, kinek nyugalmát a rosz emberek háboritani akarták? Te mindenedet odaadtad, mivel birtál, hogy sirjában nyugalmat szerezhess neki. Ama holt ember én vagyok!

E perczben eltünt.

A menyegző egy egész hónapig tartott. János és a királyleány kimondhatatlanul szerették egymást, s az öreg még soká élt; unokái királyi pálczájával játszottak s térdein lovagoltak, János pedig az egész birodalom királya volt.

A repülő bőrönd.

Volt egyszer egy kereskedő, ki oly gazdag vala, hogy egész utat, sőt ráadásul még egy kis utczácskát rakathatott volna ezüst pénzzel: de azt nem tette, tudta ő másra is használni pénzét, s ha kiadott nehány garast, tallért kapott vissza. Midőn ily tengernyi pénzt gyüjtött össze, meghalt.

Minden pénzét fia örökölte. De ez vigan s örömök közt kezdett élni, minden éjjel álarczos bálba ment, készitett papirsárkányt bankjegyekből, s játékból kövecs helyett dupla Lajos aranyat hajigált a tengerbe; ily módon a pénznek el kellett fogyni, s el is fogyott; végre már csak két garasa volt, egy pár papucsa s egy régi kabátja. Most már barátjai a faképnél hagyták, miután nem járhattak vele az utczán, egynek azonban jó szive volt közöttök, s ez küldött számára egy régi bőröndöt, igy szólván: - Rakd belé holmidat.

A bőrönd igen szép volt, csakhogy ő nem birt többé semmi belérakni valóval, s igy maga ült a bőröndbe.

Ez ugyan nevetséges bőrönd volt. Amint zárát megnyomták, tudott repülni; a kereskedő fiu megnyomta, és ő a bőrönddel együtt felszállt a kéményen át egész a felhőkig; s a magasban feneke ropogni kezdett, mire ő természetesen megijedt; mert ha feneke ketté vált volna, szép kis bukfenczet vetett volna. Isten mentsen tőle!

Igy jutott Törökországba. A bőröndöt elrejté az erdőbe száraz levelek alá, s bement a városba; ezt könnyen megtehette, mivel a törökök is épen olyan hosszu reggeli kabát s papucsban jártak, mint ő. A városban egy dajkával találkozék, kinek karján gyermek volt. Hallod, török dajka - mondá - miféle palota az ama magas ablakokkal, a város mellett?

Ott a király leánya lakik - viszonzá - azt jósolták neki, hogy kedvese által lesz boldogtalanná, s azért nem szabad senkinek hozzá menni, ha a király s királyné nincs jelen.

Köszönöm - mondá a kereskedő fiu, s kiment az erdőbe, beült bőröndébe, felszállt a födélzetre, s az ablakon bemászott a királykisasszonyhoz.

Ez pamlagon feküd és aludt; oly szép volt, hogy a kereskedő fiu megcsókolta őt; erre fölébredt, s ugyancsak megijedt; de a kereskedő fiu azt mondá, hogy ő a törökök istene, ki a magasból jött le hozzá, s ezzel beérte a szép királykisasszony.

S igy ültek egymás mellett, s az ifju szép dolgokat mesélt a leányka szemeiről; ezek a legszebb sötét tavak voltak, melyekben a gondolatok ugy uszkáltak, mint kis tengeri leányok; s mesélt homlokáról, ez havas volt, pompás teremekkel és és képekkel.

Minő gyönyörü dolgok voltak ezek! Tetszettek is a leánykának, mit látva a kereskedő fiu, feleségül kérte a herczegnőt, s ez igent mondott.

De vasárnap el kell önnek jönnie, - mond - a király és királyné akkor nálam theáznak; tudom, örvendenek ők is, hogy férjül a török istent nyerem! Legyen azonban rajta, hogy szép kis meséket mondhasson, mert szülőim azt mindenek felett szeretik; az anyám az erkölcsös és nagyuras meséket szereti, az atyám pedig a vigakat, melyeken nagyon sokat lehet nevetni.

Jól van; hiszen nem is hozok egyéb menyasszonyi ajándékot, mint egy mesét - viszonzá, s ezzel megváltak, de előbb a királyleány adott neki egy egészen aranyokkal kirakott kardot; s azt az ifju nagyon jól tudta használni.

Azonnal elszállt, vett magának uj kabátot, s künn ült az erdőben, hogy vasárnapig költhessen egy mesét, - a költés pedig nem oly könnyü dolog.

De mégis csak elkészült, s vasárnap meg is jelent.

A király, a királyné s az egész udvar a királyleánynál theázott. A kérő kitünően fogadtaték.

Fog ön valamit mesélni? - kérdé a királyné - olyat, minek mély értelme van s tanulságos is.

De melyen nevetni is lehet - tevé hozzá a király.

Ó igen - viszonzá, s elkezdett mesélni, figyeljetek csak jól reá.

Volt egyszer egy csomag gyufa, mely rendkivül büszke volt magas származására; törzsfája a nagy fenyőfa, melynek minden szála közülök forgácsából készült, nagyon tekintélyes vén fa volt az erdőn. A gyufák ott feküdtek a párkányon a tüzszerszám s egy vén vas bögre mellett, s ezeknek meséltek ifjuságukról. „Akkor még, mikor a zöldágakon voltunk - mondák - valóban zöldágon valánk! Minden reggel és estve gyémánt theát kaptunk, ez volt a harmat, mindig napsugáron valánk, midőn a nap sütött, s minden kis madárnak történeteket kelle nekünk mesélni. Gazdagok voltunk, mert a lombos fák csak nyáron valának felöltözve, a mi családunknak azonban módjában állt nyáron és télen zöld ruhában járni. De megjelentek a favágók, s családunkat kiirtották, törzsatyánk egy pompás hajón nyert alkalmazást, mely, ha akar, körül vitorláz a világban, a többi ágak más felé jutottak, s a mi hivatásunk az lőn, hogy a köznép számára világot gyujtsunk; azért jutánk előkelő származásunk mellett is a konyhára.

Nekem egészen másként folyt dolgom - mondá a vasbögre a gyufa-csomag mellett. - Azon percztől fogva, melyben a világra jöttem, mindig suroltak és főztek, ó, de mennyiszer! Én a szilárdakkal tartok, és sajátkép az elsők közé tartozom a házban. Egyetlen örömöm az, ha ebéd után tisztán kisurolva a deszkán fekhetem, s társaimmal nehány okos szót válthatok; de a réz veder kivételével, mely néha lejár az udvarra is, mi többiek nagyon csöndes, s otthonias életet viszünk. Egyetlen ujság-szatócsunk a tarka fakosár, de ez felettéb lázitólag beszél a kormányról s a népről; nem régiben egy vén cserép e beszédeket hallva, ijedtében leesett, s ezer darabra törött; mondhatom önnek, ő a szabadelvüek közé tartozik.

Sokat fecsegsz - mondá a tüziszer s az aczél ugy a kovához ütődék, hogy csak ugy szikrázott belé.

Ne csináljunk egy jó estvét magunknak?

Igen, igen, beszéljünk arról, ki köztünk a legelőkelőbb! - mondák a gyufák.

Nem, magam felől nem akarok beszélni - szólt a cseréptál - hadd legyen inkább szép műtani estélyünk! Majd én elkezdem, mesélek valamit a mindennapi életből; abba oly szépen beleképzelhetjük magunkat s az oly érdekes!

A keleti tenger mellett a dán bükköknél -

Ez dicső kezdet - mondá valamennyi tányér - bizonyosan érdekes történet lesz!

Ott töltém ifjuságomat egy csöndes család körében; minden tizennégy napban kitisztogatták a butorokat, felsurolták a padlókat, s tiszta kárpitokat akasztgattak fel!

Mi érdekesen beszél ön! - szólt a szobaseprő. - Mindjárt észre lehet venni, hogy nőszemély mesél; a tisztaságszeretet jellemzi beszédét.

Igen, az jellemzi - mondá a rézveder, s örömében felugrott, ugy, hogy a viz kilocscsant a földre.

S a tál tovább mesélt, s a vége épen olyan jó volt, mint kezdete.

Minden tányér csörgött örömében, s a porseprő zöldpetrezselymet vőn elő a homoklyukból, s a tálat megkoszoruzta vele, mivel tudta, hogy a többiek boszankodni fognak.

Tánczoljunk - mondá a csipővas, - s tánczolt: nagy ég! hogy dobálta fél lábát a légbe. A vén székszövet ott a szögletben elszakadt e látványon.

Engem nem fognak megkoszoruzni? - mondá a csipővas, és megkoszoruztaték.

Ez mégis közönséges csomag! - mondá a gyufacsomag.

Most a theafőzőnek kellett volna énekelnie, de meg van hülve, mint mondá, s csak akkor tud énekelni, mikor főznie kell; ezt azonban csak büszkeségből mondá, nem akarván másutt énekelni, csak benn az uraság asztalán.

Ott hátul, az ablakban egy irótoll ült, melylyel a szobaleány szokott irni; semmi különös nem volt rajta, csak az, hogy nagyon mélyen ütteték a tintatartóba, de épen azzal dicsekedett. Ha a theafőző nem akar énekelni, - mondá - hát csak maradjon magának; künn, ama kalitkában egy csalogány van, tud az énekelni, habár nem tanult semmit; de ma estve ne beszéljünk senkiről roszat.

Nagyon helytelennek találom - szólt a theakazán, ki konyha énekese s fél fivére volt a theafőzőnek, hogy idegen madarat hallgassunk meg. Hazafiság ez? - Itéljen a tarka fakosár.

Annyira boszankodom - viszonza ez - szivem mélyéből boszankodom, a mint csak képzelhető! Méltó módon töltjük igy az estvét? - Nem sokkal jobb volna-e az egész házat felforgatni, s uj, természetszerübb rendet alakitani a dolgokra nézve? Akkor mindenki maga helyére jutna, s én elvállalom a felforgatás rendezését. Az aztán már más volna.

Igen, üssünk lármát! - mondák mindnyájan. E közben megnyilt az ajtó; a szolgáló lépett be; erre mindnyájan lecsöndesedtek, senki pisszeni se mert; de azért egyetlen fazék sem akadt, mely ne tudta volna, mire leende képes, mig előkelő származása van; - hiszen, ha akartuk volna - gondolák - mulatságos egy estve lehetett volna biz ez!

A szolgáló vette a gyufacsomagot, s gyertyát gyujtott - nagy ég! - mint szikráztak, s aztán egy közülök lángba borult.

Most már mindenki láthatja - gondolá - hogy mi vagyunk az elsők! milyen fényünk van, mily világosságunk! - és ezzel elégett.

Ez dicső egy mese volt! - szólt a királyné - egészen a konyhában képzeltem magamat, - leányunk csakugyan a tiéd legyen.

Igen, igen - szólt a király - hétfőn megkapod leányomat - mert most már, mivel a családhoz tartozott, tegezték őt.

Az esküvő napja meghatároztatott, s előtte való estve az egész várost kivilágitották; az utcza gyerkőczök lábujhegyen éljent kiáltottak.

Nekem is kell valamit tennem - szólt a kereskedőfiu, és vett röppentyüket, durranó golyókat s minden kigondolható tüzjátékot, s beülvén bőröndébe, felszállt azokkal együtt a légbe.

Ó mi gyönyörüen ment s égett ez!

Minden török ugrándozni kezdett, ugy, hogy papucsaik füleikhez repültek; ily légtüneményt még soha nem láttak. Most már csakugyan elhitték, hogy maga a törökisten az, ki a király-leányt feleségül veszi.

Midőn a kereskedőfiu bőröndével ismét az erdőbe tért, azt gondolá: - a városba megyek, s megnézem, hatást idézett-e elő a dolog, - mit természetesen tudni kivánt.

S mit mindent beszéltek az emberek! - Mindenki, kit megkérdett, saját módja szerint látta, de valamennyien szépnek találták.

Én láttam magát a törökistent - mondá az egyik - olyan szemei voltak, mint a ragyogó csillagok, s szakálla, mint a tajtékzó viz.

Tüzköpenyben repült - szólt a másik - a legkedvesebb kis angyalok nézegettek ki ruháinak redői közül.

És a menyegzőt másnapra tüzték ki.

Kiment az erdőbe, hogy ismét bőröndébe ülhessen - de hova lett?

A bőrönd elégett. - A tüzjáték egy szikrája benne maradt, az meggyult, s a bőrönd hamuvá égett. Most már a szegény kereskedőfiu nem tudott többé repülni, sem menyasszonyához jutni.

A királyleány egész nap a fedélzeten állt és várta; még most is vár, az ifju azonban a világban jár s meséket mond, de azok nem oly vigak ám, mint az volt, melyet a gyufákról mesélt.

A homok-ember.

Egész világon senki sincs, ki annyi mesét tudna, mint a homokember, az tud ám mesélni!

Estve, midőn a gyermekek még asztalnál ültek, vagy kis székeiken, nagy sietve feljő a lépcsőkön; harisnyában jár, az ajtót egészen csöndesen nyitja föl, és homokot szór a gyermekek szemeibe. De ez korán sem valami darabos homok, hanem azon faj, melyből a homoktortát készitik, oly finom, még is elég azonban arra, hogy a gyermekek ne tarthassák nyitva szemeiket, azért nem látják őt; ilyenkor aztán mögéjök lopódzik, s csöndesen nyakukra lehel; erre fejök oly nehéz lesz - de nem fáj; mert a homokember épen jót akar a gyermekeknek, csak azt kivánja, nyugodtan maradjanak, s nyugodtak leginkább ágyban szoktak lenni; legyenek csöndesen, hogy meséket mondhasson nekik.

Ha már alusznak a gyermekek, a homokember az ágy szélére ül. Öltözete tiszta és finom, kabátja selyemből van, de hogy milyen szinü, lehetetlen megmondani, mert az a szerint, a mint fordul, majd zöld, majd piros, majd kék szinben tündököl; mindkét karja alatt esernyőt tart, egyiket teli képekkel, ezt a jó gyermekek fölé tartja, és akkor egész éjjel a legszebb történeteket álmodják; s a másik esernyőn semmi nincs, ezt a pajkos gyermekek fölé tartja, s ezek aztán némán s bután alusznak, s midőn reggel fölébrednek, nem álmodtak semmit.

Halljuk csak, mint járt el a homokember egy egész héten át egy jó kis fiuhoz, s mit mesélt neki! Ezen egész hét mese lesz, mert egy hét épen hét napból áll.

Hétfő.

Hallsza! - mondá a homokember, midőn a gyermek már ágyban volt - elkezdek diszitni! - s egyszerre minden virág virágcserepekben, nagy fává alakult, hosszu ágaik a födélzetig nyultak föl, sőt elterültek a falakon is, ugy, hogy az egész szoba a legszebb bokorhoz hasonlóvá lőn, s minden ág tele volt virággal, s minden virág szebb volt a rózsánál, s pompásan illatozott; ha megette volna valaki, édesebbnek találja vala a befőttnél! A gyümölcsök aranyként tündököltek, sőt mazsolával csaknem teli tömött lepények is voltak. Mindez valami gyönyörü volt. De ugyan e perczben borzasztó jajgatás hallatszott azon asztalfiókból, melyben a kis fiu könyveit tartotta.

Mi ez! - mondá a homokember, s az asztalhoz menvén, kihuzta fiókját. Ott feküdt a tábla, melyen számok voltak összegörnyedve és zsufolva, mert a számtan feladatba hamis szám csuszott be, ugy, hogy az egész közel volt ahhoz, hogy széthulljon; a palairla ugy ficzánkolt s ugrosott kötőjén, mint kis kutya, segiteni akart a számtani feladaton, de nem tudott! Ott feküdt továbbá a kis fiu irókönyve is; abból is panasz és hemzsegés hallatszott; azt pedig ugyan csunya volt hallgatni; minden lap felülről fogva le teli volt irva nagy betükkel, s mindenik mellett volt egy kis betü, végig, az egész sorban, - ez a mintairat volt - mellette pedig ismét nehány betü állott, melyek amazokhoz véltek hasonlitani; ezeket a kis fiu irta, de biz azok olyan formán feküdtek, mintha reá lennének hullva az irón vonalokra, melyek felett állniok kelletett.

Nézzétek, igy kellene magatokat tartani - mondá a mintairat - igy oldalvást, gyors kanyaritással.

Ó hiszen szivesen tennők! - szóltak a kis fiu betüi - de nem tudunk, oly nyomorékok vagyunk.

Akkor orvosságot kell vennetek - mondá a homokember.

Nem, nem! - szóltak a betük s ugy fölegyenesültek, hogy öröm volt nézni.

Most már nem mesélhetek tovább! - mondá a homokember - a betüket kell gyakoroltatnom! egy, kettő! egy, kettő! - és csakugyan gyakoroltatá a betüket, s azok oly egyenesen szépen álltak ott, mint csak betüminta állhat, de midőn a homokember távozott, épen oly nyomorultak voltak, mint előbb.

Kedd.

Alig pihent ágyában a kis fiu, midőn a homokember a szoba minden butorát megérinté kis varázs botjával, s azok azonnal beszélni kezdtek magok felől; kivéve a köpőládát, mely nyugodtan állt, s boszankodék a többi azon hiuságán, hogy valamennyien magukról beszélnek, és arra még csak nem is gondolnak, ki oly szerényen áll a szögletben s engedi magát leköpni.

A szekrény fölött egy nagy kép függött, aranyozott keretben, tájkép volt, nagy fákkal, a fü között virágokkal, s folyammal, mely hátul az erdő körül kanyarodott, több vár lábánál futva el a tenger felé.

A homokember megérinté varázsbotjával a képet, s a madarak elkezdtek énekelni, a fák ágai mozogtak, s a felhők oly gyorsan repültek, hogy árnyaik elvonulását a tájképen látni lehetett.

Erre a homokember fölemelte a kis fiut a kerethez s a kép kellő közepében, a magas füben lábra állitotta. Oda futott a vizhez, beült egy kis hajóba, mely pirosra és fehérre volt festve, s vitorlái ezüstként csillogtak. Hat aranykoronával, s tündöklő kék csillagokkal diszeskedő hattyu huzta a hajót egy zöld erdő mellett, hol a fák rablók s boszorkányok felől, s a virágok, kis tündérekről meséltek, és arról, mit a lepkék beszéltek nekik.

A legszebb ezüst és arany pikkelyü halak usztak a hajó mögött, s olykor felvetették magukat a viz fölé ugy, hogy a viz hangosan locscsant; piros és kék, kis és nagy madarak, két hosszu sorban szálltak utána; a muszliczák tánczoltak, a cserebogarak zúgtak: bum, bum; valamennyien a kis fiut akarták kisérni, s mindenkinek volt egy elmesélni való története!

Ez volt aztán hajózás! majd sürüek és sötétek voltak az erdők, majd, mint a legszebb kert, napfényben ragyogtak, s virágokkal ékeskedtek. Itt nagy üveg és márványpaloták álltak, s az erkélyeken királykisasszonyok, mind olyan kis leányok, kiket a fiucska jól ismert, kikkel gyakrabban játszott. Kinyujták kezeiket, s mindenik oly szép czukormalaczkát tartott, minőt csak süteményárusnénál kapni; s a kis fiu megfogta a czukormalaczka egyik végét, s a másikat a kis királyleány; igy mindenik kapott egy darabot, a leányka a kisebbet, a fiu a nagyobbat. Minden palota előtt kis királyfiak álltak őrt; arany kardjaikat vállaikhoz tarták, s mazsolát és czinkatonát szórtak; ezek aztán igazi királyfiak voltak ám! A kis fiu majd erdőkön, majd nagy termeken vagy valamely városon vitorlázott át, azon várost is látta, melyben dajkája lakott, ugyanaz, ki őt hordozta, mikor még egész piczi gyermek volt, s ki őt oly nagyon szerette; a dajka nyájasan integetett felé, s szokott kedves bölcsődalát énekelte.

És minden madár vele dalolt, a virágok tánczoltak száraikon s a vén fák integettek, mig a homokember mesélt.

Szerda.

Mint szakad künn az eső! A kis fiu még álmában is hallotta, s midőn a homokember megnyitá az ablakot, a viz egészen az ablakdeszkáig ért: künn egész tó volt; az ablak előtt pompás hajó állott.

Akarsz vitorlázni, kis fiu? - kérdé a homokember - akkor ma reggelig idegen országokat láthatsz, s reggelre ismét itt lész!

És a fiucska egyszerre csak a pompás hajón termett, vasárnapi ruhájában. Az idő csakhamar szép lett, s ők átvitorláztak az utczákon, megkerülték a templomokat; mert az egész táj tengerré változott át. Oly soká vitorláztak, hogy végre semmi szárazföld nem volt látható, s ők nagy sereg gólyát pillantának meg, ezek is a kis fiu hazájából jöttek, s melegebb hazát indultak keresni. Egyik gólya mindig a másik mögött repült, s már messze, messze elszálltak! Egy közülök ugy elfáradt, hogy szárnyai alig vihették tovább, ő volt utolsó a sorban; csakhamar nagy messze maradt, társai mögött, mig végre szétterjesztett szárnyakkal mind mélyebben szállt le, s még egy pár szárny csapást tőn, de az nem segitett bum! ott hevert a födélzeten.

A hajósinas felvette, s a ketreczbe tette, a csirkék, kacsák és pulykák közé; a szegény gólya egészen bámészan állt köztük.

Nézzétek csak, mi bolondos ficzkó! mondá valamennyi csirke.

S a kanpulyka annyira felfujta magát, mint csak birta, s kérdé, ki legyen; s a kacsák hátráltak, s egymásba megütközve mondák: pat, pat!

S a gólya mesélt a meleg Afrikáról, a piramidokról és a struczról, mely mint vad ló vágtat a pusztákon, de a kacsák nem érték őt, s igy szóltak: Nemde, abban megegyezünk, hogy ostoba?

Igen bizony, ő ostoba! - mondá a kanpulyka és hurukkolt.

Erre a gólya elhallgatott és Afrikára gondolt.

Ugyan szép vékony lábaid vannak! - szólta kanpulyka. - Hogy mérik rőfét?

Pat, pat, pat! - vihogott valamennyi kacsa, de a gólya ugy tőn, mintha nem hallotta volna.

Bizony nevethetnél te is - szólt hozzá a kanpulyka - mert ez jó élcz volt; vagy talán nem elég magas reád nézve? ó, ó! ő nem sokoldalu; hát csak folytassuk, legyünk magunk előtt érdekesek! és elkezdett hurukkolni, s a kacsák sápogtak, - gik, gak! gik, gak!

De a kis fiu a ketreczhez ment, kinyitotta ajtaját, s előhivta a gólyát, s ez kiugrott hozzá a födélzetre; most már kipihente magát, s ugy látszott, mintha köszönetet intene a kis fiunak, erre szétterjeszté szárnyait s elszállt a meleg tartományok felé; de a tyukok kottyogtak, a kacsák sápogtak s a kanpulyka feje vérvörös lett.

Holnap levest főzünk belőletek! - mondá a kis fiu, s fölébredt s kis ágyában találta magát. - Ez különös utazás volt, melyet vele ez éjjel a homokember tétetett.

Csötörtök.

Tudod mit? - szólt a homokember - csak meg ne ijedj; majd mutatok egy kis egeret! S odatartá kezét, melyben egy parányi állatka volt. - Azért jött, hogy menyegzőjére meghivjon. Két kis egér házasságra akar lépni. Oda lenn laknak éléskamrátok padozata alatt.

Pompás lakás mondhatom!

De miként jutok át a piczi egérlyukon? - kérdé a kis fiu.

Arról majd gondoskodom! - szólt a homokember - majd kicsivé teszlek! S megérinté a fiut varázsbotjával: ez erre elkezdett kicsi és kisebb lenni, s végre nem volt nagyobb egy ujjnyinál. - Most már kölcsönözhetsz magadnak ruhát czinkatonádtól, azt hiszem épen reád fog illeni, s társaságba pedig igen szép egyenruhában jelenni meg.

Az igaz - mondá a kis fiu s azon perczben ugy lőn öltözve, mint a legszebb czinkatona.

Nem volna ön oly szives, anyja gyüszüjébe ülni - mondá a kis egér - akkor bátorságot veszek magamnak önt huzhatni!

Istenem, s maga fáradozik miattam nagysád! - szólt a kis fiu az egér kisasszonynak, s az egérlakadalomra kocsiztak.

A padozat alatt először is nagy folyosóba jutottak, mely épen oly magas volt, hogy a gyüszüvel elkocsizhattak alatta; az egész folyosó taplóval volt kivilágitva.

Nem dicső illat van-e itt? - kérdé az egér, mely őt huzta - az egész folyosó szalonna bőrkével van kirakva! Ennél semmi sem lehet szebb!

Végre beléptek a mennyegző terembe; itt, jobbra, az egérhölgyek álltak; czinczogtak, mintha egymást nevetnék; balról az egér urak, lábujjaikkal bajuszukat simogatva; a terem közepén a jegyesek foglaltak helyet, egy kiüritett sajthéjban, s borzasztó sokat csókolóztak a lakodalmas nép szemeláttára. Mind több és több idegen érkezett; az egerek csaknem agyon nyomták egymást a tolongásban, erre a jegyesek az ajtó közé álltak, ugy, hogy sem ki, sem be nem mehetett senki. - Mint a folyosó, ugy a szoba is egészen ki volt rakva szalonna bőrkével; ebből állt egész lakoma; de végre azután egy borsó szemet hordtak körül, melyre egy kis, a családhoz tartozó egér belélharapdosta az uj pár nevének kezdő betüit.

Minden egér egyhangulag azt mondá, hogy a menyegző rendkivül diszes, s a társalgás is igen jónak mondható.

A kis fiú aztán ismét hazakocsizott; nagyon előkelő társaságban volt ugyan, de meg is érezték tagjai, hogy annyira kelle zsugorodnia, s összehúznia magát.

Péntek.

Hihetlen, mennyi vén ember kér engem magához! - szólt a homokember - különösen azok, kik valami roszat tettek. - Édes jó homokember - így szólnak - nem tudjuk szemeinket lezárni, s mégis feküdnünk kell egész éjjel, hogy nézzük gonosz tetteinket, melyek, mint rút koboldok, ágyunk szélére ülnek, s forró-vizzel fecskendeznek; ha te eljönnél, s elüznéd őket, hogy csak egyszer jól alhatnánk, mi boldogok volnánk - s aztán oly mélyen sóhajtának; - hiszen szivesen megfizetnénk - folytaták - egy jó éjt; a pénz az ablakon fekszik! - De én pénzért nem teszem - mondá a homokember.

Mit tegyünk ma éjjel? - kérdé a kis fiutól.

Nem tudom van-e ma kedved lakadalomra menni? Ez egészen másnemű lesz, mint a tegnapi volt. Nővéred nagy férfibabája, Béla, elveszi Bertát, a másik babát, s azon kivül a babának születésnapja is van, s épen azért sok ajándék jő majd össze.

Jól tudom! - szólt a kis fiú - valahányszor új ruhákra van a babának szüksége, nővérem mindjárt születés-napot, vagy lakadalmat tart! ez már százszor is megtörtént!

Igen, de ma éjjel a lakadalom százegyedikszer történik, s ha a százegy kitelt, akkor mindennek vége! Épen azért lesz ezuttal nagyszerü lakzi! Nézd csak!

S a kis fiu odapillanta az asztalra, ott állott a kis babaház, világitott ablakokkal, s az ajtó előtt minden cinkatona tisztelgett fegyverével. A mátkapár a padozaton ült, s fejét gondolatteljesen az asztal-lábhoz hajtá; erre elég oka lehetett mindkettejöknek. De a homokember felölté a nagymama fekete ruháját, s összeadá őket. Midőn az esküvő megtörtént, valamennyi szobabútor énekelni kezdett egy dalt, melyet az irón írt, a takarodó nótájára.

S most ajándékokat kaptak; de minden enni való dolgot elutasitottak, mert nekik elég volt a szerelem.

Most már falura menjünk-e, vagy külföldre utazzunk? - kérdé a vőlegény; s a fecskét, mely sokat utazott, s a vén udvari tyukot, mely már ötször költött csirkéket, tanácskozásra kérték. S a fecske mesélt a szép tartományokról, hol oly nagy szemü s nehéz szőlőfürtök függenek a tőkéken, hol a lég oly szelid, s a hegyek oly kékek, mint nálunk soha sem.

De tudom, nem terem ott meg a mi zöld kelkáposztánk! - mondá a tyuk. - Egy nyáron valamennyi kis csibémmel falun laktam: volt ott egy kövecses árok, hol szabadon kaparászhattunk; egy kertbe is szabad volt bemennünk, mely teli volt zöld kellel! Ó mi szép volt az! semmi szebbet nem képzelhetek magamnak.

Csakhogy egyik kelkáposzta épen olyan, mint a másik - szólt a fecske - s itt oly gyakran van rosz idő!

Azt megszoktuk! - mondá a tyuk.

De itt hideg van, fagy!

Jó az a kelkáposztának! - szólt a tyuk. - Egyébiránt meleg is lehet. Nem volt-e négy év előtt olyan nyarunk, mely öt hétig tartott? Oly forróság volt, hogy alig lehetett lélegzeni! Azután itt oly mérges állatok nincsenek, mint a külföldön, s rablóktól is mentek vagyunk! Az valóságos együgyü, ki hazánkat nem találja legszebbnek, s nem érdemli, hogy itt lakjék! - S szavai közben könnyek hullottak a tyuk arczára. - Hiszen utaztam én is, tizenkét mértföldet kocsiztam hordóban! Az utazás semmi örömöt nem nyujt!

A tyuk valóban okos asszony - mondá Berta - nem is akarok én hegyekre utazni, hiszen folytonosan csak föl s alá kell menni! Nem, mi a kövecses árokba költözünk s kelkáposztás kertben teszünk sétákat.

És e mellett maradtak.

Szombat.

Hallok ma történetet? - kérdé a kis fiu, amint a homokember elaltatta őt.

Ma este nem lesz arra időnk - szólt a homokember, s kifeszité legszebb ernyőjét fölötte. - Nézd a chinaiakat! - s az egész ernyő nagy chinai tálhoz lőn hasonlóvá, teli kék fákkal, hegyes hidakkal, s apró chinaiakkal, kik ott állva, integettek fejökkel.

Holnapra az egész világot föl kell diszitenünk! - szólt a homokember - hiszen ünnepnap, vasárnap lesz. A templom-toronyba kell mennem, hogy megnézzem, a kis templom-szellemek kifényesitettek-e minden harangot, hogy szépen hangozzanak; ki kell sietnem a mezőre, hogy lássam, a szelek lefujták-e a füszálakról s a levelekről a port; le kell szednem valamennyi csillagot, hogy kifényesitsem; kötényembe szedem őket, de előbb mindeniket meg kell

számozni, s a lyukakat is, melyben fenn ülnek, hogy mindenik ismét saját helyére jőjjön, különben nem ülnének elég szilárdan, s nagyon is sok csillaghullást látnánk, ha egyik a másik után leesnének.

Hallgasson csak, tudja mit, homokember ur! - szólt egy régi arczkép, mely azon falon függött, melynél a kis fiu aludt - én e fiucska szép apja vagyok. Nagyon szépen köszönöm, hogy mesél neki, de fogalmait nem szabad összezavarnia. A csillagokat nem lehet kifényesiteni s leszedni; a csillagok testek, mint földünk, s ez helyesen van igy.

Köszönet, te vén szépapa! - mondá a homokember. - Köszönet! Te vén ősapa vagy! Én meg vén pogány vagyok, a rómaiak s görögök álomistennek neveztek! A legelőkelőbb házakhoz is jártam, s járok mostan is! Tudok én nagyokkal s kicsinyekkel bánni! Most már mesélhetsz te! S a homokember vette esernyőjét s távozott.

Végre véleményünket sem szabad kimondanunk! - mormogá az arczkép.

Erre a kis fiu fölébredt.

Vasárnap.

Jó estvét! - szólt a homokember, s a kis fiu intett, mig amaz hirtelen odaugrott, s a szép apa arczképét megforditá, nehogy, mint tegnap, megszólaljon.

Most már mesélj azon öt szem zöld borsóról, mely egy hüvelyben lakott, s azon kakasról, mely a jérczének udvarolt, és az öltögető tűről, mely finom akart lenni, s azt képzelte, hogy ő a varrótű.

A jóból is sok a mi sok! - szólt a homokember - inkább mutatok valamit; tudom mit, fivéremről mesélek! ki, az csak egyszer szokott meglátogatni valakit, s ha fölkeres valakit, lovára veszi, s mesél neki; de csak két mesét tud, az egyik oly borzasztó, hogy leirni sem lehet. - S erre a homokember a kis fiut az ablakhoz emelte s igy szólt: Nézd fivéremet, a másik homokembert, őt halálnak is nevezik! Látod, épen nem néz ki oly roszul, mint a képeskönyvekben, hol csupa csontváz; ruhája ezüsthimzéstől ragyog. Ez a legszebb huszár egyenruha! Fekete bársony köpeny repül hátul a ló felett: nézd csak, mint vágtat!

És a kis fiu látta, amint a homokember fiatalt s vénet lovára emelt, néhányat előre, mást ismét hátra ültetett, de mindenkitől előbb megkérdé mindig, minő bizonyitványa van.

Jó - mondák valamennyien. - Hadd lássam magam! - viszonzá, s akkor meg kellett a bizonyitványt mutatniok, s mind azokat, kikről „igen jó” vagy „kitünő” volt beirva, lován előre ültette, s szép mesét mondott nekik, s kiknél „meglehetős” vagy „rosz” állott, azoknak hátra kellett ülniök, s a rut történetet hallgatták; ezek remegtek és sirtak, le akartak ugrani a lóról, de nem tudtak, mert szilárdan odanőttek.

Hiszen a halál a legszebb homokember! - mondá a kis fiu; - ettől nem félek.

Azt ne is tedd - szólt a homokember - csak azon légy, hogy jó bizonyitványt szerezz.

Igen ez tanulságos! - mormogá a szépapa arczképe - még is csak használ, ha kimondjuk véleményünket, - most már meg volt elégedve.

Lásd, ez a homokember története, ma estve mesélhet neked maga még többet.

A boldog család.

Az első zöld levél itt falun természetesen csak a lapulevél, mely oly nagy, hogy ha az ember derekára tartja, olyan, mint egy kötény, ha a fejére teszi, esős időben fölér egy ernyővel. Soha nem nő a lapu magánosan; hol egy áll, ott van több is, ugy, hogy egész erdőség alakul belőle, s ez egész erdőség a csigák számára van, a fehér, nagy csigák számára, melyekből, régi időkben előkelő embereknek fricasséet készitettek, s azt mondták hozzá: Ó mily izletesek, mert azt vélték, hogy a csiga-frikassée pompás étel.

Volt akkor időben egy régi nemesi udvar, hol a csigákat többé nem ették; itt azok egészen kihaltak, de nem ám a lapubokrok, ezek minden utat s ágyat benőttek; többé nem lehetett kifogni rajtok; egész lapuerdőt képeztek. Itt-amott még állt egy alma, vagy őszibaraczkfa; ezek nélkül a kertnek még csak helyét sem lehetett volna tudni, mert minden egyéb csak lapubokor volt, s ezek alatt élt az utolsó ősi csigapár.

Egyik sem tudta a kettő közül, milyen koros, azt azonban igen, hogy azelőtt sokkal többen voltak, hogy külföldi családból származtak, s hogy ez egész lapuerdő az ő kedvükért alakult. Soha nem voltak kivül a kerten, de azért tudták, hogy a külvilágban van még bizonyos v a l a m i, mit nemesi udvarnak neveztek, s hogy ott a csigák meg szoktak főzetni, azután megfeketedve, ezüst tányérra kerülnek, de mind erről nem birtak tiszta fogalommal, annyit azonban tudtak, hogy az dicső s nagyon urias dolog lehet! Sem a cserebogár, sem a béka, sem a földi giliszta, bár mindeniket megkérdezék, nem tudott kellő felvilágositást adni, minthogy egy sem volt közülök soha megfőzve, s nem is került ezüst tányérra.

A vén fehér csigák az egész világon legelőkelőbbek voltak, azt maguk is tudták, valamint azt is, hogy a lapuerdőt azért tartják számukra, hogy ők meghizva, ezüst táczára kerüljenek.

Nagyon magánosan éltek, de igen boldogan, s mivel maguknak nem voltak gyermekeik, egy közönséges kis facsigát fogadtak föl, s azt ugy nevelék, mint saját gyermeküket. De a kicsike nem akart nőni, minthogy csak közönséges származásu volt, az öreg anyacsiga azonban állitá, hogy ő világosan látja, miként nevelt fia üdül, s ha ezt a papa nem láthatja, tapogassa meg csak a kis csigát. Azt meg is tette az atya s ugy találta, hogy a mamának csakugyan igaza van.

Egy napon erősen esett.

Hallod, hogy kopognak a lapulevelek - mondá a csigapapa.

Csöppek hullanak - szólt a csigamama. - Majd meglásd, milyen nedves lesz! Örvendek, hogy jó hajlékunk van, s a kicsinek szintén. Hiszen látod, ez előnyben csak mi részesülünk, ebből is látszik, hogy mi vagyunk a világ urai. Mindjárt születésünkkel nyerünk házat is, s a lapuerdő csak miattunk létezik. Szeretném tudni, ugyan mennyire terjedhet a mi azonkivül van.

Kivül nincs semmi egyéb - szólt a csigapapa. - Jobb élet mint nálunk, sehol sincs, s én semmi mást nem kivánhatok magamnak.

A csigamama azonban kijelenté, hogy a nemesi udvart szeretné ismerni, mert megfőzetve ezüst tányérra jutni, mint valamennyi elődeik, mégis csak valami nagyon különös lehet.

A nemesi ház valószinüleg leomlott s a lapuerdő benőtte helyét, ugy, hogy az emberek, kik még benne vannak, többé ki nem jöhetnek - viszonzá a csigapapa. - De a kitekintés nem is oly sürgős: te azonban mindig kapni szoktál az ujságon, s e részben a kicsi is utánozni kezd már. Vagy nem mászott három hosszu napon át utánam a hosszu száron, ugy, hogy szinte a fejem szédült, midőn visszanéztem rá.

Csak ne neheztelj - szólt az anyacsiga. - A kicsi oly óvatosan s elővigyázattal csuszik, hogy bizonyosan sok örömünkre lesz ezentúl is s mi egyebet kívánhatnánk még mi öregek? De gondoltál-e már arra, hol veszünk számára feleséget? Mit gondolsz, van-e még e lapuerdőben a mi nemzetségünkből csiga?

Fekete csiga van akárhány - monda a csigapapa - de mind házatlan s mégis mily elfogultak önmaguk iránt! Legjobb volna ez ügyet a hangyákra bizni. Ők egész nap erre-amarra szaladoznak, mintha sok volna a dolguk; ezek bizonyosan fognak fogadott fiunk számára feleséget találni.

Ismernénk mi igen szépet számára - szóltak a hangyák - de nem fog hozzá menni, mert királyné.

Nem tesz semmit! - viszonzák az öregek - van-e háza?

Palotája van - viszonzák a hangyák - a legszebb hangya-palotája hétszáz átjárattal.

Köszönjük szépen - szóltak a csigák. - Fiunkat csak nem engedjük hangyaboly alá dugni. Ha jobbat nem tudtok, úgy e dolgot a fehér muszliczákra bizzuk: ezek eső- és napfényben messze-elszállongnak: bizonyosan jól fogják ismerni a lapuerdőt kivül-belül.

Igen! mi tudunk feleséget számára, - mondák a muszliczák. - Száz lépésnyire innen ül egy piszkebokron egy kedves kis csiga; egészen egyedül áll, s már férjhez menendő. Csak száz ember lépésnyire van ide.

Hozzátok őt el! - szólt a csiga papa - fiunk egész lapuerdővel bir s a kisasszony csak egy bokorral.

S arra a hangyák elhozták a kis csigakisasszonyt. Nyolcz napig tartott, mig megérkeztek vele, de az volt épen a szép benne, mivel abból lehetett látni, hogy a menyasszony jó családból való.

A menyegzőt azonnal megtartották. Hat fénybogárka világitott ugy, a mint birt, különben egészen csöndesen ment minden, mivel az öreg csigapár nem türheté a zajt és dobzódást. Az anyacsiga azonban igen szép zárbeszédet tartott - az öreg csigaapa nem volt reá képes, minthogy nagyon meg vala indulva. Esküvő után az egész lapuerdő átadaték a fiatal párnak, mint nászajándék, s a csigamama ismétlé, mit oly gyakran mondott: e birtok az egész világon a legszebb, s ha a fiatal pár hűn s szeretve él egymással, s szépen megszaporodik, akkor gyermekeik majdan bizonyosan a nemesi udvarra kerülnek, s megfőzetvén, ezüst tányérra jutnak.

Midőn a csigamama elvégzé beszédét, a két öreg házába huzta magát, és soha többé nem jött elő; hosszu álmukat aludták. - A fiatal csigapár átvette tehát az uralkodást a lapuerdő felett, és sok utódnak örvendett, bár azok soha nem főzettek meg, s nem jutottak ezüst tányérra. Ebből azon következményt vonták, hogy a nemesi udvar leomlott s minden ember kihalt a világon, s mivel a lapuerdő lakosai közül senki nem mondott nekik e részben ellent, igaznak kellett lenni. S hozzá eső is csöpögött a lapulevelekre, s ugy kopogott, mint a dob; a nap kisütött, s tarkán szinezte be a lapuerdőt. A házaspár egész családjával együtt rendkivül boldognak érezte magát; de mindnyájan valóban boldogok is voltak.

A len.

A len kivirágzott. Szép kék s oly lágy virágocskái voltak, mint az éjipillangó szárnyai. A nap reá sütött, s az eső megöntözte, mi rá nézve épen annyi, mintha a kis gyermeket megmossák, s azután csókot kap anyjától. Attól nagyon szépek lesznek, s a len is az lőn.

Azt mondják az emberek, hogy szép vagyok - mondá a len - s oly hosszu fogok lenni, hogy ugyancsak jó darab vászon válik belőlem. Mi boldog is vagyok! Bizonyosan minden másnál boldogabb! Oly jó dolgom van, s lesz valami belőlem! Mily vidámmá tesz a napfény, s mint izlik s üdit az eső! Végtelen boldog vagyok, kétségtelenül a legboldogabb!

Az ám! az ám! - mondák a csaláncsattogók. - Nem ismered a világot, de mi vén bütykös ifjonczok igen is ismerjük, - mondák - s miközben siralmasan pattogtak.

Csip! Csap! Csörr! Jerünk haza, vége a dalnak!

Nem, nincs vége! - mondá a len. - A nap holnap sütni fog, az eső jól esik; szinte hallom, mint nőlök, érzem, mint virulok. Én vagyok a világon a legboldogabb!

De egyszer emberek jöttek, s a lent fejénél fogva tövestől kiszakaszták; nagy fájdalom volt ez! Azután vizbe tették, mintha meg akarnák fojtani, onnan a tüzre került, mintha meg akarnák sütni; ez borzasztó volt!

Nem lehet mindig jó napunk! - mondá a len - át kell némely dolgon esni, azáltal eszélyessé válunk.

De még mindig nagyon rosz dolga volt, mert meggerebenyezték, megáztatták, megsulykolták, törték és szöszölték; s mit tudta ő mindezt, hogy nevezik, s mit akarnak vele! Végre még nyujtó padra is került, s volt azután csirr, csurr! ugy, hogy lehetlen vala gondolatait összetartani.

Nagyon is boldog voltam - gondolá kinjai között. - Örvendeni kell a jónak, melyet élvezénk; éljen a jó kedv! - s ezt mondá akkor is, midőn a szövőszékre került, hol egyetlen darab fehér vászonná alakult; a sok lenből csak egyetlen darab szövet lett.

Hiszen ez egyetlen a maga nemében! Ezt soha nem hittem volna! Mint kedvez nekem a szerencse! Ó a csaláncsattogók tudtak is valamit, együgyü: Csap! Csap! Csörr! kiáltásokkal. Jerünk haza, vége a dalnak! - Még soká nem lesz vége a dalnak, sőt csak most kezdődik. Ha sokat kellett is kiállanom, lett is belőlem valami: elvitázhatlanul én vagyok a legboldogabb mindenki között! - Mily erős s mily puha lettem, mily fehér s mily hosszu! Ez mégis egészen más, mint növénynek lenni, ha mindjárt virul is! Senki nem őrzi s vizet is csak akkor kap, ha esik. Most ellenben kellőleg kiszolgálnak: a leány minden reggel megfordit, s minden estve esőfürdőt ád az öntöző kannával, igen, maga a tisztelendő asszony is magasztalva szólt rólam, s azt mondá, én vagyok az egész plébánián a legjobb végvászon. Igazán, nem lehetnék szerencsésebb, mint vagyok!

Erre a vászon bejutott a házba, s olló alá került; kiszabták, s bökdösék a varrótüvel, hogy öröm volt nézni. A vászonból tizenkét darab fehérnemü lőn, tizenkét ing, tizenkét egész darab.

Nem látjátok! csak most lett igazán valami belőlem! Ez volt tehát rendeltetésem! Mily dicső! Most már hasznomat veszik a világban, és épen ez az, mire törekednünk kell! Tizenkét darab lett belőlem, de azért mindnyájan egyek vagyunk tizenketten. Mily példátlan szerencse!

Évek multak, s a vászon szakadni kezdett.

Hiszen végre minden mulandó! - mondá minden darab. - Szivesen tartottam volna kissé tovább, de nem szabad képtelenséget kivánnunk. - És im rongyokká tépettek, ugy, hogy azt hitték végük van, mert széthasogatva, péppé lőnek keverve, s megfőzettek; maguk sem tudták, mi történik velök, s végre finom fehér papir lett belőlök.

Ez azután meglepetés, valódi, nagyszerü meglepetés; - mondá a papir. - Most finomabb vagyok, mint az imént, s irni fognak rám! S mi mindent lehet irni! Mily végtelen boldogság ez! - És a papirra irtak, a legdicsőbb történetek jegyeztettek reá, az emberek hallák, mi reá volt irva, s az mind oly igaz és jó vala, hogy az által az emberek okosabbak s jobbak lettek; valódi áldás volt, mit e papirok tartalmaztak.

Ez több, mint mit álmodni mertem volna, midőn még kis kék virágocska voltam a mezőn! Hogy juthatott volna az eszembe, hogy arra lehetnék hivatva, hogy örömöt s ismereteket terjeszszek az emberek között! Magam sem foghatom még meg, és mégis valóban ugy van. Isten tudja, hogy én semmit sem működtem közre, s mégis egyik örömöt a másik után készitik számomra! Mindig, valahányszor azt hiszem, végem van, átmegyek valami magasabb és jobb állapotba. Most már utazom is, s a világba küldetem, hogy minden ember olvashasson. Ez a legvalószinűbb. Azelőtt kék virágaim voltak, most a legszebb gondolataim. Én vagyok, s maradok a világ legboldogabbja!

De a papir nem ment utazni, hanem nyomdába jutott. Itt minden, mi reá irva volt, könyvbe foglaltatott, sok száz könyvbe, s igy sokkal több ember vehette hasznát, s élvezhette, mintha azon egy darab papirnak, mely, mig az egész világot körülfutja, felét szétkapkodták volna.

Igy valóban a legokosabb, - gondolá a beirott papir. - Ez eszembe sem jutott! Honn fogok maradni, hol mint öreg nagyapát tiszteletben tartanak; én vagyok az, melyen az irott betük állnak, a tollból a szavak egyenesen belém ömlöttek. Én maradok, s a könyvek szétfutnak a világba! Igy aztán lehet majd valami üdvöst kieszközölnöm, és ó! mi boldognak érzem magamat!

Erre a papirt összehajtották, egy csomagba kötötték s a könyvekre tették. - Jól esik saját műveinken pihenni - mondá a papir. - Igen jó magunkat összeszedni s tisztába jönnünk, mi lakik bennünk. Csak most tudom igazán, mi van bennem. Magunkat ismerni, ez valódi haladás. Ugyan mi következhetik, mert tovább kell menni, mindig tovább!

Egy napon minden papirt a tüzhelyre tettek, hogy elégessék, nem adták el a kofának, hogy vajat és czukrot csavarjon beléjök. Minden gyermek, ki a házban volt, körülállta a tüzhelyt; mert látni akarták, hogy szállnak tova a szikrák, s hogy alusznak ki egymásután; ezek az iskolából kijövő gyermekek, s az utolsó szikra, az iskolamester; gyakran azt hisszük, hogy már távozott, de később a többi után ő is megérkezik.

S minden papir egy csomagban a tüzön feküdt. Nagy ég! mint lobogtak a lángok a magasba! S egyszerre csak egyetlen lánggá alakultak, mely oly magasra csapott, mint a len kis kék virágait csak emelheté, s oly tisztán ragyogott, mint a fehér vászon soha nem fénylett. Az irott betük egy pillanatban egészen pirosak lőnek, s minden szó és gondolat lángba ment át.

Most a naphoz szállok fel! - mondá a láng oly hangon, mintha ezer hang mondta volna ki egyszerre. A láng felszállt a kéményen, kicsapott, s a lángnál is finomabban, s az emberi szemek előtt egészen láthatlan részecskék lebegtek a légben, oly nagy számmal, mint a virágok a lenen egykor nyiltak. Ezek még könnyebbek voltak, mint a láng, mely őket vitte, s midőn ez kialvék, s a papirból csak a fekete hamu maradt hátra, még egyszer áttánczoltak fölötte, s hol valamit megérintének, nyomuk látható lőn. A piros szikrácskák valának ezek, a gyermekek, kik iskolából jöttek, s mögöttük az iskolamester. Öröm volt látni, s a gyermekek a holt hamu körül állva, igy énekelének:

Csipp! Csapp! Csörr! Jerünk haza, vége a dalnak!

De a kis láthatlan lények igy szóltak: A dalnak soha nem lesz vége, s épen az legjobb benne. Én tudom, s azért vagyok valamennyi között a legboldogabb.

A gyermekek azonban sem nem hallhaták, sem nem értheték, s arra nem is volt szükségök, minthogy gyermekeknek nem jó mindent tudni.

Az ugrók.

A balha, tücsök és a szökcsér egykor tudni kivánták, melyikök képes köztük legnagyobbat ugrani, meghivtak tehát mindenkit, ki csak jönni akart, a verseny szemléletére. Ez ugyan derék három ugró volt, midőn a szobába összegyültek.

Annak adom leányomat, ki legmagasabban ugrik! - mondá a király - mert az mégis nagyon nyomoruságos volna, ha az urak hiában ugrálnának.

A balha jelent meg először. Ennek nagyon szivélyes modora volt, s köszöngetett mindenfelé, mert tiszta vér volt benne, s megszokta, hogy emberekkel bánjék; s ez sokat tesz!

Azután a tücsök jött. Ez persze tetemesen nehézkesebb volt, de ennek daczára igen könnyen ugrott; zöld egyenruhát viselt, melyet magával hozott a világra. Elmondá, hogy ő nagyon régi egyiptusi nemzetségből származott, s itt is oly nagy tiszteletben áll, hogy a mezőről egyenesen azért hozatott be, hogy három osztályu kártyaházba tétessék, mely csupa kártyákból készült, melyek tarka felüket befelé forditák; a házacskán ajtók s ablakok is voltak, melyek épen a coeurdáma kebelébe valának metszve. - Oly jól énekeltem! - mondá - hogy tizenhat házi-tücsök, melyek bár gyermek koruk óta fütyöltek, nem nyert kártyaházat, s midőn engem hallottak, még véznábbra zsugorodtak mérgükben, mint már előbb voltak.

Mind a két jövevény, a balha épen ugy, mint a mezei tücsök, itt szép előnyösen mutatták be magukat, s azon véleményben voltak, hogy minden nehézség nélkül feleségül vehetnek egy királyleányt.

A szökcsér semmit sem mondott, de tudta mindenki, hogy annál többet gondolt, s midőn az udvari uszkár csak kissé hozzá szaglált, azonnal kész volt az ugrány jó származását tanusitani. A tanácsnok ur, ki három érdemrendet kapott a hallgatásért, azt is tudni gondolta, hogy a szökcsér jósolni is képes, s hogy hátáról leolvasható, vajjon a tél kemény, vagy szelid lesz-e, s ezt még annak a hátán sem lehet meglátni, ki naptárt ir!

Nem akarok többet hallani! - szólt az öreg király - de ezeket én is fölteszem részemről felőle.

Most azonban az ugrás következett. Először a balha ugrott, s oly magasan, hogy senki nem láthatta hol maradt, s ezért állliták a többiek, hogy épen nem is ugrott, mi igazán nagy otrombaság volt.

A tücsök csak fél oly magasan ugrott, mint a balha, de egyenesen a király arczára. Ez undoritó! - mondá a király.

Az ugrány soká csöndesen állt, s gondolkozott; végre azt hitték, nem is tud ugrani.

Csak ne lett volna roszul! - mondá az udvari uszkár, s ismét szaglálódni kezdett. Erre huss hirtelen egy kis rézsutos ugrást tőn, s a királyleánynak, ki egy alacsony arany zsámolyon ült, egyenesen az ölébe esett le.

Erre a király igy szólt: A legmagasabb ugrást, melyet itt tenni lehetett, a szökcsér tette, mert épen leányom czélja a versenynek. A szökcsér bebizonyitá ügyességét, mert ő nem esett orrára.

És a királyleányt a szökcsér nyerte el.

Mégis én ugrottam legmagasabban, - gondolá a balha. - De mindegy! Tartsa meg magának a királyleányt mindenestől! Mégis csak én ugrottam legmagasabban; hanem jó szem kell hozzá, hogy engem észrevegyenek.

És ezzel távozott a balha, s idegen hadiszolgálatba lépett, hol, mint mondják, agyonütötték.

A tücsök azonban kiment az árokba, s elmélkedett a világ folyása felől. - A balhénak igaza van! - mondá - jó szem kell hozzá, hogy valamik lehessünk! - S erre elkezdé panaszdalát énekelni. E történetet dalából meritettük, mely lehet, hogy nem is igaz, bár nyomtatva áll.

A hókirályné.

(Kaland, hét mesében.)

Első mese, mely a tükörről és a tükör cserepeiről szól.

Figyeljetek - elkezdődik! Midőn végét érjük a mesének, többet fogunk tudni, mint most, mert egy gonosz varázslóval lesz dolgunk, valamennyi között a leggonoszabbal, magával az ördöggel.

Egykor igen jó kedvben volt az ördög, mert egy tükröt készite, mely azon tulajdonnal birt, hogy minden szép és jó, mi benne visszatükröződék, csaknem láthatatlanná lett, de a mi semmit nem ért, s csuf volt, az annál inkább visszatükröződött, s még rutabb volt benne. E tükörben a legszebb tájképek olyanokká lőnek, mint a főtt paréj, s a legszebb emberek undoritók lőnek, vagy fejükön álltak test nélkül, s arczuk ugy el volt torzitva, hogy reájok sem lehetett ismerni, s ha valakinek csak egy szeplőcskéje volt is, az oly nagy lőn e tükörben, hogy orrát és füleit is ellepte. - Sikerült! - mondá az ördög örvendezve mesterműve fölött. - Ha valakinek egy jó gondolata támadt, oly fertelmesen vigyorgott a varázstükör, hogy magának a sátánnak is kaczagni kellett saját gonosz találmánya fölött. Mindenki, a ki a varázsiskolába járt, - mert a sátán valóban tökéletes varázsiskolát tartott - széltében beszélé, hogy csoda történt; csak most láthatni igazán - mondák - milyen a világ, s minők valóban az emberek. Minden vidéket összefutkostak e tükörrel, s végre az egész országban egyetlen ember sem találkozott, ki az által eltorzitva ne lett volna. Utoljára az égbe akartak vele menni, hogy az angyalkákat, s a jó Istent is rászedjék. Minél magasabban emelkedtek a tükörrel, annál inkább vigyorogtak benne, ugy, hogy már alig lehetett tartani, s vérük oly hevesen megrendült, hogy kezökből kiesett, s lezuhant a földre, hol száz millió s millió s még több darabra törött, s még nagyobb szerencsétlenséget okozott, mint előbb. Mert nehány darabja alig volt nagyobb, mint egy homokszem, s ezek szétszálltak a világban, s az emberek szemeibe hullottak, s az ily emberek azután mindent visszásan láttak, vagy csak a rosz dologra nézve birtak szemekkel, mert a legparányibb üvegszem is megtartá ugyanazon varázserőt, melylyel az egész tükör birt. Sőt nehány ember szivébe is bevette magát egy darabka tükörüveg: s az ily sziv azután nem vala egyéb, mint egy darab jég. Nehány cserepe a varázstükörnek oly nagy volt, hogy ablak-üvegnek használtaték; de ily ablakon át nem vala tanácsos barátaira nézni az embernek. Más üvegdarabok szemüvegeknek használtattak, s akkor ment csak roszul a dolog, ha ily szem-üvegeket tettek föl az emberek, hogy jól lássanak s igazságos itéleteket hozhassanak. A gonosz oly borzasztóan kaczagott mindezek felett, hogy hasa szétpattant. De künn még sok apró tükör darab repdesett a légben, s majd meglátjuk, mi történik tovább.

Második mese. A kis fiú és a kis leány.

Oda át a városban, hol annyi a ház s ember, hogy nem marad hely csak egy kis kertecskének sem, s hol épen azért be kell érni az embereknek virágcserepekbe ültetett virágokkal, volt két szegény gyermek, kiknek valamivel nagyobb kertjök volt egy virágcserépnél. Nem voltak testvérek, de azért épen ugy szerették egymást. Szülőik szomszédban laktak két parányi szobácskában, hol a házak egymásba olvadtak, s az esőfogó a homoru ereszbe futott. Mindegyik háznak egy kis ablaka volt; s csak a csatorna alá kellett lépni, ugy már egyik ablaktól a másikhoz jutott az ember.

A szülők földdel töltött faládákat állitának az ablakok elé, azokban zöldséget termesztettek az ételekhez, s mindenik ládában volt egy rózsabokor, mely gyönyörüen virágzott. Egyszer azon

gondolatra jöttek a szülők, hogy a két faládát keresztbe tegyék a csatornára, ugy, hogy azok az egyik ablaktól csaknem a másikig értek. A borsóindák kifüggöttek a ládákból, a rózsabokrok nagy hajtásokban nyultak fel, s az ablakokra csavarodva, egymáshoz hajoltak; az egész oly formán tünt fel, mint egy zöld diadalkapu, mely virágokkal van diszitve. Mind a két földes láda meglehetős magas volt, s a gyermekek tudták, hogy oly magasra nem szabad felmászniok; a szülők gyakran megengedék nekik, hogy kis székeiken a rózsabokrok alá ülhessenek, hol azután pompásan játszhattak együtt.

Télen e mulatságnak természetesen vége szakadt. Az ablakok akkor gyakran egészen be voltak fagyva. De a gyermekek tudtak magukon segiteni; réz krajczárokat melegitenek a kályhán, s forró felét a befagyott ablaküvegre tették. Igy aztán a legpompásabb kandikáló lyukacskákat csinálták, melyek oly gömbölyük, oly kerekek voltak! s megettük takaros, szelid szem pislogott - mindenik ablakból egy. Ez a kis fiu és kis leány szeme volt. A fiu neve Miklós volt, s a lányé Gerda. - Nyáron egy ugrással egymásnál voltak; télen mindazon sok lépcsőn le, s mindazon sok lépcsőn fel kelle előbb menniök, s künn esett a hó.

Ezek a fehér méhek, e szanaszéthemzsegők - mondá a nagyanya.

Van ezeknek is méhkirálynéjok? - kérdé a fiu - mert tudta, hogy az igazi méheknek van királynéjok.

Bizony van! - szólt a nagyanya - ott repül, hol legsürűbben hemzsegnek. Az a legnagyobb minden fehér pehely között, és soha nem marad nyugodtan a földön, mindig fölszáll a fekete fölhőkhöz. Elégszer dong téli éjeken a város utczáin át, s bekandit az ablakokon, melyek azután mindenféle csodálatos virágokkal fagynak be.

Igen, azt láttuk! - mondák a gyermekek, s most már tudták, hogy igaznak kell lenni.

Be tudna a hókirályné ide jönni? - kérdé a kis leány.

Csak hadd jőjjön! - szólt a fiu - ó, majd felültetem a meleg kályhára, s akkor elolvad.

A nagyanya megsimitá haját kezével, s mást mesélt.

Egy estve midőn a kis Miklós már otthon, s félig le volt vetkőzve, fölmászott az ablak melletti székre s kinézett a befagyott ablak kis gömbölyü kandikálóján. Künn hullott a hópehely s egy közüle, épen a legnagyobb, a virágláda szélén maradt; mind inkább-inkább nőtt, végre egész nőalak vált belőle, a legfinomabb flór ruhába öltözve, mely sok millió csillogó fénykővel volt kirakva. E hölgy oly szép s finom volt, de jégből, csupa fényes vakitó jégből, és mégis élt. Szemei, mint csillagok, ugy ragyogtak, de nem volt sem nyugta, sem maradása. Fejével köszöngetett s kezével integetett. A kis fiu ezen megijedt s lemászott a székről, s nyomban azután oly suhogás hallatszott, mintha valami nagy madár szállt volna el az ablak mellől.

Másnap tiszta fagyos idő volt; később beállt az olvadás s aztán eljött a tavasz; a nap sütött, a mezők kizöldültek; a fecskék fészkeiket rakták, az ablakok is fölengedtek, s a kis gyermekek ismét kertjökben időztek, fenn a csatornán, magasabban minden emeletnél.

A rózsák e nyáron igen gyönyörüen virultak! A kis leányka megtanult könyv nélkül egy kis dalocskát, ebben volt valami a rózsáról, s ha énekelte, saját rózsáira gondolt. Eléneklé a kis fiunak e dalt, s az együtt énekelt vele.

Rózsa virit a völgyben,
Menny a gyermek keblében.

És a kicsinyek kezet fogva ültek egymás mellett, megcsókolták a rózsákat, kinéztek Isten tiszta napfényébe, s ugy tetszett, mintha magánál Jézusnál lettek volna. Ó, mi dicső nyári napok voltak ezek! S mi szép volt a rózsák között lenni, melyek szüntelen virágoztak.

Miklós és Gerda együtt ültek, s egy képes könyvben nézegeték az állatokat és madarakat. Ekkor történt, - az óra a város tornyán épen ötöt ütött - hogy Miklós igy szólt: Jaj! valami szivembe szúrt!... Valami a szemembe repült!

A kis leányka megölelte nyakát; Miklós pislogott szemeivel, de nem! ott semmi nem volt látható.

Azt hiszem már kijött - mondá a kis fiu. De nem jött ki; egy üvegszem volt épen a varázstükörből. Mi jól ismerjük a gonosz üveget, mely minden nagyot és jót, mely benne visszatükröződék, kicsinek s rútnak, a gonoszt és rútat pedig kellőleg tünteti föl, ugy hogy a hiba azonnal szembeötlik. Szegény Miklós! egy üvegszem egyenesen a szivébe is nyomult, mely nem sokára jégdarabbá volt válandó! Fájdalmat nem okozott többé, de azért mégis benn vala!

Miért sirsz? - kérdé a kis Gerdától - oly rút vagy akkor. Hiszen nincs semmi bajom? - Pfuj - mondá egyszerre - e rózsát itt féreg rágta meg, s nézd csak amazt, az meg egészen ferdén áll! Ezek ugyan rút rózsák ám, végre is épen oly fertelmesek, mint a ládák, melyben vannak, - azután megtaszitá lábával a virágládát, s leszakitott két rózsát.

Mit csinálsz Miklós? - szólt a kis leány, s midőn a fiu észrevette Gerda ijedelmét, még egy rózsát szakitott le, s a nyilt ablakon át elfutott, s ott hagyta a kedves kis leányt.

Ha Gerda a képes könyvvel kereste őt fel, azt mondá Miklós, hogy az csak pólyás gyermekeknek való, s ha a nagyanya valamit mesélt, mindig volt valami kifogása, sőt, ha teheté, hátamögé került, föltette a szemüveget, s épen úgy beszélt, mint ő. Tökéletesen tudta a jó öreg asszonyt utánozni, s az emberek nevettek fölötte. Nem sokára minden embert képes lőn beszédében s járásában utánozni, ki azon utczában járt, hol ők laktak, s azért azt mondta felőle valamennyi: Ennek igazán jó esze van! S pedig az üvegszem, mely szemeibe szállt, s szivébe szorult, volt mindennek oka. Ebből származott az is, hogy még a kis Gerdával is ingerkedett, ki őt oly igen szerette.

Játékai is egészen megváltoztak: ugyanis okosak lőnek! Egy téli napon, midőn ismét hópelyhek szállongáltak, gyujtóüveggel jött Gerdához, s föltartva kék kabátja egyik végét, felfogá vele a hópelyheket.

Nézz csak az üvegen át! - mondá a kis leányhoz, s minden hópehely sokkal nagyobbnak látszott; olyan volt valamennyi, mint pompás virág, vagy tizszögü csillag. Ezt igazán gyönyörüség volt nézni!

Látod, mi művészi virágok? - kérdé Miklós - sokkal mulatságosabb, mint az igazi virág! S csak egyetlen hiba sincs rajtok; tökéletesen egyformán vannak elkülönitve. Csak ne olvadnának el!

Nem sokára ezután Miklós nagy téli keztyükkel jelent meg, s szánkája vállán függött. A kis Gerdának igy kiáltott épen a fülébe: - „engedelmet kaptam, hogy a nagy vásártéren szánkázhassam, a többi fiuk között” - és eltünt!

Ott a vásártéren a legvakmerőbb fiuk a szánjukat gyakran a parasztkocsikhoz kötötték, hogy egy darabon együtt haladhassanak. E mellett ugyancsak vigadtak ám. Midőn ma igy legjobb játékban voltak, nagy szán futott arra, mely egészen fehérre volt festve; benne egy női alak ült, fehér bundába burkolózva, s fején durva szürke főkötővel. A szán kétszer kerülte meg a vásártért; Miklós gyorsan hozzáköté kis kézi-szánkáját, s együtt szánozott. S a szán mind sebesebben csúszott előre, s végre befordult a legközelebbi utczába. Az alak, ki a szánban ült, most visszafordulván, nyájasan intett Miklósnak; olyan volt, mintha ismerték volna egymást. S valahányszor Miklós el akarta oldani kis szánkáját, ismét intett neki az alak a nagy szánban, s Miklós ujólag ülve maradt. Végre egyenesen kivágtattak a város kapuján, s ekkor oly borzasztóan kezdett havazni, hogy a kis fiu kezét alig láthatta szemei előtt, mialatt gyorsabban

siklott előre. Ekkor hirtelen elbocsátá a kötelet, hogy a nagy szántól szabadulhasson, de nem segitett semmit; járműve szorosan oda volt csatolva, s mint a szél, repült előre. Végre egészen hangosan szóllt segélyért, de senki nem hallotta őt; a hó forgott s keringélt körülte, s a szán tovaszállt. Néha megzökkent, mintha árkokon s halmokon ment volna át. S ilyenkor a kis fiu megrémült; s ijedelme közt egy „Miatyánkot" akart imádkozni, de egyátalán véve semmi nem jutott egyéb eszébe, mint a nagy egyszeregy.

A hópelyhek mind nagyobbak lőnek; végre úgy néztek ki, mint megannyi fehér csirke, egyszerre azonban félreszálltak; a szán megállt, s az alak, ki benne ült, fölemelkedett. Egy hölgy volt. Bundája s főkötője csupa hó volt, maga nagy és nyulánk, s oly tündöklő fehér! A hókirályné volt!

Jó gyorsan szánkáztunk! - mondá Miklóshoz - de hogy lehet úgy fázni! Bujj az én medvebundámba! Erre szánjába emelve Miklóst, beburkolta bundájába. Itt olyan formán érzé magát a kis fiu, mintha egész hóhalomba sülyedett volna.

Fázol még? - kérdé tőle homlokát megcsókolván a hókirályné. Jaj e csók hidegebb volt a jégnél, ez át és át járta őt szivéig, mely ugy is már félig jégdarabbá vált. Ugy tetszett neki, mintha meg kellene halnia, de az csak egy pillanatig tartott, azután minden egészen jól ment ismét, s ő semmit nem érzett többé a hidegből.

Szánkámat! ne feledd szánkámat! - az jutott először eszébe s a kéziszánka azon fehér tyukok egyikére kötteték, melyek együtt röpültek a szánnal. A hókirályné még egyszer megcsókolta Miklóst, s ekkor feledve lőn a kis Gerda, a nagyanya, s mindenki otthon.

Több csókot nem adok! - szóllt - mert halálra csókolnálak.

Miklós reá nézett, s ő oly szép, oly okos volt! szebb arczot képzelni sem tudott volna. Most nem is hitte többé, hogy jégből van, mint akkor, midőn ablaka előtt ült s integetett neki. Szemei előtt a legtökéletesebbnek tünt fel, s legkevésbé sem félt most már tőle, elbeszélé neki mit mindent tanult, hogy tud fejből számolni, sőt törtszámokkal is ki képes számitni az országok négyszögmértföldeit s a városok lakosainak számát, s a hókirályné mosolygott hozzá. De a kis fiu mondá, hogy még nem tanult eleget, s széttekintett a nagy légürben, a zivatar zúgott és morgott, mintha régi dalokat dúdolna. S e dalok elszálltak, elszálltak erdőkön s tavokon, szárazon s vizen át. Mélyen alant a szél s a farkasok üvöltöttek, a hó szikrázott s fekete varjak repdestek fölötte károgva. Mindezek felett az égen a telt hold állott; erre nézett Miklós a hosszú, hosszú téli éjeken át, s nappal a hókirályné oldalánál aludt.

Harmadik mese. Azon nő kertjéről, ki értett a varázslathoz.

De mi történt a kis Gerdával, midőn Miklós nem jött többé hozzá, s hol maradt tulajdonkép a kis fiu? Senki nem tudta, senki nem adhatott fölvilágositást. A többi fiu elbeszélé, hogy látták, midőn Miklós kézi-szánkáját egy nagy s pompás szánhoz kötötte, s azzal együtt kivágtatott az utczákon át, a város kapuján. Senki nem tudta hova lett, és sok könnyü hullott érette. A kis Gerda keservesen és soká siratta. Aztán azt beszélték az emberek, hogy meghalt; hogy azon folyamba sülyedt, mely a város mellett foly. Ó, mi hosszú, s szomoru téli napok voltak ezek!

Végre megjelent a tavasz meleg napfényével.

Miklós meghalt s el van temetve! - szóllt a kis Gerda.

Nem hiszem! - mondá a napfény.

Ő meghalt s el van temetve! - szóllt a fecskékhez.

Nem hisszük! - viszonzák a fecskék, s végre a kis Gerda sem hitte el.

Fölhuzom piros czipőimet, melyet Miklós még nem is látott, s lemegyek a folyamhoz, megkérdem attól, - gondolá Gerda egy reggelen.

Nagyon korán kelt föl, megcsókolá öreg nagyanyját, ki még aludt, fölhuzta piros czipőit, s egészen magánosan a folyamhoz indult.

Igaz-e, - kérdé - hogy kis játszótársamat elvetted? Neked adom piros czipőimet, ha visszaadod. -

S a hullámok oly nyájasan látszának neki integetni. - Ekkor lehuzta kis új piros czipőit, a legkedvesebbet, mivel birt, s bedobta mind a kettőt a folyamba; de mind a kettő épen a part mellé esett, s a hullámok ismét vissza vitték Gerdához. Ugy látszott, mintha a folyam a legkedvesebbet, mivel birt, nem akarta volna tőle elvonni, miután a kis Miklós ugy sem volt már mellette. De Gerda azt hitte, hogy nem dobta elég messze czipőit, s épen azért bemászott egy csónakba, mely a nádasban állott, s végéig haladva, czipőit még egyszer bedobta a vizbe. A csónak azonban nem volt megkötve, s a mozgás által, melyet benne Gerda okozott, megindult, ezt a kis leány észrevette, és azonnal sietett kiszállni, mielőtt azonban tulsó végét elérte volna, a csónak egy rőfnyire távozott már a parttól, s most mind sebesebben sikamlott tova.

A kis Gerda nagyon megijedt, s elkezdett sírni, de senkisem hallá őt, csak a szürke verebek, s ezek nem vihették volna ismét a partra, de ott repkedtek a part hosszában, s így daloltak: „Itt vagyunk! Itt vagyunk!” mintha vigasztalni akarták volna a kis leánykát. E közben a csónakot a vizfolyás lefelé hajtá; a szegény kis Gerda ott ült benne, puszta harisnyákban, kis piros czipői utána usztak, de nem érhették utol a csónakot, mely mind gyorsabban haladt.

Szép volt mind a két part, gyönyörü virágok, vén fák, s lejtős dombok tüntek föl mentében, távolabb legelésző nyájak, csak emberek nem voltak láthatók.

Talán a folyam Miklóshoz visz! - gondolá Gerda, s e gondolat által kissé megnyugtatva, fölállt, és sok órán át szemlélé a zöld partokat. - Végre nagy cseresnyés kertbe jutott, melyben kis házacska állott, csodálatos piros és kék ablakokkal; a kis háznak csak szalma-födele volt, de előtte két fakatona állt, s az arra vitorlázók előtt fegyverüket vállukhoz emelték.

Gerda odaszóllt hozzájok, mert azt hitte, igazi katonák, de a fa katonák természetesen nem feleltek, a kis leány egészen közel haladt mellettök, hogy a vizár a csónakot egyenesen a száraz felé hajtá.

Gerda még hangosabban szólt. - Erre a házacskából egy nagyon öreg asszony lépett elő, ki mankójára támaszkodék; fején nagy bársony-kalapot viselt, melyre mindenféle szép virág volt festve.

Szegény kis gyermek! - mondá az öreg asszony - mint jutottál ama nagy, sodró folyamra, s mi üzött ily mélyen be a világba? - az öreg asszony egészen belépett a vizbe, bele akasztá mankóját a csónakba, s a szárazra vonván, kiemelé a kis Gerdát.

És Gerda úgy örült hogy ismét a szárazra juthatott, de kissé félt mégis az öreg asszonytól.

Jer ide, s beszéld el, ki vagy? - kérdé az öreg.

És Gerda elbeszélt mindent, mi vele történt, s az öreg asszony fejét csóválva, igy szóllt: - Hm! hm! - S midőn mindent elbeszélt neki Gerda s megkérdé, nem látta-e a kis Miklóst, azt mondá az öreg, hogy az nem járt erre, de majd visszajő, csak ne busuljon a kis Gerda, hanem egyék cseresnyét, s nézegesse meg virágait, melyek sokkal szebbek minden képeskönyvnél; s valamennyiök tud egy mesét. S erre megfogta Gerda kezét s bevezetvén a házba, reá zárta az ajtót.

Az ablakok magasan voltak, üvegei pirosak, kékek és sárgák valának, s a napvilág oly csodálatosan játszott mindenféle szint a szobában; az asztalon pedig a legédesebb cseresnye állott, s Gerdának szabad volt annyit enni belőle, mennyi csak tetszett. Mig ő cseresnyét evett, az öreg asszony megfésülte haját, és Gerda fürtei oly gyönyörüen ragyogtak kis nyájas arcza körül, mely oly teljes és gömbölyü volt, mint a rózsa.

Ily szép kis leánykát már régen óhajtok magamnak! - mondá az öreg. - Majd meglátod, mi szépen fogunk mi ketten együtt élni. S minél tovább fésülte haját az öreg asszony, annál inkább elfelejté Gerda játszótársát, Miklóst; mert az öreg asszony értett a varázsláshoz, de nem volt gonosz varázsló. Ő csak saját kedvére varázslott kissé, s a kis Gerdát szerette volna magánál tartani. S azért kiment a kertbe, mankójával minden rózsafát megérinte, s bármi szépen virultak is, azonnal elsülyedtek a fekete földbe, úgy, hogy még helyüket sem lehetett látni. Az öreg attól tartott, hogy Gerda, ha rózsákat lát, a kis Miklós fog eszébe jutni, és megszökik.

Erre kivezette Gerdát a virágos kertbe. Ó mi szép s dicsőséges volt itt! Az évszakok minden kigondolható virága ott nyillott legszebb virágzásban; semmiféle képeskönyv nem lehetett volna szebb és tarkább. Gerda ugrándozott örömében, és játszott a kertben, mig a nap a nagy cseresnyefák mögött leszállt. Ekkor az öreg szép ágyacskát adott neki, piros selyemtakaróval, melyre kék ibolyák voltak himezve, s az alatt oly édesen szunnyadt Gerda s oly enyhe álmai voltak, mint egy királynénak mennyegzője napján.

Másnap ismét szabad volt a virágokkal játszania a napfényen. Igy ment sok napon át. Gerda végre minden virágot ismert az egész kertben, de bármi sokféle volt is, úgy tetszett neki, mintha egy hibáznék közülök, de nem tudta melyik. - Igy ült ott egykor, s az öreg asszony kerti kalapját nézegette, a melynek festett virágai közt épen a rózsa volt legszebb. Az öreg feledé kalapjáról eltüntetni a rózsát, midőn a többi rózsákat elvarázsolta. De úgy van az, ha gondolataink nincsenek összeszedve! - Mit! - szólt Gerda - itt nem volna rózsa? - és összefutkosta a virágágyakat, s keresett, de nem talált rózsát. Ekkor leült, s sirt, könnyei épen azon helyre hullottak, hol egy rózsató lesülyedt, s midőn a forró könnyek a földet megnedvesiték, egyszerre csak felszökött ismét a rózsató, épen oly virulóan, mint ahogy lesüllyedt. S a kis Gerda megölelé a rózsákat, megcsókolta valamennyit, és a szép otthoni rózsákra gondolt és kedves Miklósára.

Ó, mint késtem! - mondá a kis leány. - Hiszen Miklóst akartam keresni! nem tudjátok merre van? - kérdé a rózsáktól. - Azt hiszitek meghalt s elveszett?

Nem halt meg! - mondák a rózsák. - Hiszen épen most jövünk a földből, ott van valamennyi halott, de Miklós nem volt köztök.

Köszönet ezért is! - mondá Gerda, s elfutott a többi virághoz, benézett kehelykéikbe és kérdé: - Nem tudjátok hol maradt Miklós?

De minden virág ott állt a napon, s csak saját történetéről álmodozott, és a történetekből sokat meg kelle Gerdának hallgatnia, Miklósról azonban nem volt semmi szó.

És mit mesél a tűzliliom?

Hallod a dobot! bum! bum! Csak két hangja van és mindig bum! bum! Hallod a nők panaszhangjait, s a papok szavát! - Hosszú vörös köpenyébe burkolózva áll a hindu asszony a máglyán; a lángok fölötte és holt férje fölött összecsapódnak! De a kis hindu nő a gyászolók között is az élőre gondol; reá, kinek tűztekintete mélyebben nyomult szivébe, mint a lángok, mik testét nemsokára hamuvá égetendik. Vajjon elhalhat-e a sziv forrósága is a máglya lángfüstje között?

Ezt épen nem értem; - mondá a kis Gerda.

Ez az én történetem! - szóllt a tűzliliom.

S mit beszél a gyötény?

Keskeny hegyiút felett áll a régi lovagvár, hol sürü repkény kúszik, s levél levélen az ódon falazatra s az erkélyre, melyen szép ifju leány áll, ki a párkányhoz támaszkodva, fölnéz a hegyi úton. Rózsa nem függhet üdébben ágán, mint ő; az almafa virág nem lebeg könnyebben, midőn a szél elrabolja fájáról. Mint suhog pompás selyem ruhája! - még most se jő az ifjú?

Miklóst érted? - kérdé a kis Gerda.

Saját álmaimról beszélek, - mondá a gyötény.

Mit tud a tavaszi hóvirág?

Két fa között függ két kötélen a hosszu deszka. Két takaros kis leány - ruhájok fehér, mint a hó, s kalapjukon hosszú zöld szalagok lengenek, hintálóznak rajta. Fivérök, ki nagyobb volt mint ők, fölugrik a hintadeszkára, s karjaival a köteleket fogja át, mert egyik kezében teli szappanos vizzel csészét tart, s a másikban pipát, mellyel szappanburborékot fuj. A hinta röpül, s a nedves golyók változó színpompában szállnak a légbe - még ott függ az utolsó szappan burborék a pipa fején, s a hinta mozog. Egy kis öleb, alig nehezebb mint egy szappanburborék, föláll hátulsó lábaira s szintén hintálózni kiván; s ott röpül ő is a légen át, leesik a hintáról, ugat s haragszik. A gyermekek ingerkednek vele; a szappan burborék szétoszlik! Lebegő deszka, hinta muló képe az én dalom!

Az igen szép lehet, mit meséltél, de oly szomoruan beszélsz, s csak egy szót sem szóltál Miklósról!

Mit tudnak a jáczintok?

Volt egyszer három szép nővér, s ezek borzasztó átlátszók voltak. Az egyiknek piros, a másiknak kék, a harmadiknak egészen fehér ruhája volt. Ölelkezve tánczoltak tiszta holdfényben a fényes tóban. Nem tündérek, hanem emberi gyermekek voltak. Édes illat terjedt szét, s a leánykák eltüntek az erdőben. - Most az illat még erősebb lőn. Három koporsó, (a három leány feküdt benne) sikamlott a sötét erdőkből a tó felé; fényes bogárkák szállongták körül, mint lengő gyertyafény. - Alszanak a tánczoló leányok, vagy meghaltak? - Az esti lég azt mondja, meghaltak; az estharangok halottas dallammal kondultak meg.

Egészen elbúsitasz! - mondá a kis Gerda; - Illatod oly erős, hogy a halott-leányokat juttatja eszembe. Ó, vagy talán a kis Miklós csakugyan meghalt? A rózsák lenn voltak a fekete földben, s azt mondják, nem!

Csingi! Csingi! bim! bam! - igy harangoztak a jáczint harangocskák. - Mi nem a kis Miklósra harangozunk, őt nem ismerjük. Mi csak saját dalunkat zengjük, az egyetlent, melyet tudunk.

És Gerda a pongyola pitypangot kereste föl, mely két fényes levél közül nézett ki. - Te kis tiszta napocska vagy, - szólt hozzá - ó mondd meg nekem, ha tudod, hol találhatom fel játszótársamat.

S a pongyola pitypang oly szépen ragyogott s Gerdára tekintett. Miféle dalt fog a pongyola pitypang dalolni? Ó az szinte nem Miklósról szóllt.

Egy kis udvartéren a jó Isten napja oly melegen sütött az első tavasznapon, sugarai lesikamlottak a szomszédház fehér falaira, szorosan mellette az első sárga virágok zöldeltek, s aranykint virultak a meleg napsugárban. Az öreg nagyanya karszékében ült, unokája, a csinos szolgáló, hazatért rövid látogatásra, s megcsókolta nagyanyját. - S ez áldott csók tiszta arany volt, arany az ajkon, arany a szivben, s arany odafent a reggeli órában. - Lásd! ez az én kis történetem! - mondá a pongyola pitypang.

Szegény öreg nagyanyám! - sóhajtá Gerda. - Igen, ő bizonyosan vágyik utánam, busul értem, s a kis Miklósért. De nemsokára megyek, s Miklóst is hazaviszem magammal. - Az nem segithet, hogy a virágokat sorra kérdezem, ezek csak saját dalaikat tudják, és semmi hirt nem mondanak Miklósról.

Azután felkötötte ruháját, hogy gyorsabban futhasson, de a pünkösdi liliom megcsapta lábait, midőn fölötte átszökött. Erre megállt, megnézte a hosszu száru virágot és kérdé: - Talán valami mondani valód van? - s fülét egészen közel tartá a virághoz.

Ugyan mit beszélt a pünkösdi liliom?

Magamat látom! magamat látom! - mondá a liliom. - Ó mi kedvesen illatozom! - Fenn, a padlás szobácskában egy szép kis tánczosné lakott, csak félig volt felöltözve, majd az egyik, majd a másik lábán fordult meg, s nem gondolt a világgal, az egész kis leány szemfényvesztés volt. Egy theás bögréből vizet öntött füző-derekára. A tisztaság mégis szép erény, mondá. A fehér ruha ott függött a falon, azt is a thea bögrében mosta ki, s megszáritá a födélen. Felölté s nyakára sáfránysárga kendőt kötött: igy ruhám még fehérebbnek látszik, mondá. Fel a lábbal! Nézd, mi egyenesen áll egyik lábán! Magamat látom! magamat látom! - mondá a pünkösdi liliom vékony szárain.

Én nem fordulok rajta! - viszonzá Gerda. - Ezt nem szükség neked mesélned! - s erre elfutott a kert kijárata felé.

A kertajtó be volt zárva, de alig rázta s czibálta a megrozsdásodott zárt, midőn kiesett s az ajtó felpattant, és most a kis Gerda teljes erejéből kezdett futni mezitláb a világba. Háromszor nézett vissza, de senki nem követte őt; végre nem tudott tovább szaladni; leült egy kőre, s midőn körültekintett, a nyárnak vége volt; már késő ősz volt. Ama kert, melyben a nap mindig sütött, s a virágok egész éven át nyiltak, eltünt.

Istenem, mi nagyon elkéstem! - mondá a kis Gerda. - Hiszen már ősz van! Most már tovább nem szabad pihennem! És felállt, hogy tovább menjen.

Ó mi fáradtak és sebhelyesek lőnek kis lábai, s a mellett köröskörül oly hidegnek s fagyosnak látszott minden! A hosszu füzfa-levelek egészen elsárgultak, a köd csöppökben függött rajtok, s egyik levél a másik után hullott a földre. Csak a kökénynek volt még gyümölcse, de a fanyaru kökény szemek csak összehuzzák a szájat. Az egész természet oly szürke s nehézkesnek látszott.

Negyedik mese. Királyfi és királyleány.

Gerda ismét kipihente magát. - Ekkor egy nagy varju ugrosott épen azon hely félé, hol Gerda ült. Soká állt csöndesen előtte; Gerdára föltekintve, intett fejével, igy krákogván: - Krap! Krap! jó napot! jó napot! - Jobban nem tudott beszélni, de ugy szerette volna megkérdezni a kis leánykát, hova megy ily egyedül. E szót „egyedül” igen jól érté már az elhagyott Gerda, jól érté, mit fejez az ki. S épen azért elbeszélte egész éltét a varjunak, s megkérdé tőle, nem látta-e Miklóst valahol.

S a varju gondolkodólag bólintgatott fejével, s igy szólt: - Az meglehet, az meglehet!

Mit? Azt megmondhatnád-e? - szólt a kis leány, s csaknem agyonszoritá a varjat, oly hévvel csókolta meg.

Szépen okosan! okosan! - mondá a varju. - Azt hiszem a kis Miklós lesz; de téged a királyné mellett bizonyosan elfelejtett.

Hát királynénál lakik? - kérdé Gerda.

No, hallgass meg! - viszonzá a varju. - De oly nehezemre esik nyelveden beszélni! Talán értesz varjulatinul is? Ugy jobban tudnám elbeszélni a dolgot.

Nem! - viszonzá Gerda - de nagyanyám igen jól érti a varju s szatócslatin nyelvet is. Bár én is megtanultam volna e nyelveket!

Semmit sem tesz! - mondá a varju. Beszélek ugy, amint tudok, de mindenesetre roszul fog menni. - És elbeszélte a varju a mit tudott.

Ezen tartományban, hol most vagyunk: egy királyleány lakik, ki különösen okos. De hiszen el is olvasta s felejté aztán valamennyi hirlapot, mi csak e világon kiadaték, s igy könnyü okosnak lennie. - Legközelebb, midőn trónján ült, mint mondják, egy kis dal jutott eszébe, melyet magában dúdolgatott: - Miért ne mennék férjhez! - igy kezdődik a dal. Ebben van valami, mondá a királyleány, s egyátalában férjet akart magának; de annak beszélni kellene ám tudni, hogy ne csak ott álljon s nagy urasan nézzen ki, mert az igen unalmas volna. És összehivatá valamennyi udvarhölgyeit, s alig értesültek ezek a királyleány szándokáról, midőn valamennyien vidámak s boldogok lőnek, s igy szólltak egyhangulag: - Azt én sem bánnám! Már effélére én is gondoltam! - Elhiheted, hogy mind ez igaz, - bizonyitá a varju - mert én szeliditett arámtól hallám, ki a várban futkároz, s mindezt tőle tudom.

E menyasszony, természetesen, szintén varju volt, mert a varjak csak hasonmásaikkal lépnek házasságra, s ezek csak varjak lehetnek.

A reggelilap másnap piros szalaggal s a királyleány névbetüivel jelent meg. Ebben olvasható volt, hogy minden jóravaló fiatal embernek szabadságában áll a várba jönni, s szólni a királyleánynyal, s ki aztán oly jól tud közülök beszélni, mintha otthon volna, s a mellett a legszebb szavakkal társalog, azt fogja a királyleány választani. Igen! igen! Nekem elhiheted a dolgot, - mondá a varju - az emberek azonnal odacsődültek, s a legnagyobb tolongás s lótás-futás volt a várban; de első és második nap senkinek sem sikerült a próba. Minden kérő tudott beszélni, meddig az utczán volt, de amint a várkapun átlépett, s midőn a testőröket ezüstben, s a cselédséget a lépcsőkön aranyban megpillantá, s midőn szemébe ötlöttek a termek sugárzó csillárjai, oly elfogult lett mindegyik, hogy egyetlen szót sem birt kidadogni, csak mindig azt ismétlé, mit a királyleány épen mondott, s ezt a magas hölgy egyátalában nem szenvedheté. Mig vissza nem kerültek az utczára, egészen el voltak kábulva, ott azután mindnyájan tudták, mit kellett volna mondaniok. A város-kaputól a várig hosszu sorban álltak a kérők, a hosszu várakozásban megéheztek s szomjaztak, de azért a várban semmit nem kaptak, még csak egy pohár tiszta vizet sem. Néhány az eszélyesbek közül dugott ugyan vajaskenyeret a zsebébe, de ezek nem osztá meg szomszédaikkal. - Hadd látszassék jó éhesnek! - gondolák - akkor legalább nem kell a királyleánynak.

De Miklós, a kis Miklós, mikor jött ő? ő is ott volt-e a hosszu sorban? - kérdé Gerda.

Türelem, türelem szivecském! Épen most jövünk rá. Harmadik nap ünnep volt, akkor megjelent a kis urfi ló és kocsi nélkül, s egészen kedélyesen sétált a vár felé, szemei fénylettek, mint a tieid, hosszu szép haja volt, de különben szegényesen vala öltözve.

Ez Miklós volt! ez Miklós volt! - örvendezett Gerda. - Hála Isten, feltaláltam őt! mondá, s tapsolt kezecskéivel.

Hátán egy kis pup volt! - mondá a varju.

Nem! az bizonyosan szánkája lehetett, - szólt Gerda - mert szánkájával ment el.

Meglehet, - viszonzá a varju - oly pontosan nem figyeltem rá. Azt azonban tudom szeliditett arámtól, hogy legkisebbé sem csodálkozott, hogy a várban a testőröket ezüstben s a

cselédséget aranyban látta, s nyájasan köszöntvén őket, igy szólt: - A lépcsőkön állni nagyon unalmas lehet! Én inkább csak bemegyek. - A pompás termek csak ugy ragyogtak a sok gyertyától; titkos tanácsosok s kegyelmes urak mezitláb jártak körül arany edényekkel, ugy, hogy Miklós ugyancsak megdöbbenhetett volna, s hozzá még csizmái oly borzasztóan nyikorogtak, de azért csak ment bátran előre.

Ez bizonyosan Miklós volt! - mondá Gerda. - Jól emlékszem, hogy épen uj csizmát kapott, mert hallottam már nagyanyám szobájából a nyikorgást.

Az bizonyos, hogy nyikorgott! - mondá a varju. - Bátran ment a királyleány felé, ki egyszerü gyöngyön ült, mely oly nagy vala, mint egy kocsikerék, körüle az udvarhölgyek komornáik s szobaleányaikkal s az udvaronczok komornokaik s inasaikkal; ki csak egy kis gyerkőczöt tarthatott is, felállitotta; s minél közelébb álltak az ajtóhoz, annál kevélyebbnek látszottak. Az inasok inasát nézni, kit már csak egy papucsos gyerkőcz szolgált, egész a szemtelenségig büszkén feszelgett a teremajtóban.

Az borzasztó lehetett! - mondá Gerda - és Miklós mégis megnyerte a királyleányt?

Ha nem lettem volna varju, ugy magam vettem volna el, bár mással vagyok eljegyezve. Épen oly jól beszélt, mint én, midőn varjulatinul beszélek; ezt szeliditett kedvesemtől hallám. Szabadelvü s szeretetre méltó volt, ő nem is ugy jött, mint kérő, hanem csak hogy az okos királyleányt megismerhesse, s kölcsönösen megelégedtek egymással.

Ó, Miklós nagyon okos volt! - mondá Gerda - tudott törtekkel fejéből is számolni! Elvezetsz-e végre a várba?

Könnyü azt mondani! - viszonzá a varju - de miként kezdjük el? - Majd szólok a dologról szelíditett menyasszonyommal, ez majd tud nekünk tanácsot adni. Mert azt előre mondhatom neked, hogy a várban olyan kis leányka, minő te vagy, szép módon alig juthat be.

De én be fogok jutni. Ha Miklós meghallja, hogy én vagyok, bizonyosan azonnal kijő, hogy bebocsásson.

Várj reám ott ama fánál! - mondá a varju s elrepült.

Csak mikor már sötétedett, akkor tért vissza a varju. - Krap! Krap! - krákogott - menyasszonyom szivesen köszönt, s itt van számodra egy kis kenyér, mert bizonyosan éhes lehetsz, az éléskamrából hozta, hol mindig van készlet. Az nem lehet, hogy a várba jőjj, hiszen mezitláb vagy. Az ezüstös testőrök s aranyos szolgák meg nem engednék. De csak ne sirj! Hiszen majd bejuttatunk más módon. Menyasszonyom tud egy hátulsó lépcsőt, mely a királyleány hálószobájába vezet, s azt is tudja, hol van kulcsa.

S elmentek a kertbe, a nagy sétányon át, hol egyik levél a másik után hullott a fákról, s midőn a várban a gyertyák egymásután kioltattak, a varju a kis Gerdát egy hátulsó ajtó felé vezette, mely csak be volt támasztva.

Ó, mint dobogott ekkor a kis Gerda szive félelmében s óhajtásában? Úgy tetszett neki, mintha valami roszat akarna, és pedig mégis tudni kivánta, vajjon a kis Miklós csakugyan itt van-e. Igen, neki kellett lennie! oly élénken látta maga előtt eszes szemeit, látta hosszú hajával, s világosan elképzelé, hogy egészen úgy mosolyog, mint midőn együtt ültek a rózsa-bokrok alatt. Bizonyosan meg fog ő is örülni, ha Gerdát látja, s megtudja, mi hosszu utat tőn miatta, s otthon mi szomoruak voltak mindnyájan, midőn egészen kimaradt. Ó mi öröm s mi félelem!

Végre a lépcsőkre jutottak. Itt egy szekrényen kis lámpácska égett, s a padozat közepén a szeliditett varju állt, mely fejét minden felé forgatta, s Gerdát megnézé, ki, mint nagyanyja tanitá, bókot csinált előtte.

Vőlegényem oly sok szépet beszélt önről, kisasszony! - mondá a szeliditett varju. - Vegye kérem a lámpát, majd én elölmegyek. Az egyenes uton fogunk menni, s nem találkozunk senkivel.

Nekem mégis ugy látszik, mintha valaki utánunk jőne - mondá Gerda, s ugyanazon perczben valami elzúgott mellette, mely úgy tünt föl a falon mint árnyék; repülő serényü s vékony lábu lovak, vadász-legények, urak és hölgyek lóháton.

Ezek csak az álmok, - mondá a varju - melyek azért jönnek, hogy a fenséges uraságok gondolatait vadászatra vigyék. Ez jó, mert igy a királyfit és királyleányt ágyokban mégjobban megnézheti. De ha majd méltóságra jut, győzzön meg arról, hogy szive hálás.

Arról ne is szóljunk! - mondá az erdei varju.

Eközben eljutottak az első terembe. Ez rózsa atlaszszal s müvészi virágokkal volt bevonva; az álmok mellettük repültek el, de oly szélsebesen, hogy Gerda a vadász-társaságot meg nem különböztetheté. - Egyik terem pompásabb volt, mint a másik; igazán el lehetett volna kábulni bennük. Most a királyi alvó-terembe jutottak. A födélzet nagy üveglevelü pálma volt, s a padozat közepén vastag arany-száron két ágy függött, mely két ágy liliomhoz vala hasonló. Az egyik fehér volt, s ebben aludt a királyleány, a másik piros, és ebben kellett a kis Gerdának Miklóst keresnie. Óvatosan tolta félre a piros leveleket, s megpillanta egy barna nyakat. Ó Istenem! ez Miklós volt! Egészen hangosan ejté ki nevét, s odatartotta a lámpát, hogy jobban megnézhesse. - Az álmok lóháton ismét kizúgtak a teremből, - az alvó fölébredt, fejét megforditá és - - - nem a kis Miklós volt!

A királyfinak csak nyaka hasonlita Miklóséhoz, s ő mindenesetre fiatal és szép volt. A fehér liliom-ágyból fölpillantott a királyné, s megkérdé, mi történt? - Erre a kis Gerda sírni kezdett, s elbeszélte egész történetét, s mindent, mit a varjak érte tőnek.

Te szegény kis teremtmény! - mondá a király s királyné egyszerre, s dicsérték a varjakat, s mondák, hogy nem haragusznak rájok, de máskor ilyesmit ne tegyenek. Mind a mellett valami jutalmat kivántak nekik adni.

Szabadon akartok-e repülni, vagy talán állandó alkalmazást kivántok nyerni, mint udvari varjak, minden konyhai hulladékra nézve.

Mind a két varju meghajolt, s állandó alkalmazást kértek, s mondák, hogy mégis csak jó, ha valamiök az öreg ur számára megmarad: így nevezék öregségöket.

S a király fölkelt ágyából s Gerdának engedé át. Ennél többet valóban nem tehetett! A leányka azonban összekulcsolá kis kezeit, s arra gondolt, mi jók irányában az emberek és állatok! Az álmak ismét visszatértek, de most Isten angyalihoz lőnek hasonlók, s egy kis szánkát húztak, s abban Miklós ült, ki nyájasan integetett. De az egész mégis csak álom volt, s épen azért el is tünt, midőn Gerda fölébredt.

Következő napon tetőtől-talpig bársonyba és selyembe öltöztették, s midőn ismét el akart utazni, a kapu előtt csupa aranykocsi állt; a király és királyné czimerei mint a csillagok, úgy fénylettek a kocsikon; kocsis, inas és fullajtár aranyszövetbe valának öltözve, s maga a király és királyné segiték Gerdát a kocsiba, szerencsés utat kivánva számára. Az erdei varju, ki ezalatt megházasodott, elkiséré a kis leányt három mértföldnyire; Gerda mellett ült, mert elől gyomor émelygés nélkül nem ülhetett. A másik varju induláskor a kapuban állt, s csapkadott szárnyaival, ez nem kisérhette őt; a feje fájt, mert mióta állandó alkalmazást nyert, igen sokat kapott enni. - Belül a kocsi czukor-lepénykékkel vala bélelve, ládájában gyümölcs és borocska volt.

Adieu! Adieu! - mondá a király és királyné, s a kis Gerda sirt, vele sirt a varju is. Igy ment a dolog az első három mértföldig, itt azonban a varju is bucsut vőn, s ez volt a legnehezebb bucsu. - Fölszállt egy fára és csapkodott fekete szárnyaival, meddig csak a kocsit láthatta, mely tisztán ragyogott, mint a fényes napsugár.

Ötödik mese. A kis rablóleány.

Sötét erdőn hajtották át Gerda hintáját, mely ugy fénylett, mint a tüz. Ez szemébe tünt a rablóknak.

Ott arany van! ott arany van! - rikolták, s előrohanva, megragadák a lovak gyeplőit, agyon-ütötték a kis csatlóst, kocsist és inast, s a kis Gerdát kiránták a hintóból.

Ez kövér! s jó falat lesz! bizonyosan dióval tartották! - mondá a vén rablóasszony, kinek hosszú, borzas szakálla volt s oly torzonborz szemöldei, hogy szemeit eltakarták. - Olyan, mint a kis hizott bárány! De jó falat lesz ebből! - S elővett beszéde közben zsebéből egy nagy kést, mely oly szörnyüen csillogott, hogy borzasztó volt nézni.

Jaj! - mondá ugyanazon perczben a vén asszony, mert kis leánya, ki hátán függött, s oly vad és zabolázhatlannak látszék, hogy mulatság volt nézni, anyját épen fülön harapta. - Te gonosz állat! - szólt az anya, s ez alatt Gerda leszurásával késett.

Ez legyen játszótársam! - mondá a kis rablóleány - s adja nekem karmantyúját és szép ruháit, s aludjék velem - s erre ismét megharapta anyját úgy, hogy az fájdalmában magasan felugrott, s keringni kezdett; erre a rablók felkaczagtak, s mondák: - Látjátok, mint tánczol porontyával!

Kocsizni akarok! - szólt a kis rablóleány, s akaratának meg kelle történni, oly makacs volt.

Ő és Gerda bennültek tehát a kocsiban, s most árkon-bokron keresztül, mindig mélyebben jutottak az erdőbe.

A kis rablóleány épen akkora volt, mint Gerda, de erősebb nála, vállas és barna-bőrü. Szemei egészen feketék s csaknem búsak voltak. Megölelé Gerdát s így szólt: Meddig meg nem haragszom rád, nem szabad megölniök. Te bizonyosan királyleány vagy.

Nem! - mondá Gerda, s elbeszélt mindent mi vele történt, s hogy mennyire szereti a kis Miklóst.

A rablóleány egészen komolyan nézett Gerdára, intett kissé fejével, s így szóllt: - Nekik nem szabad téged megölni még akkor sem, ha megharagszom rád. - S megtörölte Gerda szemeit, s bedugta mindkét kezét a karmantyúba, mely lágy és meleg volt.

Most megállt a kocsi egy rablóvár udvara közepén. A rablóvár széles hasadékaiból varjak repültek ki, s a nagy szelindekek, melyek csaknem elnyelték volna az embert, örömükben ugrándoztak, de ugatás nélkül, mert az tiltva volt nekik.

A nagy, régi s befüstölt terem padozata közepén tüz lángolt; a füst fölfelé szállt, s magának kelle kimenetet keresnie; egy nagy serfőző üstben a leves főtt, a nyársakon vad-nyulakat és házi-nyulakat forgattak.

Ma éjjel nálam s valamennyi állatkáim között fogsz aludni! - mondá a rablóleány. Miután enni kaptak, bevonultak a szögletbe, hol szalma s takarók voltak leteritve. Fölöttük legalább száz galamb ült léczeken, s valamennyien aludni látszottak, de mégis megfordultak kissé, midőn a két kis leány lefeküdt.

Ezek mind az enyéim! - mondá a rablóleány, miközben egyik galambot megragadá s úgy megrázta, hogy az csak úgy vergődött szárnyaival. Adj neki egy csókot, - mondá s Gerdának egyenesen képébe dobta a galambot. - Amott az erdei semmirekellők ülnek, ezek mindjárt elszállnak, ha be nem zárom őket. S az ott kedvenczem, Bé! - s ezzel szarvánál fogva egy iramszarvast húzott elő, melynek rézkarika volt nyakán, s meg vala kötve. - Ezt is meg kell csipnünk, különben tovább áll. Minden estve megcsiklandozom nyakát éles késemmel, attól nagyon fél. - E szóknál a kis leány hosszu kést vőn elő egy falhasadékból, s végig csusztatá az iramszarvas nyakán. A szegény pára dobogott lábával, de a kis rablólány nevetett fölötte, s Gerdát bevonta ágyába.

A kést is az ágyba veszed, midőn aludni mégy? - kérdé Gerda, miközben aggalmasan nézett a késre.

Én mindig késsel kezemben alszom - szólt a kis rablólány. - Nem lehet tudni, mi történhetik. - Meséld el még egyszer, mit a kis Miklósról tudsz, s miért mentél búdban a világba. - És Gerda még egyszer elbeszélte történetét elejétől fogva, s a vadgalambok turbékoltak hozzá, a többi galamb azonban aludt. De Gerda nem volt képes szemeit bezárni; hiszen nem tudta élni fog-e, vagy meg kell halnia. A rablók még mind a tüz körül ültek, ittak s daloltak, s a rablóasszony mulattatásul bukfenczeket hányt. Ó, ez igazán borzasztó látvány volt a szegény kis Gerdára nézve!

Erre így szóltak egyszerre a vadgalambok: Gurr! gurr! mi láttuk a kis Miklóst. Egy fehér jércze vitte szánkáját; ő a hókirályné kocsiján ült, ki épen az erdőből jött, midőn mi még fészkünkben voltunk. A hókirályné reá fujt a kis galambfiakra s mindnyájan meghaltak tőle, kettőnkön kivül. Gurr! gurr!

Mit beszéltek ott fenn? - kérdé Gerda. - Hova utazott a hókirályné? - Tudtok valamit felőle?

Lapp országba utazott, mert ott mindig van hó és jég. Kérdezd meg csak az iramszarvast, ki amott a kötélen meg van kötve.

Van ott hó és jég, s az dicső, - mondá az iramszarvas - szabadon lehet ugrándozni körül a nagy, a fényes völgyekben; a hókirálynénak is ott van nyári sátora, de állandó palotája fenn van az északi sarkon.

Ó Miklós, édes Miklósom! - sóhajtá Gerda.

Feküdjél csöndesen, különben beléd döföm késemet, - mondá a rablóleány.

Másnap reggel elbeszélt neki Gerda mindent, mit a vadgalambok mondtak, s a kis rablóleány egészen komoly arczczal hallgatta, de intett fejével, s így szólt: - Az mindegy! Hát tudod te hol van Lapp-ország? - kérdé az iramszarvastól.

Ki tudhatná jobban mint én! - viszonzá az iramszarvas, s fejében csak úgy szikráztak szemei. Hiszen ott születtem s növekedtem, s ott ugrándoztam a havas földeken!

Halld! - szólt a kis rablóleány Gerdához. - Látod, hogy férfiaink valamennyien távoztak, csak anyám maradt a háznál. Később a nap folytán inni szokott ama nagy üvegből, s kissé elszunnyad utána; majd akkor teszek valamit érted.

Erre kiugrott a kis rablóleány az ágyból, anyjához futott, megölelte, s megrángatá szakállát. - Egyetlen édes kecskebakom! jó reggelt! - mondá, s anyja csupa szeretetből, úgy megcsipte a kis leány orrát, hogy az piros és kék lett.

Midőn az anya hozzálátott palaczkjához, s elszunnyadt, akkor a kis rablóleány az iramszarvashoz ment, így szólván: - Nagy örömömre válnék, ha ma estve még egyszer megcsiklándozhatnálak éles késemmel, mert oly bolondosan nézesz olyankor, azonban mindegy, eloldom a kötelet s kisegitelek, hogy Lappországba futhass. De használd ám azután lábaidat, s

vidd e kis leányt a hókirályné palotájába, hol játszótársa lakik. Hiszen jól hallottad mit mesélt nekem, tudom jól, hogy értesz a leselkedéshez!

Erre az iramszarvas magasan felugrott örömében. A rablóleány föltette Gerdát az iramszarvas hátára, sőt azon elővigyázattal is élt, hogy kis párnát is tőn alá, melyre ülhessen, s oda kötötte őt. Itt van prémes topánkád is - mondá a rablóleány Gerdához - mert ugyan hideg utad lesz, de karmantyúdat megtartom, az nagyon szép. Azért azonban, hogy meg ne fagyjanak kezeid, itt vannak anyám nagy téli keztyüi; ezek könyöködig fognak érni! - Igy! most épen olyan nagy vagy, mint az én rút anyám!

Gerda sirt örömében.

Nem szenvedhetem ha pityeregsz - mondá a kis rablóleány. - Hiszen csak most kellene igazán vidámnak lenned. - S itt van még két kis czipó s egy sonka az utra, hogy éhen meg ne halj. - Ezeket is felkötötte az iramszarvasra. Erre a kis rablóleány megnyitá az ajtót; a kutyákat becsalta, s a kötelet, melylyel az iramszarvas meg volt kötve, elvágta késével s így szólt hozzá: - Most szaladj, de jól vigyázz a kis leányra.

És Gerda mindkét kezét a rablóleánynak nyujtá, bucsút mondott, s aztán elszáguldott az iramszarvas, s árkon-bokron át, keresztül futott a nagy erdőn, posványokon s pusztaságokon, és mindig teljes erővel csak északfelé tartott. A farkasok orditottak, s a hollók károgtak. Rics, rucs! hangzott fent a levegőben, s olyan volt, mintha piros eső esett volna.

Látod az északi fényt? - mondá az iramszarvas. - Nézd csak, mi szépen világit! - És még gyorsabban futott, mint előbb, éjjel-nappal folytonosan.

A czipók elfogytak, s a sonka s ekkor megérkeztek Lappországba.

Hatodik mese. A lapp nő és a finn nő.

Egy kis házacska előtt álltak meg. Az ugyan meglehetős nyomoruságos volt; födele egész a földig ért, s ajtaja oly alacsony volt, hogy az embereknek hason kellett csúszniok, ha ki- vagy be akartak menni. Senki nem volt a háznál, csak egy öreg asszony, ki épen azzal látszott foglalkozni, hogy halzsiros lámpa mellett halakat süssön. Az iramszarvas elbeszélte neki Gerda egész történetét, előbb azonban a magáét, minthogy azt fontosabbnak tartá. A kis leányka úgy át volt fázva a nagy hideg miatt, hogy beszélni sem tudott.

Ó ti szegény élősdiek! - mondá a lappasszony, midőn történetét végig hallgatta, akkor ugyan soká kell még szaladnotok. Még száz mértfölddel mehettek fellebb, egészen be Finnországba; mert ott lakik a hókirályné kertjében, s minden estve kék világot éget. Majd irok nehány sort egy száritott tőkehalra, mert papirosom nincsen; azt majd odaadom, vigyétek föl a finn-asszony számára; ki több felvilágositást adhat nálam.

S midőn Gerda kissé fölmelegedett s enni és inni kapott, akkor irt a lappnő nehány sort a nevezett száritott halra; kérte Gerdát, őrizné azt meg gondosan s ismét jól felköté őt az iramszarvas hátára. Tovább mentek. Huss! huss! igy zúgott a lég; egész éjjel a legszebb kék világ égett, s igy érték el Finnországot, s bekopogtak a finn-hölgy kéményén - mert ajtaja nem volt házának.

Mi forróság volt itt; a finn hölgy csaknem minden ruha nélkül járt; s kicsi s nagyon piszkos volt. Azonnal föloldozgatá a kis Gerda ruháit, lehuzta kezéről a nagy téli keztyüket - az iramszarvas fejére egy darab jeget tőn, s aztán elkezdte olvasni, mi a száritott tőkehalra irva volt. Háromszor olvasta át, és ekkor tudta könyv nélkül, s betette a tőkehalat a főzőfazékba, mert még egészen ehető állapotban volt, s az asszony nem akarta, hogy valami kárbavesszen.

Azután elmesélte az iramszarvas előbb saját s aztán Gerda történetét, s a finnhölgy pislogott szemeivel, de egy szót sem szólt reá.

Te oly okos vagy! - mondá az iramszarvas. - Én tudom, hogy a négy szelet át tudod füzni varrótűd fokán. Midőn a hajós az egyik csomót megoldja, jó szelet kap, ha a másodikat, akkor élesen fúj, s midőn megoldja a harmadikat s negyediket, akkor olyan vihar támad, hogy erdőket tép ki. Nem akarnál-e oly jó lenni, hogy e kis leányka számára készítenél valami italt, mely által tizenkét férfiu erejét nyerné, hogy megbirkózhatnék a hókirálynéval.

Tizenkét férfi erejét? - szólt a finn-nő - igen, az segithetne valamit! - és azután ment, hogy egy csomagot elővegyen, abból egy bőrt vett ki s széthajtogatá. Mindenféle csodálatos jegyek s betük voltak e bőrön, s a finn nő oly buzgón kezdé olvasni, hogy homlokáról az izzadság csepegett.

De az iramszarvas oly igen nagyon kérte őt Gerdáért, s a kis leányka is oly esengve nézett reá könytelt szemeivel, hogy az öreg asszony ismét pislogni kezdett, s az iramszarvast egy szögletbe félrevonta. Valamit sugott fülébe, miközben friss jeget boritott fejére.

A kis Miklós minden estve a hókirálynéval van, s ott mindent dicsőnek s szépnek gondol, s azt véli, az a világ legszebb része. De ez onnan származik, hogy egy üvegtöredék jutott szivébe s egy üvegszem repült a szemébe. E dolgoknak onnan ki kell jönniök, különben soha nem lesz belőle rendes ember, s a hókirályné megtartja hatalmát fölötte.

Nem tudnál valamit beadni a kis Gerdának, miáltal mindezek felett hatalmat nyerhetne?

Nagyobb hatalmat nem adhatok neki, mint minővel jelenleg bir, s nem látod-e, mi nagy hatalom ez? Nem látod-e, hogy emberek s állatok önkénytelenül szolgálnak neki, s mezítláb átküzdé magát a világon? Neki nem szükség hatalmát általunk megtudni; mely abban áll, hogy kedves, ártatlan kis gyermek. Ha maga nem képes a hókirálynéhoz jutni, s a kis Miklós szemeiből s szivéből kivenni az üveget, akkor nem segithetünk rajta. - Innen két mértföldnyire kezdődik a hókirályné kertje; odáig elviheted a kis leányt. Ott azonban tedd le őt a nagy bokornál, mely a hó között teli van piros eperrel. Ne bucsuzgass soká, hanem térj azonnal ide vissza. - És ezzel a finn-hölgy ismét felülteté a kis Gerdát az iramszarvasra, mely minden erejéből tovább szaladt.

Ó! ott felejtettem meleg topánkáim s keztyűimet! - szólt a kis Gerda, midőn kezein s lábain érzé a metsző hideget; de az iramszarvasnak nem volt szabad megállania, s igy csak tovább futott, míg a nagy eperbokorig ért a hó között. Itt letette Gerdát, megcsókolá ajkait, s ugyancsak nagy könyek hullottak az állat szemeiből, s aztán mint csak tudott, sietett vissza.

S ott állt a szegény kis Gerda keztyü s czipő nélkül a borzasztó finn hidegség között, egészen egyedül! - Tovább szaladt, oly gyorsan, amint csak tudott. A hópehely sürüen esett, de nem az égből, mert az tisztán fénylett, mint az északi fény. A hópelyhek egyenesen a földön futottak, s minél közelebb értek, annál nagyobbakká lőnek. Gerda emlékezett, mi nagyon szépek voltak azon hópelyhek, melyeket egykor a gyújtó üvegen át nézett, de itt egészen más nagy s borzasztó dolgok valának azok, sőt éltek is, mert már a hókirályné előpóstái voltak. Alakjuk is egészen különös volt; nehány úgy nézett ki mint egy fertelmes tüskésdisznó, mások, mint fejeiket öltögető kigyó, s ismét mások, mint bojtos, vastag medvék. De valamennyi élő, fehér hópehely volt.

Ekkor elkezdé a kis Gerda Miatyánkját imádkozni, s a hideg oly nagy volt, hogy saját lehelletét is láthatta, mely füstként jött szájából. De mind könnyebb s könnyebb lőn lélekzete, végre piczi apró kis angyalkák alakultak körülte, kik amint a földet érinték, nagyobbak lőnek. Mind ezen angyalkák fején sisak volt, s kezökben paizs és dárda, s szárnyuk mind nagyobb lőn. Midőn Gerda elvégzé „Miatyánk”-ját, egész sereg angyaltól vala körülvéve, s ezek

dárdáikkal megrohanák a hópelyheket, s úgy közibök ütöttek, hogy ezer darabra pattogtak, s Gerda biztosan mehetett tovább. Az angyalkák megsimogaták kezeit s lábait, s a kis leány nem érzé többé oly nagyon a hideget, s gyorsan ment tovább, mig végre a hókirályné palotáját elérte.

Most előbb azt kell megtudnunk, mikép van a kis Miklós. Ó természetesen, nem gondolt többé Gerdára, s legkevésbé arra, hogy a palota kapuja előtt áll.

Hetedik mese. Mi ment végbe a hókirályné palotájában, s mi történt tovább.

A palota falai porhanyó hóból voltak, az ablakok s ajtók metsző szelekből; több mint száz terem volt benne, a szerint, amint a hó összegyült; a legnagyobb közülök, sok mértföldnyi távolságig nyult, s valamennyit erős északifény világitá; tiszta, üres, jéghideg és fényes volt valamennyi. Ide soha nem tért be az öröm, csak egy kis medvelabda sem találkozott e széles termekben, melylyel a vihar szele játszhatott volna, s mely mellett a jeges medve hátulsó lábaira állva, tánczra s ugrándozásra kerekedhetnék; semmi játékszer s mulatság sem volt, csak dermesztő hideg, s pusztaság volt a hókirályné palotájában. Az északi csillagocskák oly pontosan égtek, hogy legmagasabb s alacsonyabb álláspontjukat, a kéz ujjain ki lehetett volna számitani. A nagy, üres hóterem közepén befagyott tó állott; jégtakarója ezer darabra volt törve, de egyik darab tökéletesen akkora volt, mint a másik, s az egész, valódi remekmunka. - E jégtó közepén a hókirályné ült, ha honn vala, s ilyenkor azt szokta mondani, hogy ő az ész tükrén trónol, s az az egyetlen igaz, s legjobb tükör a világon.

A kis Miklós egészen kék, sőt csaknem fekete lőn a hidegben, de ezt észre sem vette; mert a hókirályné lecsókolá ajkairól a jeges borzongást s szive már csaknem egész jégdarab volt. Épen azzal vala elfoglalva, hogy élesszögü, lapos jéggöröngyöket czipeljen be, melyeket minden felé forgatott, mintha valamit akarna belőlük idomitani, épen ugy, mintha mások kis falevelkékből chinai alakokat raknak össze. Miklós épen ugy tőn, s valóban a legművészieb-ben alakitá a jégrögeket. Ezt az ész jégjátékának nevezte. Szemei előtt a kirakott alakok kitünőek s nagyon pontosak voltak. S ennek az üvegszem volt oka, mely szemében volt. Ily módon oly alakzatokat rakott össze, melyek egész szavakat képeztek, még sem sikerült neki azt kirakni, mit sajátlag akart, e szót örökkévalóság! mert a hókirályné igy szólt hozzá: Ha e szót ki birod rakni, magad ura lészsz, s akkor az egész világot neked ajándékozom, s ráadásul egypár egészen uj korcsolyát. - De semmiképen sem ment.

Most már elzúgok a meleg tartományokba - mondá a hókirályné - hogy megnézzem a fekete fazekakat. - Ezek alatt a tüzhegyeket érté, az Aetnát és Vezuvot, mint mi szoktuk nevezni. - Kissé megfehéritem őket - mondá - mert az nagyon jól veszi ki magát a czitromfák és szőlőtők között. - S ezzel elszállt, s a kis Miklóst egyedül hagyá a sok mértföldnyi nagy s üres jégteremben. A kis fiu nézte a jégrögeket, egyre törte fejét, ugy, hogy végre egészen mereven ült ott, mintha megfagyott volna. Ekkor történt, hogy a kis Gerda a nagy metszőszélkapun át a palotaudvarba lépett, de esteli imádságát mondá el mellette, s azonnal megszünt az éles szél, mintha nyugalomra akarna menni, és Gerda belépett a nagy, üres és hideg jégtermekbe. Itt pillantá meg Miklóst, s azonnal megismerte, nyakába ugrott, kebléhez ölelte s igy szólt: Miklós! kedves, édes Miklós! végre hát mégis feltaláltalak! - De Miklós nem mozdult, hanem némán s hidegen ült ott. Ekkor keserü könnyeket hullatott a kis Gerda, s ezek Miklós keblére hullottak, s benyomulván szivébe, felolvasztá a jégdarabot s fölemészték az üvegtöredéket, mely benne volt. Miklós Gerdára tekinte, s elkezdtek együtt dalolni:

Rózsa virit a völgyben!
Menny a gyermek keblében.

És erre Miklós is könyekbe tört ki, s oly hevesen sirt, hogy könnyeivel együtt az üvegszem is kiesett szemeiből; s most megismerte játszótársát s örvendve igy szólt: - Gerda! édes jó Gerdám! hol voltál oly soká? - De hol voltam én? - S körültekintett. - Ó mi hideg van itt! mi üres, s puszta minden! - És Gerdába fogódzék, ki örömében sirt és nevetett egyszerre. - Ez dicső látvány volt, ugy, hogy maguk a jégcsucsok is tánczolni kezdtek fölötte, s midőn elfáradva ismét előbbi helyökre tértek, akkor épen azon betüket képezék, miket a hókirályné Miklósnak feladatul adott, mely őt maga urává tette volna, s a mellett egész világot s reá egy pár egészen uj korcsolyát is nyerendett.

És Gerda megcsókolá Miklós arczát, s arcza ismét piros lőn, mint előbb; megcsókolá szemeit, s azok ismét ugy ragyogtak, mint Gerda szemei, megcsókolta kezeit, megcsókolta lábait, és Miklós ismét azonnal erős s egészséges lőn.

Most már visszajöhetett bátran a hókirályné, mert fényesen ragyogó jégbetük jegyezték Miklós szabadságlevelét fel, e szót ö r ö k k é v a l ó s á g.

És kezökkel összefogódzva hagyták el a palotát; beszéltek nagyanyjukról, s a födélzet rózsáiról, s a merre mentek, ott lecsöndesült a szél s kisütött a napfény. Midőn elérték a piros eperbokrot, ott állt az öreg iramszarvas s várt reájok; hozott magával egy iramtehenet s ennek tölgye teli volt tejjel, s adott belőle a kicsinyeknek inni, s megcsókolta mindkettőnek száját. Azután elvitték az állatok Gerdát és Miklóst az öreg lappnőhöz, ki uj ruhát varrt számokra, s összeigazgatott egy szánkát.

Az iramszarvas, s a fiatal iramtehén a szán mellé ugrottak, s elkisérték őket az ország határáig. Itt, hol az első zöld már fakadozott, bucsut vőnek a gyermekek a lappnőtől s a két iramszarvastól. - Éljetek boldogan valamennyien! - mondák. S az első kis madarak dalolni s csicseregni kezdtek, az erdők teli voltak bimbóval, s az egyikből pompás lovon, (melyre Gerda azonnal reá ismert, mert egyike volt az arany kocsi elé fogott lovaknak) fiatal leány közelite, piros sipkával fején, pisztolyokkal nyerge mellett. A kis rablóleány volt, ki megunta már az otthont. Észak felé s még tovább kivánkozott, hogy felvidulhasson. Gerda azonnal reáismert, és volt azután öröm!

Valóságos kóborló vagy! - mondá Miklóshoz a kis rablóleány - szeretném tudni, megérdemled-e, hogy miattad a világ végéig fusson valaki! - De Gerda megsimogatá arczát, s a király és királyné után kérdezősködött.

Azok idegen tartományokba utaztak! - mondá a rablóleány.

És a varju? - kérdé Gerda.

A varju meghalt, - viszonzá a rablóleány. - A szeliditett varju özvegyen maradt, s egy darab fekete pamutszövettel gyászol fél lábán. Nagyon epeszti magát és sokat fecseg. De meséld el végre, hogy volt dolgod, s miként találtál e kóborlóra.

És Gerda s Miklós elbeszéltek mindent.

Erre a kis rablóleány kezet szorita mindkettővel, s megfogadta nekik, hogy ha valaha azon városba vetné őt a sors, hol ők laknak, beszól hozzájuk s meglátogatja őket; s ezzel elugratott a világba. De Miklós és Gerda egymást kézen vezetve mentek tovább, s midőn igy haladtak szépen egymás mellett, a legszebb tavaszvirulás fejlett körültök; a templom-harangok megkondultak, midőn a két kis vándor a toronyra tekintett, megismerék a várost, melyben születtek. S ők bementek az utczákba és saját házuk ajtajához, fölsiettek a sok lépcsőn s beléptek a nagyanya szobájába, hol minden ugy állott még, mint elhagyták. A falóra ütött pik! pik! s a mutató körülforgott, de mialatt az ajtón beléptek, észrevevék, hogy felnőtt emberekké lőnek. A födélzet-csatorna rózsái benyiltak a nyitott ablakon, s a kis gyermekszékek még mellette álltak. Miklós és Gerda reá ültek s szorosan tarták egymás kezét, s mint nehéz álmot,

feledék el a hókirályné hideg pompáját. A nagyanya ismét karszékében ült, s a biblia következő szavait olvasá: - Ha nem vagytok olyanok, mint a gyermekek, nem fogtok Isten országába jutni.

És Miklós és Gerda egymás szeme közé néztek, s egyszerre megérték a régi gyermekdalt:

Ültessünk rózsát a völgybe,
Hogy feljuthassunk a mennybe.

S igy ültek együtt, mint felnőtt pár, és mégis gyermekek voltak! - szivök gyermek vala, gyermek egész éltök - s eljött a nyár, a meleg, enyhitő nyár!